

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: *BRICS* “ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ –
ΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ”**

Διπλωματική Εργασία

Οικονομική Ανάπτυξη της Κίνας: “Πορεία και Προοπτικές”

Όνομα: *Παναγοπούλου Γεωργία*

Επιβλέπων Καθηγητής: *Ρουκανάς Σπυρίδων*

Η Παναγοπούλου Γεωργία βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

(υπογραφή)

Περίληψη

Λέξεις-Κλειδιά: Οικονομική Ανάπτυξη, Δημόσιο Χρέος, Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Νέο Μοντέλο Ανάπτυξης, Μεσαία Τάξη

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να εξετάσει την πορεία και τις προοπτικές της οικονομίας της Κίνας. Η ανάλυση ξεκινά χρονικά από τη δεκαετία του 1980 με περιγραφή των αρχικών οικονομικών μεταρρυθμίσεων οι οποίες αποτέλεσαν τη βάση για να καταστεί η Κίνα η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως μετά τις ΗΠΑ. Στη συνέχεια, περιγράφεται το γνωστικό αντικείμενο της οικονομικής ανάπτυξης με βάση το οποίο θα εξετάσουμε την οικονομική πορεία της χώρας. Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται η δημοσιονομική πολιτική της Κίνας, με έμφαση στο πρόβλημα του δημόσιου χρέους. Ακολουθεί το τραπεζικό σύστημα και η νομισματική πολιτική της χώρας. Στο πέμπτο κεφάλαιο, εξηγείται η μετάβαση στο νέο μοντέλο ανάπτυξης και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κίνα σήμερα. Τέλος, με δεδομένη την παραπάνω ανάλυση θα οδηγηθούμε στα συμπεράσματα και σε απαραίτητες μεταρρυθμίσεις που πρέπει να πραγματοποιηθούν, λόγω των δυσλειτουργιών που επικρατούν στο δημοσιονομικό σύστημα, στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στη μετάβαση προς το νέο μοντέλο ανάπτυξης, ώστε η οικονομική ανάπτυξη της Κίνας να είναι βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1 ^ο Εισαγωγή	5
Κεφάλαιο 2 ^ο Η Έννοια της Οικονομικής Ανάπτυξης.....	10
2.1.Εισαγωγή	10
2.2.Τι είναι Οικονομική Ανάπτυξη.....	10
2.3.Προσδιοριστικοί Παράγοντες Οικονομικής Ανάπτυξης	12
2.4.Οικονομική Ανάπτυξη σε Αναπτυσσόμενες Χώρες	13
2.5.Συμπεράσματα	16
Κεφάλαιο 3 ^ο Η Δημοσιονομική Πολιτική της Κίνας	18
3.1.Εισαγωγή	18
3.2.Κεντρική Κυβέρνηση και Τοπικές Κυβερνήσεις	18
3.3.Η Δομή Του Δημοσιονομικού Συστήματος της Κίνας	19
3.4.Δημοσιονομικές Μεταρρυθμίσεις	20
3.4.1.Φορολογική Μεταρρύθμιση του 1994.....	22
3.5.Το Πρόβλημα Χρέους των Τοπικών Κυβερνήσεων	23
3.5.1.Πιθανές Επιπτώσεις στην Οικονομία	24
3.6.Σημαντικά Προβλήματα του Δημοσιονομικού Συστήματος Σήμερα	27
3.7.The New Budget Law	29
3.8.Φορολογικές Μεταρρυθμίσεις.....	30
3.9.National Mid-Term Fiscal Plan (2017-2019)	31
3.9.1.13 ^ο Πενταετές Πλάνο (FYP 2016-2020)	32
3.10.Συμπεράσματα	33
Κεφάλαιο 4 ^ο Η Νομισματική Πολιτική της Κίνας	34
4.1.Εισαγωγή	34
4.2.Το Τραπεζικό Σύστημα της Κίνας	36
4.2.1.People’s Bank of China (PBC).....	38
4.2.2.Δομή Τραπεζικού Συστήματος	39
4.2.3.Σκιώδες Τραπεζικό Σύστημα	40
4.3.Εξέλιξη Νομισματικής Πολιτικής	43
4.3.1.Απελευθέρωση Επιτοκίων.....	44
4.3.2.Συναλλαγματική Ισοτιμία	47
4.3.3.Διεθνοποίηση του Renmibi	49
4.4.Συμπεράσματα	51
Κεφάλαιο 5 ^ο Το Νέο Μοντέλο Ανάπτυξης της Κίνας.....	52
5.1.Εισαγωγή	52
5.2.Αλλάζοντας το Μοντέλο Ανάπτυξης.....	53

5.3. Πολιτικές της Κυβέρνησης για Προώθηση της Κατανάλωσης	58
5.3.1. Σύστημα “Ηυκου” και Αστικοποίηση	59
5.4. Μεσαία Τάξη στην Κίνα.....	61
5.4.1. Παγίδα Μεσαίου Εισοδήματος	62
5.5. Περιβάλλον και Ενέργεια	64
5.6. Συμπεράσματα	66
Κεφάλαιο 6 ^ο Συμπεράσματα	68
Βιβλιογραφία	73
Ελληνική Βιβλιογραφία	73
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	73
Άρθρα	74
Πηγές από το Διαδίκτυο	77

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να εξετάσει την πορεία και τις προοπτικές της οικονομίας της Κίνας. Ο μετασχηματισμός της Κίνας τα τελευταία 35 χρόνια από μία φτωχή αγροτική οικονομία σε μια βιομηχανική και εξαγωγική χώρα, αποτέλεσε μοναδικό φαινόμενο παγκοσμίως. Η Κίνα κατάφερε να καταστεί η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία μετά τις Η.Π.Α και σήμερα διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στην παγκόσμια οικονομία καθώς και στην παγκόσμια πολιτική σκηνή.

Για την κατανόηση της οικονομικής πορείας της Κίνας χρησιμοποιείται ως εργαλείο το γνωστικό αντικείμενο της οικονομικής ανάπτυξης. Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί το ισχυρότερο μέσο για τη μείωση της φτώχειας και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης ερμηνεύουν την οικονομική πορεία της χώρας καθώς και τις πολιτικές και τις μεταρρυθμίσεις που εφαρμόζει η ηγεσία για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης. Με βάση τους προσδιοριστικούς παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης κατανοούμε τις μεταρρυθμίσεις της Κίνας στο δημοσιονομικό σύστημα, στη νομισματική πολιτική και στο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης.

Η ανάλυση ξεκινά χρονικά από τη δεκαετία του 1980 με περιγραφή των οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Στο δεύτερο κεφάλαιο, περιγράφεται το γνωστικό αντικείμενο της οικονομικής ανάπτυξης, με ιδιαίτερη αναφορά στον τρόπο ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών. Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται η δημοσιονομική πολιτική της Κίνας, με έμφαση στο πρόβλημα του δημόσιου χρέους. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται το τραπεζικό σύστημα και η νομισματική πολιτική της χώρας. Στο πέμπτο κεφάλαιο, εξηγείται το νέο μοντέλο ανάπτυξης και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα σήμερα. Τέλος, με δεδομένη την παραπάνω ανάλυση θα οδηγηθούμε στα συμπεράσματα.

Η διπλωματική εργασία επιδιώκει να παρουσιάσει την εξέλιξη της οικονομικής πορείας της Κίνας και να εξηγήσει την παρούσα κατάσταση στη χώρα. Προτεραιότητα της έρευνας είναι να εμβαθύνει στα προβλήματα, τόσο οικονομικά όσο και κοινωνικά, και μέσω της αξιολόγησής τους να καταλήξει σε συμπεράσματα για την πορεία της χώρας και να ενημερώσει για τις προοπτικές της.

Η μελέτη της οικονομικής πορείας της Κίνας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Η αναπτυξιακή πορεία της χώρας ξεκινά τη δεκαετία του 1980 με τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις του Deng Xiaoping, οι οποίες την οδηγούν από μια κεντρικά κατευθυνόμενη οικονομία σε οικονομία της αγοράς. Η κεντρική κυβέρνηση εφάρμοσε την πολιτική των “ανοιχτών θυρών” και επιδίωξε την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Ειδικότερα, κατά τη δεκαετία του 1990 η Κίνα και πιο συγκεκριμένα οι “ειδικές οικονομικές ζώνες” που είχαν δημιουργηθεί στη χώρα, γίνονται πόλος έλξης για Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ). Σημείο σταθμό στην πορεία της χώρας αποτελεί το 2001 με την είσοδο της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) έπειτα από 15 χρόνια διαπραγματεύσεων (World Trade Organization, 2001). Τα επόμενα χρόνια η ανάπτυξη είναι ραγδαία, πιο συγκεκριμένα, το 2007 ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης ήταν 14,2% του ΑΕΠ (World Bank Data, 2017, β). Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 αρχικά δεν φάνηκε να επηρεάζει την οικονομία της χώρας, ωστόσο το 2009 παρουσιάζονται συνέπειες με χρονική υστέρηση και η κεντρική κυβέρνηση λαμβάνει μέτρα για να προστατεύσει και να τονώσει την εγχώρια οικονομία. Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το νέο μοντέλο ανάπτυξης που θέλει να προωθήσει η χώρα, το μοντέλο εσωτερικής κατανάλωσης, σε αντιδιαστολή με το εξαγωγικό μοντέλο που υιοθετούσε τα τελευταία χρόνια.

Η ραγδαία οικονομική ανάπτυξη της Κίνας έχει αφετηρία τις αρχές της δεκαετίας του 1980, με σημείο εκκίνησης τις μεταρρυθμίσεις του Deng Xiaoping. Κύριος λόγος του “οικονομικού θαύματος” της Κίνας είναι ότι η χώρα στόχευσε στην οικονομική ανάπτυξη, μέσω προσεκτικών μεταρρυθμίσεων. Ο μετασχηματισμός της οικονομίας της Κίνας αποτελεί ιδιαίτερο φαινόμενο, καθώς έπειτα από χρόνια απομόνωσης η Κίνα στρέφεται από μία οικονομία Σοβιετικού τύπου σε μία ανοιχτή οικονομία με σταθερά βήματα (Enikonomia.gr, 2016).

Οι μεταρρυθμίσεις ξεκινούν το 1978 στην Τρίτη Ολομέλεια της ενδέκατης Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Κίνας (ΚΚΚ), όπου ο Deng Xiaoping ανακοινώνει τους τέσσερις τομείς εκσυγχρονισμού -γεωργία, άμυνα, βιομηχανία, επιστήμη και τεχνολογία- οι οποίοι σηματοδοτούν την αρχή των μεταρρυθμίσεων και των πιο φιλελεύθερων πολιτικών επιλογών. Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις του Deng Xiaoping ενίσχυσαν το ρόλο της αγοράς και μείωσαν τον έλεγχο του κράτους στην οικονομία, μέσω μιας σειράς καινοτομιών, όπως το άνοιγμα στις ξένες επενδύσεις, η δημιουργία ειδικών οικονομικών ζωνών, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας κλπ.

(Focus Economics, 2017). Ουσιαστικά, έπειτα από χρόνια απομόνωσης, η Κίνα πλέον συμμετέχει ενεργά στην παγκόσμια οικονομία και το 1980 γίνεται επίσημα μέλος στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (IMF) (IMF, 2004) και στην Παγκόσμια Τράπεζα (WB) (Bretton Woods Project, 2011).

Τη δεκαετία του 1990 ο Jiang Zemin υιοθέτησε επιπλέον μεταρρυθμίσεις. Αρχικά δόθηκε έμφαση στην επέκταση του ιδιωτικού τομέα, δηλαδή, οι περισσότερες κρατικές επιχειρήσεις έγιναν ιδιωτικές εκτός από τα μεγάλα μονοπώλια. Επιπλέον, μείωσε τα εμπόδια εμπορίου, εισήγαγε νέους φόρους και πραγματοποίησε μεταρρυθμίσεις στο τραπεζικό σύστημα (Focus Economics, 2017). Ορόσημο κατά την περίοδο ηγεσίας του Jiang Zemin αποτελεί η είσοδος της Κίνας στον ΠΟΕ μετά από 15 χρόνια διαπραγμάτευσης το 2001 (World Trade Organization, 2001).

Το 2002 η ηγεσία αλλάζει ξανά και ο Hu Jintao εστιάζει περισσότερο στην κοινωνική ευημερία. Παρατηρείται έντονη προσπάθεια για μείωση του εισοδηματικού χάσματος μεταξύ των παραθαλάσσιων περιοχών και της υπόλοιπης χώρας, καθώς από την αναπτυξιακή πορεία της χώρας επωφελούνταν ένα μόνο κομμάτι του πληθυσμού. Στα μέσα της δεκαετίας του 2000 η αύξηση των εξαγωγών, η ραγδαία αύξηση παραγωγής, οι μαζικές επενδύσεις και η ιδιωτική κατανάλωση οδήγησαν την οικονομία σε μία πρωτόγνωρη οικονομική ανάπτυξη (Focus Economics, 2017).

Η οικονομική κρίση που ξέσπασε στις ΗΠΑ το 2008 εξαπλώθηκε παγκοσμίως και επηρέασε την πορεία πολλών χωρών ανά τον κόσμο. Η Κίνα για να προστατευτεί από τις επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης υιοθέτησε χαλαρή νομισματική πολιτική και παρουσίασε ένα πακέτο 585 δις USD ως κίνητρο για επενδύσεις (Tse-Kang Leng και Yu-Shan Wu, 2014, σελ. 183). Το 2012 υπό την ηγεσία του Xi Jinping στόχος της κυβέρνησης είναι η δημιουργία ενός βιώσιμου μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης (Focus Economics, 2017). Λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης η παγκόσμια ζήτηση έχει μειωθεί και οι εξαγωγές της Κίνας δεν είναι εφικτό να αυξηθούν περαιτέρω. Η χώρα δεν μπορεί να λειτουργεί πλέον ως πλατφόρμα εξαγωγών, γιατί εκτός από την υπερχρέωση των Αμερικανών καταναλωτών και την μείωση της παγκόσμιας ζήτησης σημαντικό πρόβλημα είναι “η παγκόσμια κούρσα προς τα κάτω”, και η πτωτική τάση της σχετικής τιμής των μεταποιητικών αγαθών (Palley, 2011). Έτσι, το 2015 οι επενδύσεις σε βιομηχανία και υποδομές μειώνονται

καθώς η χώρα οδηγείται από το εξαγωγικό μοντέλο στο μοντέλο εσωτερικής κατανάλωσης (Focus Economics, 2017).

Η οικονομία της Κίνας “βίωσε” θεαματική ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες και κατάφερε να γίνει η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως. Από την εισαγωγή των οικονομικών μεταρρυθμίσεων, το 1978, η Κίνα είχε ΑΕΠ 214 δις USD με τον δευτερογενή τομέα να αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ το 2013 το ΑΕΠ της χώρας υπολογιζόταν 9,2 τρις USD με τον τριτογενή τομέα να αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ της χώρας - 46.1% - ενώ ο δευτερογενής τομέας εξακολουθούσε να αποτελεί το 45% του ΑΕΠ. Παράλληλα η συνεισφορά του πρωτογενούς τομέα στο ΑΕΠ έχει συρρικνωθεί δραματικά από τη στιγμή που η χώρα πραγματοποίησε το “άνοιγμα” στην παγκόσμια οικονομία (Focus Economics, 2017). Εκτός από την ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα, ένας επιπλέον λόγος για την επίτευξη του οικονομικού θαύματος είναι ότι η ηγεσία πάντα στόχευε με προσεκτικές μεταρρυθμίσεις στην οικονομική ανάπτυξη, ενώ παράλληλα χειριζόταν προσεκτικά τη σχέση οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής σταθερότητας.

Η οικονομική πορεία της χώρας κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης σε σχέση με άλλες αναδυόμενες οικονομίες ήταν εντυπωσιακή. Την περίοδο 2010-2011 η αύξηση του ΑΕΠ της Κίνας αντιπροσώπευε περίπου το μισό της αύξησης του παγκόσμιου ΑΕΠ. Την ίδια περίοδο η Κίνα ξεπέρασε την Ιαπωνία και κατάφερε να καταστεί η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως (Enikonomia.gr, 2016). Οι απόψεις όμως για το μέλλον της χώρας δίστανται. Πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν πως η χώρα οδεύει σε αδιέξοδο και θα έρθει αντιμέτωπη με μία κρίση λόγω των προβλημάτων που υπάρχουν στο εσωτερικό της. Η μείωση της ζήτησης των προϊόντων της παγκοσμίως οδηγεί πολλούς στο να αμφισβητούν τη βιωσιμότητα του οικονομικού μοντέλου της χώρας, ενώ άλλοι υποστηρίζουν πως με σωστή επιλογή πολιτικών αποφάσεων και αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου, η χώρα θα καταφέρει να ξεπεράσει τις δυσκολίες.

Σήμερα, πέρα από τις εξωτερικές προκλήσεις, η χώρα αντιμετωπίζει μία σειρά εσωτερικών προβλημάτων όπως η έλλειψη φυσικών πόρων, οι περιβαλλοντολογικοί περιορισμοί, το δημογραφικό ζήτημα, η υποτονική αύξηση της εγχώριας ζήτησης, η αύξηση εισοδηματικής ανισότητας, η ανάγκη για οικονομικές και δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις. Παράλληλα, η χώρα διατρέχει τον κίνδυνο να εισέλθει στην “παγίδα

μεσαίου εισοδήματος” (Federal Reserve Bank of San Francisco, 2015) γεγονός που μπορεί να αναιρέσει την μέχρι σήμερα πορεία της και να προκαλέσει οικονομική στασιμότητα.

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομική ανάπτυξη είναι ένα πρόσφατο φαινόμενο στην ανθρώπινη ιστορία. Ξεκίνησε ραγδαία στο Ηνωμένο Βασίλειο και μετά στην Γαλλία προς τα μέσα της δεκαετίας του 1800 (Aghion και Howitt, 2009, σελ. 5). Η διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης είναι ένα σύνθετο φαινόμενο και επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες όπως οικονομικούς, πολιτικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς κλπ.. Ορισμένοι οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι το κεφάλαιο αποτελεί βασική προϋπόθεση για ανάπτυξη και ως εκ τούτου δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στον σχηματισμό κεφαλαίου για την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης. Όμως, άλλοι υποστηρίζουν ότι το κεφάλαιο είναι απαραίτητη αλλά όχι επαρκής προϋπόθεση για την πρόοδο. Στη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης συμβάλλουν τομείς όπως η επιστήμη, η τεχνολογία, η καινοτομία, η εκπαίδευση, η υγεία, κλπ. (Commission on Growth and Development, 2008).

Η Παγκόσμια Τράπεζα κατηγοριοποιεί τις χώρες ανάλογα με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Ειδικότερα, οι χώρες κατηγοριοποιούνται σε χαμηλού εισοδήματος, χαμηλού-μεσαίου εισοδήματος, ανώτερου-μεσαίου εισοδήματος και υψηλού εισοδήματος (The World Bank). Μέσω αυτής της διαδικασίας γίνεται αντιληπτό ότι η οικονομική ανάπτυξη δεν εμφανίζεται σε όλες τις χώρες με τον ίδιο βαθμό και με την ίδια διάρκεια. Ορισμένες χώρες, όπως οι Η.Π.Α και χώρες της Δυτικής Ευρώπης, γνώρισαν σταθερή οικονομική ανάπτυξη σε μια περίοδο που ξεπερνά τα 100 χρόνια, γεγονός που πλέον τις καθιστά χώρες υψηλού εισοδήματος. Σε αντίθεση, υπάρχουν χώρες όπου ακόμη και σήμερα μεγάλα τμήματα του πληθυσμού τους ζουν σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας. Τέλος, μια ομάδα χωρών, που ήταν σχετικά φτωχές κατά τη διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου, κατόρθωσαν να επιτύχουν υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης από τις δυτικές βιομηχανικές χώρες και τα κατά κεφαλήν εισοδήματά τους σήμερα προσεγγίζουν εκείνα των δυτικών χωρών (Doerke, Lehnert και Sellgren, 1999, σελ. 95).

2.2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

“Η θεωρία της οικονομικής ανάπτυξης είναι ο κλάδος της οικονομικής επιστήμης που μελετά τους παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη των χωρών καθώς και τις πολιτικές για την προώθησή της” (Κολλίντζας και Τσουκαλάς, 2013, σελ. 20).

“Ο όρος “οικονομική μεγέθυνση” αναφέρεται στην άνοδο του εθνικού ή του κατά

κεφαλής εισοδήματος και προϊόντος”. Η “οικονομική ανάπτυξη” εκτός από την αύξηση του κατά κεφαλής εισοδήματος, προϋποθέτει θεμελιώδεις μεταβολές στη δομή της οικονομίας, όπως για παράδειγμα αύξηση συμμετοχής του δευτερογενή τομέα στο ΑΕΠ και παράλληλα μείωση της συνεισφοράς του πρωτογενή τομέα (Gillis, Perkins, Roemer and Snodgrass, 2011, σελ. 30-31).

Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί στόχο κάθε κράτους. Η επίτευξη αυτού του στόχου προϋποθέτει επενδύσεις σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, μακροοικονομική σταθερότητα, άνοιγμα στο διεθνές εμπόριο, ευκαιρίες για επενδύσεις, ανταγωνιστικές αγορές, υποδομές και πολιτική σταθερότητα.

“Οικονομική ανάπτυξη σημαίνει αύξηση του πραγματικού προϊόντος που παράγεται στη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου. Επειδή, όμως, παράλληλα με την αύξηση της παραγωγής μπορεί να αυξάνει και ο πληθυσμός της χώρας, η οικονομική ανάπτυξη ορίζεται ως αύξηση του κατά κεφαλής ΑΕΠ. Είναι φανερό ότι η οικονομική ανάπτυξη επιτρέπει την αύξηση της κατανάλωσης για όλους και κατά συνέπεια την άνοδο του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού” (Λιανός και Ψειρίδου, 2015, σελ. 22).

Η οικονομική ανάπτυξη επιτυγχάνεται συνήθως από το συνδυασμό φυσικού κεφαλαίου, ανθρώπινου κεφαλαίου και τεχνολογίας. Υπάρχουν όμως και άλλοι παράγοντες που προωθούν την οικονομική ανάπτυξη σε μία χώρα, όπως είναι η πρόοδος της επιστήμης, της οικονομίας, του εμπορίου, της εκπαίδευσης, της υγείας, της αποτελεσματικής λειτουργίας της κυβέρνησης, της μακροοικονομικής σταθερότητας, κλπ. (Commission on Growth and Development, 2008). Αλλά, κατά πόσο η οικονομική ανάπτυξη ωφελεί την κοινωνία ως σύνολο εξαρτάται από την ηγεσία, τις πολιτικές αποφάσεις και το θεσμικό πλαίσιο κάθε χώρας. Ειδικότερα, η οικονομική ανάπτυξη επιφέρει αύξηση του ρυθμού μεγέθυνσης μια χώρας, αύξηση του ΑΕΠ της και αύξηση του κατά κεφαλής ΑΕΠ. Ωστόσο, οι πολιτικές αποφάσεις της ηγεσίας θα επηρεάσουν, είτε θετικά είτε αρνητικά, την μείωση εισοδηματικής ανισότητας, την επάρκεια κοινωνικών παροχών, την μείωση της ανεργίας, την δημιουργία πιο ποιοτικού ανθρώπινου κεφαλαίου, την προώθηση της καινοτομίας, την αύξηση του τριτογενή τομέα, την μείωση της διαφθοράς κλπ.. Γι’ αυτό, κάθε κράτος δεν πρέπει να περιορίζεται σε πολιτικές για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης αλλά πρέπει να προσαρμόζει τις πολιτικές του ώστε να δημιουργεί ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς (Samans, Blanke, Hanouz and Corrigan, 2017).

Κάθε χώρα ανάλογα με τις ιδιαιτερότητές της - όπως, η έκταση, ο πληθυσμός, οι τομείς παραγωγής, οι φυσικοί πόροι κλπ. - διαθέτει συγκεκριμένο αναπτυξιακό μοντέλο. Κάθε αναπτυξιακό μοντέλο όμως υπόκειται σε περιορισμούς. Λόγω των περιορισμένων πόρων, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν σε τομείς που διαθέτουν συγκριτικό πλεονέκτημα οι οποίοι θα αποφέρουν υψηλότερες αποδόσεις (Commission on Growth and Development, 2008).

2.3.ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο ρυθμός συσσώρευσης φυσικού κεφαλαίου είναι ένας από τους κύριους προσδιοριστικούς παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης. Η αύξηση των επενδύσεων σε φυσικό κεφάλαιο, όπως τα εργοστάσια, τα μηχανήματα και οι υποδομές, μειώνουν το κόστος της οικονομικής δραστηριότητας και αυξάνουν την παραγωγικότητα στην οικονομία. Η αύξηση των επενδύσεων σε φυσικό κεφάλαιο και η ταυτόχρονη αύξηση στις επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ μπορούν μακροπρόθεσμα να προκαλέσουν οικονομική ανάπτυξη. Επίσης, η αύξηση επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο βελτιώνει την ποιότητα του εργατικού δυναμικού. Οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο θα έχουν μόνιμο αντίκτυπο στη διαδικασία ανάπτυξης, εάν οι υψηλές δεξιότητες και η κατάρτιση συμβαδίζουν με την εξέλιξη της τεχνολογικής προόδου και την εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού στους πιο αποδοτικούς τομείς. Επιπροσθέτως, οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη (R&D) μπορούν να θεωρηθούν ως επένδυση για πιο αποτελεσματικούς τρόπους χρήσης των υφιστάμενων πόρων. Υψηλότερες δαπάνες για R&D σχετίζονται με υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Το διεθνές εμπόριο και το άνοιγμα της οικονομίας μιας χώρας δημιουργούν επιπρόσθετα οφέλη. Εκτός από τα οφέλη της εκμετάλλευσης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, το διεθνές εμπόριο μπορεί να δημιουργήσει οικονομίες κλίμακας, ένα υγιές και ανταγωνιστικό περιβάλλον, ένα υψηλότερο επίπεδο επενδύσεων και την διάδοση νέας τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Άρα η συμμετοχή στο διεθνές εμπόριο είναι εφικτό να οδηγήσει σε οικονομική ανάπτυξη. Ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας είναι το μακροοικονομικό περιβάλλον. Ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον παρέχει ασφάλεια σε περιόδους αβεβαιότητας. Για παράδειγμα, χαμηλά και σταθερά ποσοστά πληθωρισμού δημιουργούν ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον και επηρεάζουν θετικά τις ΑΞΕ σε μία χώρα. Επίσης, η δημοσιονομική πολιτική μπορεί να επηρεάσει την οικονομική ανάπτυξη. Η δημοσιονομική πολιτική ασκείται μέσω αλλαγών στο συνολικό επίπεδο

των κυβερνητικών δαπανών και των φόρων και επηρεάζει τις αποταμιεύσεις, τις επενδύσεις, την μακροχρόνια μεγέθυνση και βραχυχρόνια την συναθροιστική ζήτηση. Τέλος σημαντικός παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας είναι το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη παρέχοντας χρηματοδότηση για τη συσσώρευση κεφαλαίου και με τη διάδοση νέων τεχνολογιών (Bassanini και Scarpetta, 2001). Για να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη πρέπει να εκτελεί αποτελεσματικά μερικές βασικές λειτουργίες, όπως για παράδειγμα, να βελτιστοποιεί την κατανομή κονδυλίων στην καλύτερη δυνατή χρήση, να επιτρέπει σε αποταμιευτές και επενδυτές να μεγιστοποιήσουν την απόδοσή τους με δεδομένο επίπεδο κινδύνου και να βοηθά στη μετατροπή βραχυπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων σε κεφάλαια που μπορούν να υποστηρίξουν μακροπρόθεσμα έργα.

2.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ

Ο στόχος της οικονομικής ανάπτυξης στην απλούστερη μορφή της είναι να δημιουργήσει τον πλούτο ενός έθνους. Η οικονομική απόδοση υπολογίζεται με ετήσια αύξηση του ΑΕΠ. Ωστόσο, βελτιώσεις στην ευημερία, όπως η καλύτερη περίθαλψη, η εκπαίδευση και η δυνατότητα στέγασης για μεγάλα τμήματα του φτωχού πληθυσμού δεν συμπεριλαμβάνονται στις μετρήσεις. Στις αναπτυσσόμενες χώρες κατά τις δεκαετίες 1950 και 1960, η αύξηση του ΑΕΠ δεν οδηγούσε αναγκαστικά σε μια καλύτερη ζωή για τον πληθυσμό τους. Για να μεγιστοποιηθεί η αύξηση του εισοδήματος παράγοντες όπως η εισοδηματική ανισότητα, η μόλυνση του περιβάλλοντος κλπ. αγνοήθηκαν. Στη δεκαετία του 1990, έγινε ευρέως γνωστό ότι η ποιότητα ζωής καθορίζει εάν οι άνθρωποι προέρχονται από αναπτυσσόμενες χώρες ή από αναπτυγμένες χώρες. Οι ασθένειες, ο υποσιτισμός και οι θάνατοι που έλαβαν χώρα στις αναπτυσσόμενες οικονομίες άλλαξαν δραματικά την άποψη των αναπτυξιακών τους στόχων. Πλέον, στόχος είναι η βιώσιμη ανάπτυξη η οποία αποσκοπεί στην βελτίωση της ποιότητας ζωής, στην κοινωνική δικαιοσύνη και στην προστασία του περιβάλλοντος (Giang Dang και Low Sui Pheng, 2015, 12-14).

Η οικονομική ανάπτυξη είναι το ισχυρότερο μέσο για τη μείωση της φτώχειας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αναπτυσσόμενες χώρες. Καθοριστικοί παράγοντες της ανάπτυξης σε μια χώρα είναι η ηγεσία, οι πολιτικές της και τα θεσμικά όργανα. Η επίτευξη της ανάπτυξης απαιτεί βασικά κριτήρια που πρέπει να πληρούνται, αλλά δεν

υπάρχει μοναδικός συνδυασμός πολιτικών για την εκπλήρωσή τους (OECD, DEREc, 2017). Σε μία αναπτυσσόμενη χώρα οι στόχοι της ηγεσίας σε συνδυασμό με αποτελεσματικές μεταρρυθμίσεις και το κατάλληλο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης, μπορούν να επιφέρουν ταχεία ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς.

Σε μία αναπτυσσόμενη χώρα αρχικά είναι απαραίτητες επενδύσεις σε φυσικό κεφάλαιο -μηχανήματα, πρώτες ύλες, υποδομές κλπ. που είναι κεντρικής σημασίας για την παραγωγή- και αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων. Κάθε χώρα που έχει επιτύχει βιώσιμη ανάπτυξη έχει καταφέρει σημαντική αύξηση των επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ. Οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο είναι εξίσου σημαντικές. Η σχέση μεταξύ οικονομικής και ανθρώπινης ανάπτυξης λειτουργεί μέσω δύο καναλιών. Πρώτον, ένα αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα καθιστά δυνατό για την κυβέρνηση να δαπανά περισσότερο για κοινωνικές παροχές, όπως, υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης. Ο δεύτερος δίαυλος είναι ένας σύνδεσμος με τον οποίο η ανάπτυξη αυξάνει τα εισοδήματα, με αποτέλεσμα, να αυξάνει την ικανότητά του πληθυσμού να καταναλώνει αγαθά και υπηρεσίες που βελτιώνουν την υγεία και την εκπαίδευσή. Οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο δημιουργούν προοπτικές για πιο ποιοτικό και πιο καταρτισμένο εργατικό δυναμικό. Με αυτό τον τρόπο, η παραγωγικότητα και η αποδοτικότητα μιας χώρας αυξάνονται, με αποτέλεσμα, να αυξάνεται και η οικονομική ανάπτυξη, αφού το εργατικό δυναμικό έχει τις βάσεις για να εξειδικεύεται στους παραγωγικούς τομείς και να προσαρμόζεται σε νέες τεχνολογίες (OECD, DEREc, 2017).

Η σωστή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα βελτιστοποιεί την κατανομή κονδυλίων στην καλύτερη δυνατή χρήση, επιτρέπει σε αποταμιευτές και επενδυτές να μεγιστοποιήσουν την απόδοσή τους με δεδομένο επίπεδο κινδύνου και βοηθά στη μετατροπή βραχυπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων σε κεφάλαια που μπορούν να υποστηρίξουν μακροπρόθεσμα έργα (Elliott και Kai Yan, 2013). Επιπροσθέτως ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον είναι ζωτικής σημασίας για τη μείωση των κινδύνων που συνδέονται με τις επενδύσεις. Ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον περιλαμβάνει τη νομισματική πολιτική που αποδίδει χαμηλό και σταθερό πληθωρισμό, την αποτελεσματική διαχείριση των κρατικών φόρων και των δαπανών για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών και ένα καθεστώς συναλλαγματικής ισοτιμίας που δεν είναι υπερβολικά ασταθές (OECD, DEREc, 2017). Πέρα από το σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, βασική πρόκληση αποτελεί η ανάπτυξη στρατηγικών,

που δίνουν προτεραιότητα σε μεταρρυθμίσεις για την οικοδόμηση ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού κλίματος. Το επιχειρηματικό περιβάλλον πρέπει να παρέχει εγγυήσεις που διασφαλίζουν ότι οι αποδόσεις των επενδύσεων θα συλλέγονται από τους επενδυτές. Επειδή για τις αναπτυσσόμενες χώρες είναι σημαντική η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, τόσο για την αύξηση της παραγωγικότητας όσο για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων παραγωγής, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η υιοθέτηση μεταρρυθμίσεων που ευνοούν το επιχειρηματικό κλίμα, παρέχοντας ασφάλεια στους επενδυτές και μειώνοντας τα ποσοστά διαφθοράς. Η πολιτική αστάθεια, η διαφθορά και το έγκλημα “απειλούν” τις δυνητικές αποδόσεις των επενδύσεων με αποτέλεσμα να επηρεάζουν αρνητικά την ανάπτυξη. Στις αναπτυσσόμενες χώρες μείζον ζήτημα είναι η δημιουργία ενός ανταγωνιστικού περιβάλλοντος όπου οι επιχειρήσεις θα είναι σε θέση να εισέλθουν με σχετική ευκολία στην αγορά και θα υπάρχουν ευκαιρίες για την επιχειρηματική καινοτομία (OECD, DEREc, 2017).

Ο πληθυσμός αποτελεί εξίσου καθοριστικό παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη μιας αναπτυσσόμενης χώρας. Χώρες με χαμηλό εισόδημα συνήθως δίνουν έμφαση στον πρωτογενή τομέα εάν ο αριθμός των ατόμων που εμπλέκονται σε αυτόν τον τομέα είναι μεγάλος τότε η παραγωγή θα αυξάνεται. Για να γίνουν πιο “πλούσιες”, οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να υιοθετήσουν νέες τεχνολογίες από τις αναπτυγμένες χώρες. Αυτό πραγματοποιείται με τη συμμετοχή στο διεθνές εμπόριο. Το διεθνές εμπόριο και το άνοιγμα των αγορών μιας χώρας προωθεί την οικονομική ανάπτυξη, διευκολύνοντας τη μεταφορά τεχνολογίας και την αύξηση του ανταγωνισμού προς όφελος των καταναλωτών (Kroeber, 2016, σελ. 11). Καμία χώρα δεν έχει αναπτυχθεί σε σταθερή βάση τα τελευταία χρόνια, χωρίς την ενσωμάτωση στις παγκόσμιες αγορές (OECD, DEREc, 2017). Σε αυτό το σημείο οι αναπτυσσόμενες χώρες μπορούν να αναπτύξουν τον δευτερογενή τομέα παραγωγής. Ο συνδυασμός των επενδύσεων σε φυσικό κεφάλαιο, οι εξαγωγές και η δημιουργία του δευτερογενή τομέα χρησιμεύουν ως καταλύτης για την οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο κρίσιμο σημείο για τις αναπτυσσόμενες χώρες είναι η αύξηση της συμμετοχής του τομέα των υπηρεσιών στο ΑΕΠ και η μετάβαση σε μία οικονομία υψηλού εισοδήματος.

Μια στρατηγική για την οικονομική ανάπτυξη θα πρέπει να βασίζεται σε μια αυστηρή οικονομική και κοινωνική ανάλυση των συνθηκών της χώρας. Η ανάλυση περιλαμβάνει εκτίμηση των περιορισμών που αντιμετωπίζει κάθε χώρα ανάλογα με τις

ιδιαιτερότητές της και εκτίμηση εμφάνισης πιθανών κινδύνων ανάλογα με το πρόγραμμα πολιτικής που θα υιοθετήσει. Με αυτό τον τρόπο, η ηγεσία κάθε χώρας δίνει προτεραιότητα σε πολιτικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις που αφορούν την ανάπτυξη χωρίς περιορισμούς. Η ύπαρξη των παραγόντων που αναφέρθηκαν παραπάνω, όπως, το σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον και η εύρυθμη λειτουργία δημοσιονομικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος βοηθούν την ηγεσία κάθε χώρας να πραγματοποιήσει με επιτυχία τους στόχους πολιτικής και τις μεταρρυθμίσεις που αφορούν την οικονομική ανάπτυξη.

2.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η οικονομική ανάπτυξη εκτός από την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος προϋποθέτει θεμελιώδεις μεταβολές στη δομή μιας οικονομίας. Η αύξηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν οδηγεί αναγκαστικά σε μία καλύτερη και πιο ποιοτική ζωή για τον πληθυσμό μιας χώρας, διότι, πολιτικές αποφάσεις πιθανό να μην λαμβάνουν υπόψιν τους περιβαλλοντικούς περιορισμούς ή να μην υπάρχει ένα ικανοποιητικό σύστημα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, κλπ.. Το φαινόμενο αυτό παρατηρήθηκε κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Για να υπάρξει μία βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, οι χώρες ανά τον κόσμο πρέπει να αναβαθμίσουν τους αναπτυξιακούς τους στόχους. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (U.N.), σκοπός είναι η επίτευξη υψηλότερων επιπέδων παραγωγικότητας μέσω της διαφοροποίησης, της τεχνολογικής αναβάθμισης και της καινοτομίας. Επιπλέον, απαραίτητη είναι η εφαρμογή πολιτικών προσανατολισμένων στην ανάπτυξη που υποστηρίζουν παραγωγικές δραστηριότητες, δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, προωθούν την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία, προστατεύουν τα δικαιώματα των εργαζομένων και προωθούν ένα ασφαλές εργασιακό περιβάλλον για όλους τους εργαζομένους, συμπεριλαμβανομένων των διακινούμενων εργαζομένων, των γυναικών μεταναστών και των εργαζομένων σε επισφαλείς θέσεις εργασίας. Επιπροσθέτως μέχρι το 2030, πρέπει να βελτιωθεί η παγκόσμια αποδοτικότητα των πόρων στην παραγωγή και να αποσυνδεθεί η οικονομική ανάπτυξη από την περιβαλλοντική υποβάθμιση. Να επιτευχθεί πλήρης και παραγωγική απασχόληση για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες, συμπεριλαμβανομένων των νέων και των ατόμων με αναπηρία, και να παρέχεται ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας. Τέλος σημαντικό είναι να διατηρηθεί η οικονομική ανάπτυξη ανά κάτοικο σύμφωνα

με τις εθνικές συνθήκες και, ειδικότερα, να διατηρηθεί τουλάχιστον 7% αύξηση του ΑΕΠ στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (United Nations, 2017).

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δημοσιονομική πολιτική - οι τρόποι με τους οποίους μια κυβέρνηση ελέγχει τις δαπάνες και τη φορολογία της - είναι η βασική σχέση κυβέρνησης με τον πληθυσμό. Ο τρόπος με τον οποίο μια χώρα διαχειρίζεται τον προϋπολογισμό της επηρεάζει την ανάπτυξη, την διανομή εισοδήματος και την μακροοικονομική σταθερότητα (World Bank, 2014). Η Κίνα τα τελευταία χρόνια έχει πραγματοποιήσει μία σειρά μεταρρυθμίσεων στο δημοσιονομικό της σύστημα, για να διορθώσει δυσλειτουργίες που ήδη υπήρχαν, όπως για παράδειγμα να βελτιώσει την είσπραξη των εσόδων και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των δημοσίων δαπανών. Το σημερινό δημοσιονομικό σύστημα της Κίνας αποτελείται από κεντρικούς και τοπικούς φόρους, που εξυπηρετούν διαφορετικές κεντρικές και τοπικές λειτουργίες, με την κεντρική κυβέρνηση να μεταβιβάζει πάνω από το 60% των εσόδων σε χαμηλότερα επίπεδα (Yilin Hou, 2016). Στη δομή της κυβέρνησης της Κίνας ο όρος “τοπικό” αναφέρεται σε όλα τα επίπεδα κάτω από την κεντρική κυβέρνηση. Σημείο σταθμός των μεταρρυθμίσεων είναι η αποκέντρωση της εξουσίας από την κεντρική κυβέρνηση στις τοπικές κυβερνήσεις, καθώς επίσης και η φορολογική μεταρρύθμιση με τη θέσπιση του ΦΠΑ που αποτελεί σταθερή πηγή εσόδων.

3.2. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ

Η Κίνα, σε αντίθεση με αναπτυγμένες χώρες, έχει ένα διαφορετικό σχέδιο εφαρμογής δημοσιονομικής πολιτικής, λόγω του πολιτικού της συστήματος. Η χώρα χαρακτηρίζεται συγκεντρωτική ενώ στην πράξη είναι αρκετά αποκεντρωμένη (Kroeber, 2016, σελ. 4). Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Λαϊκής δημοκρατίας της Κίνας, η τοπική διοίκηση χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες: επαρχία, νομό και δήμο (Yongnian Zheng και Cuifen Weng, 2015). Σε αντίθεση με ομοσπονδιακά συστήματα, δεν υπάρχει διαχωρισμός εξουσίας ανάμεσα στην κεντρική κυβέρνηση και στις τοπικές. Οι τοπικές κυβερνήσεις στην Κίνα αφορούν τις επαρχίες της χώρας, οι οποίες μπορεί να έχουν μέγεθος κράτους, λόγω της μεγάλης έκτασης της χώρας και του τεράστιου πληθυσμού της. Η κεντρική κυβέρνηση θέτει εθνικούς στόχους για την ανάπτυξη της χώρας ετησίως- αποφασίζει τι είδους φόροι επιτρέπονται, καθορίζει τα ποσοστά τους και το πώς θα διανεμηθούν τα έσοδα. Οι τοπικές κυβερνήσεις δεν έχουν τη δυνατότητα επιβολής διαφορετικής φορολογικής πολιτικής από αυτή που επιτάσσει η κεντρική

κυβέρνηση. Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα είναι ότι η αποκεντρωμένη αρχή επιτρέπει πειράματα σε μεγάλη κλίμακα. Τα μεγαλύτερα “πειράματα” ήταν οι Ειδικές Οικονομικές Ζώνες που δημιουργήθηκαν τη δεκαετία του 1980 και είχαν διαφορετική φορολογία και επιχειρηματική πολιτική σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα. Από την άλλη μεριά, η οικονομική δραστηριότητα είναι κατακερματισμένη και οι τοπικές αρχές συχνά δεν λογοδοτούν για τις πράξεις τους. Τη δεκαετία του 1980 το βασικό κίνητρο που επιβλήθηκε στις περιοχές της Κίνας από την κεντρική κυβέρνηση και η γενικότερη τάση που επικρατούσε ήταν να εστιάσουν σε συσσώρευση κεφαλαίου παρά στην οικονομική αποδοτικότητα, καθώς τα έργα εντάσεως κεφαλαίου προτιμώνται γιατί συμβάλλουν άμεσα στο ΑΕΠ της χώρας. Αυτή η απόφαση είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται παθογένειες στις τοπικές κυβερνήσεις, όπως η εμμονή με τη μεγάλη κλίμακα, βιομηχανικά projects και projects για υποδομές εντάσεως κεφαλαίου (Kroeber, 2016, σελ. 114).

3.3.Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

Τη δεκαετία του 1980 παρατηρήθηκε ότι παρά την άνοδο του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ, τα έσοδα της κεντρικής κυβέρνησης δεν αυξάνονταν λόγω δυσλειτουργίας του φορολογικού συστήματος. Πιο συγκεκριμένα, τα έσοδα της κεντρικής κυβέρνησης προς τα συνολικά έσοδα μειώθηκαν από 41% το 1984 σε 22% το 1993 (Kroeber, 2016, σελ. 115), με αποτέλεσμα η κεντρική κυβέρνηση να μην είναι ικανή να ασκήσει δημοσιονομική πολιτική και μερικές φορές να αναγκάζεται να δανείζεται από τοπικές κυβερνήσεις.

Το κεντρικό δημοσιονομικό σύστημα ήταν ο κύριος λόγος που η κεντρική κυβέρνηση δεν μπορούσε να συλλέξει αρκετά έσοδα, για να υποστηρίξει τις δαπάνες της χώρας. Οι τοπικές κυβερνήσεις ήταν υπεύθυνες να συλλέγουν ένα συγκεκριμένο ποσό από τους φόρους με το πέρας του έτους και να το μεταφέρουν στην κεντρική κυβέρνηση. Στη συνέχεια, η κεντρική κυβέρνηση μετέφερε κάποιο ποσό από τα έσοδα στις τοπικές κυβερνήσεις. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν οι τοπικές κυβερνήσεις να μην έχουν τα απαραίτητα έσοδα καθώς και να μην έχουν κίνητρο να προωθήσουν την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας. Επιπλέον, λόγω των μη επαρκών εσόδων, η Κεντρική Τράπεζα της Κίνας (People’s Bank of China - PBC) τύπωνε περισσότερα χρήματα για να υπάρχει ροή στην οικονομία, αλλά η αύξηση της προσφοράς χρήματος θα είχε ως αποτέλεσμα τον κίνδυνο αύξησης του πληθωρισμού. Λόγω αυτής της ανησυχίας

αποφασίστηκε η μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1994 (Rosen, 2014).

3.4. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Οι μεταρρυθμίσεις στη χώρα ξεκίνησαν πριν τέσσερις δεκαετίες περίπου, με βασικό πυλώνα την αναβάθμιση του δημοσιονομικού συστήματος. Μπορούμε να διαχωρίσουμε τις μεταρρυθμίσεις σε τρία στάδια. Το πρώτο ξεκινά το 1978/79 έως το 1993 και αφορά την αναπροσαρμογή του δημοσιονομικού συστήματος της χώρας, το δεύτερο ορίζεται από το 1994 έως το 2008, όπου σκοπός είναι η είσοδος καινοτομιών στο δημοσιονομικό σύστημα. Μετά το 2008 ξεκινά ένα νέο στάδιο που στοχεύει στην αναβάθμιση του συστήματος, ενώ παράλληλα προσπαθεί να επιλύσει προβλήματα του παρελθόντος και να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις (Yilin Hou, 2016).

Μέχρι το 1979 οι ενέργειες της κυβέρνησης, όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη και το βιοτικό επίπεδο των πολιτών, δεν ήταν ικανοποιητικές. Στην αρχική φάση της μεταρρύθμισης δεν ήταν εύκολο να αλλάξουν τα δομικά στοιχεία του συστήματος, γι' αυτό η αρχή έγινε με τη “χαλάρωση” της συγκεντρωτικής διοίκησης του δημοσιονομικού συστήματος. Τα μέτρα που πάρθηκαν αφορούσαν τρεις τομείς. Αρχικά έγιναν αλλαγές εντός της κυβέρνησης. Η μεταρρύθμιση αφορούσε τα έσοδα και τις δαπάνες και σκοπός ήταν να αποκεντρωθούν, δηλαδή να μεταφερθούν από το “κέντρο” στις επαρχίες. Με αυτόν τον τρόπο οι τοπικές κυβερνήσεις απέκτησαν μεγαλύτερο έλεγχο στις περιοχές τους. Η επόμενη μεταρρύθμιση αφορούσε τις κρατικές επιχειρήσεις (SOEs). Στόχος ήταν να δημιουργήσουν συμβάσεις ώστε να είναι υπόλογες στην κυβέρνηση και να παρέχουν κίνητρα για αύξηση κερδών. Τέλος, στόχος ήταν να μειωθεί ο έλεγχος του κράτους σε ατομικό επίπεδο, ώστε κάθε εργάτης να μπορεί να αμείβεται ανάλογα με τις δυνατότητες και τα μέσα παραγωγής του. Ο συνδυασμός των παραπάνω μέτρων ώθησε στη διαδρομή για την ανάπτυξη και τη μεγέθυνση.

Ωστόσο μέσα από τις μεταρρυθμίσεις αναδύθηκαν μερικά προβλήματα. Αρχικά παρατηρήθηκε μείωση στα έσοδα της κεντρικής κυβέρνησης, καθώς οι τοπικές κυβερνήσεις συνέλεξαν τα περισσότερα έσοδα. Στις αστικές περιοχές οι αυτοαπασχολούμενοι είχαν μεγαλύτερο εισόδημα από άλλους, με αποτέλεσμα να οξυνθεί η εισοδηματική ανισότητα και το χάσμα να αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου. Το τελευταίο και εξέχον ζήτημα ήταν το χάσμα ανάμεσα σε περιοχές της

Κίνας. Οι παραθαλάσσιες περιοχές αναπτύχθηκαν πιο γρήγορα από περιοχές στο εσωτερικό και δυτικό τμήμα της χώρας, λόγω του πλεονεκτήματος της τοποθεσίας τους και του ότι συγκέντρωναν μεγαλύτερο αριθμό ξένων επενδύσεων καθώς και λόγω του φθηνού εργατικού δυναμικού. Τα προβλήματα αυτά ήταν το τίμημα της γρήγορης πορείας που είχε επιλέξει η χώρα για το δρόμο προς την ανάπτυξη. Με την επιτάχυνση της μεγέθυνσης τα προβλήματα χειροτέρευαν και η μόνη λύση ήταν να ληφθούν δραστικές αποφάσεις.

Στο σημείο αυτό ξεκινά το δεύτερο στάδιο των μεταρρυθμίσεων, με την εισαγωγή καινοτομιών για τη δημιουργία ενός νέου δημοσιονομικού συστήματος, το οποίο θα έδινε λύσεις στα ήδη υπάρχοντα προβλήματα. Η βασική αρχή είναι η προώθηση της ισότητας ανάμεσα στις επαρχίες και στις διαφορετικές εισοδηματικές ομάδες καθώς επίσης και η δημιουργία ίσων ευκαιριών ώστε να επιτευχθεί η κοινωνική σταθερότητα. Το 1994 η κυβέρνηση εισάγει την πρώτη καινοτομία, το νέο φορολογικό σύστημα, που διαχώρισε τα φορολογικά έσοδα ανάμεσα στην κεντρική κυβέρνηση και στις τοπικές κυβερνήσεις. Το φορολογικό σύστημα μέχρι το 1998 είχε εφαρμοστεί σε ολόκληρη τη χώρα και η κεντρική κυβέρνηση είχε πλέον την οικονομική δυνατότητα να χρηματοδοτεί δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό επίπεδο και να προωθήσει τη μακροοικονομική σταθερότητα. Στη συνέχεια, το 1999 ξεκίνησαν οι δημοσιονομικές μεταβιβάσεις από την κεντρική κυβέρνηση στις τοπικές για βασικές δημόσιες υπηρεσίες και σταδιακά μέχρι το 2004 αυξήθηκε η συνεισφορά της κεντρικής κυβέρνησης κυρίως σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η δημόσια υγεία κλπ.. Παρόλο που τα έσοδα της κεντρικής κυβέρνησης αυξήθηκαν, τα έσοδα για τις επαρχίες ήταν λιγότερα και οι τοπικές κυβερνήσεις άρχιζαν να εμφανίζουν ελλειμματικούς προϋπολογισμούς μετά τη μεταρρύθμιση του 1994. Στο σημείο αυτό ξεκινά η προσπάθεια εύρεσης επιπρόσθετων εσόδων από τις τοπικές κυβερνήσεις, με πρακτικές που αποτελούν μείζον πρόβλημα στην οικονομία της Κίνας οι οποίες θα αναλυθούν παρακάτω.

Σήμερα η Κίνα διανύει το τρίτο στάδιο των δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων. Στόχος της κυβέρνησης είναι να αντιμετωπίσει το πρόβλημα έλλειψης πόρων των τοπικών κυβερνήσεων, να προάγει την υπευθυνότητα και να αυξήσει την αποτελεσματικότητα των δημοσίων δαπανών. Προτεραιότητα είναι η βελτίωση των διακυβερνητικών δημοσιονομικών σχέσεων με την αναπροσαρμογή κατανομής των φόρων μεταξύ των “στρωμάτων” τη κυβέρνησης, ώστε οι τοπικές κυβερνήσεις να έχουν μια αξιόπιστη και

σταθερή πηγή εσόδων. Δεύτερος στόχος είναι η αποκατάσταση της σχέσης των εσόδων των τοπικών κυβερνήσεων με τις υποχρεώσεις τους. Με την εισαγωγή ενός νέου φόρου θα χρηματοδοτηθούν υπηρεσίες που μέχρι τώρα βρίσκονταν στο περιθώριο. Η νέα πηγή εσόδων προορίζεται συγκεκριμένα για δημόσιες υπηρεσίες όπως εκπαίδευση, δημόσια υγεία, δημόσια ασφάλεια και τοπικές εγκαταστάσεις. Ο πυρήνας της μεταρρύθμισης είναι ο φόρος ακίνητης περιουσίας, διότι θα είναι μία νέα πηγή εσόδων και ως κοινωνικοπολιτικός θεσμός θα γίνει το έναυσμα για μία πιο βιώσιμη πορεία (Yilin Hou, 2016).

3.4.1. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΙΣΗ ΤΟΥ 1994

Το νέο φορολογικό σύστημα ονομαζόταν “Tax Sharing System” και διαχώρισε τα φορολογικά έσοδα ανάμεσα στην κεντρική κυβέρνηση και στις τοπικές κυβερνήσεις. Ειδικότερα, κάποιοι φόροι αφορούσαν αποκλειστικά την κεντρική κυβέρνηση, άλλοι τις τοπικές κυβερνήσεις και άλλοι μοιράζονταν και στα δύο επίπεδα με προκαθορισμένα ποσοστά. Για παράδειγμα, τα έσοδα φόρων από την κατανάλωση, οι επιχειρήσεις, η απόκτηση οχημάτων κλπ., αφορούσαν την κεντρική κυβέρνηση, ενώ οι τοπικές κυβερνήσεις ήταν υπεύθυνες για τη συλλογή εσόδων από άλλους φόρους όπως ο φόρος κατασκευής. Ο φόρος προστιθέμενης αξίας (VAT) και ο φόρος εισοδήματος ήταν οι δύο μεγαλύτερες πηγές φορολογικών εσόδων και για αυτό μοιράστηκαν σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο. Ο VAT κατανεμήθηκε 75% στην κεντρική κυβέρνηση και 25% στις τοπικές κυβερνήσεις και ο φόρος εισοδήματος 60% σε κεντρικό επίπεδο και 40% σε τοπικό επίπεδο (Yilin Hou, 2016).

Το νέο φορολογικό σύστημα ήταν σχεδιασμένο για να αυξήσει τα έσοδα της κεντρικής κυβέρνησης, αλλά δυστυχώς περιόρισε το εύρος των φορολογικών εσόδων για τις τοπικές κυβερνήσεις. Πριν τη φορολογική μεταρρύθμιση, οι τοπικές κυβερνήσεις είχαν πλεονασματικούς προϋπολογισμούς με εξαίρεση το διάστημα 1986 έως 1993 όπου εμφανίστηκαν ελλείματα λόγω επενδύσεων. Μετά τη μεταρρύθμιση του 1994, οι τοπικές κυβερνήσεις εμφάνισαν ελλειμματικούς προϋπολογισμούς και σχεδόν κάθε τοπική κυβέρνηση από τις 31 επαρχίες της Κίνας παρουσίαζε έλλειμμα κάθε χρόνο (Jia Qi Zhou, 2013).

Επιπλέον, λόγω της δημοσιονομικής μεταρρύθμισης, οι τοπικές κυβερνήσεις δεν είχαν δικαίωμα να εκδίδουν ομόλογα και να δανείζονται από τις τράπεζες. Για να μπορέσουν οι τοπικές κυβερνήσεις να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους, καθώς και στις

επενδύσεις υποδομών, έπρεπε να βρουν ένα τρόπο για να έχουν περισσότερο κεφάλαιο εκτός από τη φορολογία. Έτσι δημιουργήθηκαν οι τοπικές πλατφόρμες χρηματοδότησης: Local Financial Platform (LFPs) ή Local Government Financial Vehicles (LGFV).

3.5.ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΧΡΕΟΥΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ

Οι LFPs ή LGFV αποτελούνται από κρατικές επιχειρήσεις (SOEs) και από τοπικές επενδυτικές εταιρείες και χρησιμοποιούνται για να δανείζονται χρήματα από τις τράπεζες. Οι τοπικές κυβερνήσεις παρέχουν στις LFPs εκτάσεις γης και φορολογικές διευκολύνσεις και οι LFPs χρησιμοποιούν τη γη ως εγγύηση για να δανείζονται χρήματα από τις τράπεζες. Στη συνέχεια χρησιμοποιούν τη γη που απέκτησαν για ανάπτυξη project υποδομών. Οι επενδύσεις σε υποδομές ωφελούν τις LFPs γιατί επωμίζονται τα κέρδη, αλλά ωφελούν και την τοπική οικονομία αφού για παράδειγμα δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας. Πριν το 1994 δεν υπήρχαν ζητήματα σε σχέση με τα δικαιώματα χρήσης της γης, ωστόσο πραγματική πώληση δικαιώματος πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά τη δεκαετία του 1980 στην ειδική οικονομική ζώνη της Shenzhen. Η πώληση των δικαιωμάτων χρήσης γης ως πακέτο μετρητών για τις τοπικές κυβερνήσεις ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1990.

Οι LFPs δανείζονται από κρατικές τράπεζες με εγγύηση τη γη που τους παρέχει η τοπική κυβέρνηση. Επίσης η τοπική κυβέρνηση μπορεί να επενδύσει στις LFPs, να γίνει μέτοχος και να πληρώνεται με μερίσματα κάθε χρόνο. Οι LFPs μπορούν να εκδίδουν δημοτικά ομόλογα και στη συνέχεια να τα πωλούν σε τράπεζες και σε επενδυτές δημοτικών ομολόγων. Τα μετρητά που προέρχονται από την πώληση των ομολόγων, χρηματοδοτούν τα ελλείμματα του προϋπολογισμού της τοπικής κυβέρνησης και άλλες δαπάνες. Με αυτή τη διαδικασία οι LFPs χρησιμεύουν ως μέσο για να περάσουν τα δάνεια από τις τράπεζες στην τοπική κυβέρνηση. Οι LFPs χρησιμοποιούσαν τη γη που τους παρείχε η τοπική κυβέρνηση για να αναπτύξουν real estate projects, όπως για παράδειγμα σπίτια, γραφεία και άλλα project υποδομών. Λόγω της αύξησης της ζήτησης για κατοικίες ή ενοικιάσεις επιχειρήσεων η αξία της γης αυξανόταν. Εάν ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης δε μειωνόταν, η αξία της γης θα συνέχιζε να αυξάνει για μεγάλο χρονικό διάστημα. Όσο πιο πολύτιμη είναι η γη τόσο περισσότερα χρήματα θα μπορούσαν να δανείζονται οι LFPs από τις τράπεζες και το πιο σημαντικό, εάν η τιμή της γης εξακολουθεί να είναι ελκυστική για επενδύσεις, τα

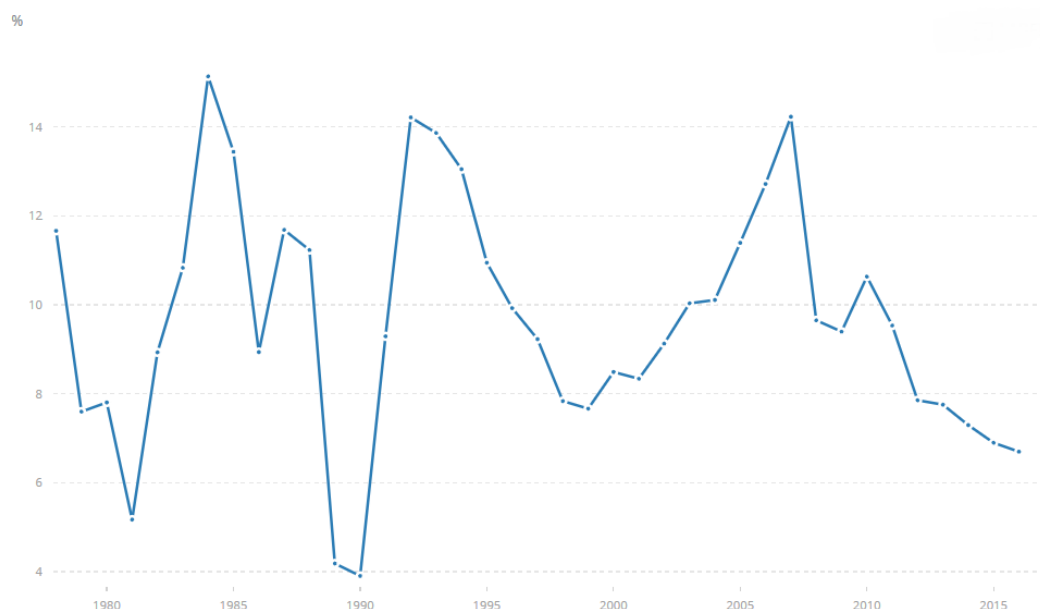
δάνεια που έχουν ως εγγύηση τη γη δε θα έχουν πρόβλημα υποστήριξης. Από τη στιγμή όμως που η οικονομική μεγέθυνση άρχισε να μειώνεται, τα δάνεια που απέκτησαν οι LFPs για να χρηματοδοτήσουν τα ελλείμματα των προϋπολογισμών και τις δαπάνες των τοπικών κυβερνήσεων είναι πιθανό να πυροδοτήσουν μία κρίση ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου.

Το μεγαλύτερο μέρος του τοπικού χρέους έχει χρησιμοποιηθεί σε υποδομές, γεγονός που βοηθά στην αύξηση παραγωγικότητας και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Το ότι σχηματίστηκαν πόλεις-φαντάσματα, ήταν μία στρέβλωση του τομέα ακινήτων και της αγοράς κατοικιών από την κατάχρηση δικαιωμάτων χρήσης γης, που αυξάνουν τις τιμές των κατοικιών και δεν είναι πλέον προσιτές για τους απλούς πολίτες. Για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος οι τοπικές κυβερνήσεις δε θα πρέπει να μετατρέπουν την πώληση δικαιωμάτων χρήσης γης σε κύρια πηγή των εσόδων τους (Jia Qi Zhou, 2013).

3.5.1. ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Διάγραμμα 1.

Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης του ΑΕΠ

Πηγή: World Bank Data, 2017, β

Η παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση όπως ήταν αναμενόμενο επηρέασε και την Κίνα. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 1, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ από το 2007 αρχίζει να μειώνεται και φτάνει στα κατώτερα επίπεδα για τη χώρα το 2016, γεγονός που είχε επιπτώσεις στην οικονομία της χώρας και συγκεκριμένα και στον στεγαστικό τομέα. Πιο συγκεκριμένα, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ όπως διακρίνεται στο Διάγραμμα 1, από 14,2% το 2007 μειώθηκε στο 9,4% το 2009 και στο 6,7% το 2016 (World Bank Data, 2017, β). Κερδοσκόποι που πουλούσαν σπίτια σε υψηλότερες τιμές κατάφεραν να αυξήσουν τις τιμές των ακινήτων, με την μείωση του ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας αποσύρθηκαν από τον στεγαστικό τομέα και η έλλειψη ζήτησης για σπίτια προκάλεσε την πτώση των τιμών το 2009. Από το 2000 έως το 2008 οι τιμές των ακινήτων αυξήθηκαν ραγδαία και το 2009 άρχισαν να φθίνουν (Global Property Guide, 2016). Μετά την πτώση της τιμής των κατοικιών μειώθηκε και η αξία της γης και οι LFPs που είχαν ως εγγύηση γη στα δάνειά τους αντιμετωπίζουν προβλήματα στην αποπληρωμή.

Το ερώτημα είναι τι επιπτώσεις μπορεί να έχει το χρέος των τοπικών κυβερνήσεων στην οικονομία της Κίνας. Λόγω της οικονομικής επιβράδυνσης το δημόσιο χρέος ήρθε στην επιφάνεια και κυρίως μετά το 2010 και αποτελεί ζήτημα που απασχολεί ιδιαίτερα την κυβέρνηση της Κίνας. Από τη μία πλευρά τα project των LFPs που αφορούν υποδομές είναι πιθανό να συντελέσουν σε μακροχρόνια οικονομική μεγέθυνση. Εάν οι τοπικές κυβερνήσεις αυξήσουν τα έσοδά τους μέσω κερδοφόρων επενδύσεων των LFPs, θα αποπληρώσουν τα δάνεια των προηγούμενων ετών, άρα ο δανεισμός των LFPs δε θα βλάψει την οικονομία, υπό την προϋπόθεση ότι τα επενδυτικά project είναι αποδοτικά. Το IMF εκτιμά το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης και των τοπικών κυβερνήσεων σε ποσοστό 54% του ΑΕΠ, συμπεριλαμβάνοντας μερικά τοπικά χρέη που η Κινεζική Κυβέρνηση δεν υπολογίζει στις μετρήσεις της (Kroeber, 2016, σελ. 120). Η πλειονότητα του δημόσιου χρέους αφορά υποδομές, γεγονός που μπορεί να αποτελέσει θετικό αντίκτυπο στην οικονομική μεγέθυνση. Από την άλλη μεριά, ο δανεισμός μέσω των LFPs είναι αδιαφανής σε σύγκριση με τον άμεσο δανεισμό από την κεντρική κυβέρνηση και το ύψος των δανείων των τοπικών κυβερνήσεων μπορεί να μην είναι ακριβές, γεγονός που μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες στην οικονομία της Κίνας.

Η Κίνα ως χώρα βρίσκεται ακόμα σε μετάβαση και η τεράστια διαφορά ανάμεσα σε αστικά κέντρα και στην επαρχία μπορεί να αποτελεί ευκαιρία για περισσότερες

επενδύσεις σε υποδομές. Δίνοντας έμφαση σε επενδύσεις υποδομών οι αναπτυσσόμενες χώρες μπορούν να βελτιώσουν την οικονομική τους μεγέθυνση (Justin Yifu Lin, 2011). Επιπλέον όπως είναι εμφανές στο Διάγραμμα 2, το χρέος της κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν 46,2% το 2016, που είναι σχετικά υγιές σε σχέση με άλλες χώρες, η αποταμίευση και τα υψηλά συναλλαγματικά αποθέματα - 3,109 τρις USD το 2017 (Trading Economics, 2017, α) - μπορούν να βοηθήσουν στην επέκταση της οικονομίας. Βέβαια θα πρέπει οι επενδύσεις που θα γίνονται να είναι κερδοφόρες, ώστε να υπάρξει προοπτική μακροχρόνιας μεγέθυνσης. Για παράδειγμα οι κυβερνήσεις της Shanghai και της Hangzhou κατασκεύασαν μια σιδηροδρομική γραμμή υψηλής ταχύτητας, ώστε να μειώσουν το χρόνο μεταφοράς μεταξύ των δύο πόλεων από τέσσερις σε μία ώρα, αλλά λόγω υψηλού κόστους του εισιτηρίου το τρένο ήταν σχεδόν άδειο, γεγονός που δεν θα βοηθήσει τις δύο κυβερνήσεις να αποπληρώσουν τα χρέη τους (Jia Qi Zhou, 2013). Δηλαδή ο μεγάλος αριθμός μη κερδοφόρων επενδύσεων σε συνδυασμό με το ήδη υπάρχον χρέος μπορεί να πυροδοτήσει μία νέα κρίση χρέους.

Διάγραμμα 2.

Χρέος της Κυβέρνησης της Κίνας ως ποσοστό του ΑΕΠ

Πηγή: Trading Economics, 2017, β

Το σοβαρό πρόβλημα πηγάζει από την αναποτελεσματική χρήση των δανείων των κρατικών επιχειρήσεων. Το θέμα με το χρέος των τοπικών κυβερνήσεων δεν είναι μόνο ότι μπορεί να πυροδοτήσει μία κρίση, αλλά αντανακλά ένα προβληματικό και μη βιώσιμο δημοσιονομικό σύστημα, το οποίο προέρχεται από την πολύπλοκη σχέση της κεντρικής κυβέρνησης με τις τοπικές.

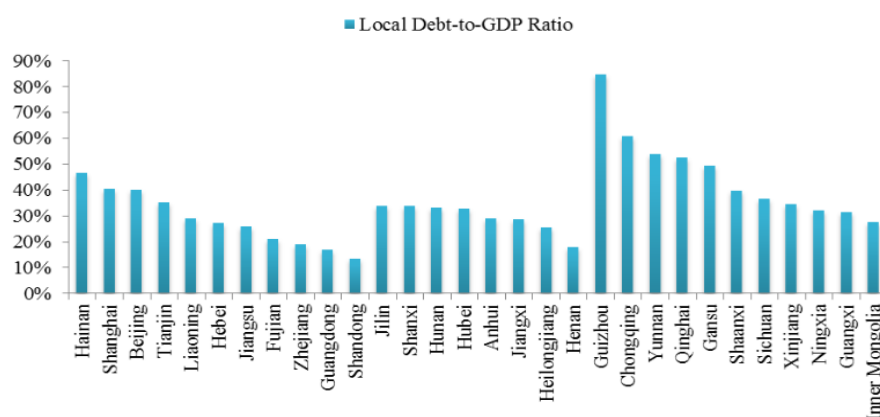
3.6. ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

Το τοπικό δημόσιο χρέος της Κίνας έχει αυξηθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, γεγονός που επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στην πορεία της οικονομίας της Κίνας, η οποία σήμερα βρίσκεται στα χαμηλότερα ποσοστά οικονομικής μεγέθυνσης από την εποχή των οικονομικών μεταρρυθμίσεων της δεκαετίας του 1980.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω οι τοπικές κυβερνήσεις έχουν δαπάνες που υπερβαίνουν κατά πολύ τις άμεσες πηγές των εσόδων τους, με αποτέλεσμα να αναζητούν μη βιώσιμες πηγές εσόδων, όπως πωλήσεις γης. Παρά τις επίσημες απαγορεύσεις δανεισμού, επαρχίες και δήμοι της Κίνας πραγματοποίησαν τεράστια χρέη τα οποία ήταν δομημένα με ακατάλληλο τρόπο. Εκτός από το μοντέλο χρηματοδότησης μέσω της γης που βασίστηκε σε αισιόδοξες προβλέψεις για την αύξηση της αξίας της γης, οι επαρχίες συχνά χρησιμοποιούσαν βραχυπρόθεσμα δάνεια για να χρηματοδοτήσουν project υποδομών, τα οποία θα απέδιδαν έσοδα μετά από δύο ή τρεις δεκαετίες, με αποτέλεσμα με τη λήξη των δανείων να μην υπάρχουν έσοδα για την αποπληρωμή τους. Το πρόβλημα αυτό καλείται “maturity mismatch”. Οι τοπικές κυβερνήσεις κατέφευγαν σε χρηματοδότηση και δανεισμό επειδή το σύστημα μεταφοράς χρημάτων από την κεντρική κυβέρνηση υπολειπουργούσε. Λόγω της δομής του δημοσιονομικού συστήματος οι τοπικές κυβερνήσεις λαμβάνουν το μεγαλύτερο τμήμα των φορολογικών εσόδων μέσω μεταβιβάσεων από την κεντρική κυβέρνηση. Υπάρχουν 200 διαφορετικά προγράμματα μεταβίβασης εσόδων από το Πεκίνο στις επαρχιακές κυβερνήσεις (Kroeber, 2016, σελ. 121-122). Αρχικά το Πεκίνο μεταβιβάζει τα έσοδα στις επαρχιακές κυβερνήσεις και στη συνέχεια διανέμονται στα χαμηλότερα στρώματα, τις τοπικές κυβερνήσεις. Το πρόβλημα έγκειται στο ότι οι μεταβιβάσεις προορίζονται για συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος συχνά διαφέρει από τις ανάγκες των τοπικών κυβερνήσεων. Επιπλέον, μερικά από τα προγράμματα μεταφοράς χρημάτων διανέμουν περισσότερα χρήματα σε πλούσιες επαρχίες και λιγότερα σε πιο φτωχές επαρχίες, γεγονός που επιδεινώνει την εισοδηματική ανισότητα και είναι εκ διαμέτρου αντίθετο απ’ ότι χρειάζεται η χώρα. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι τοπικές κυβερνήσεις συχνά δεν γνωρίζουν τι ποσό χρημάτων θα λάβουν, πότε θα το λάβουν και για ποια χρήση, γεγονός που τις ωθεί στην αναζήτηση άλλων πηγών εσόδων. Στο Διάγραμμα 3, παρουσιάζεται το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ των τοπικών κυβερνήσεων για το έτος 2013.

Διάγραμμα 3.

Ποσοστό Χρέους ως προς το ΑΕΠ σε κάθε Επαρχία της Κίνας (για το έτος 2013)

Source: NBS and WIND

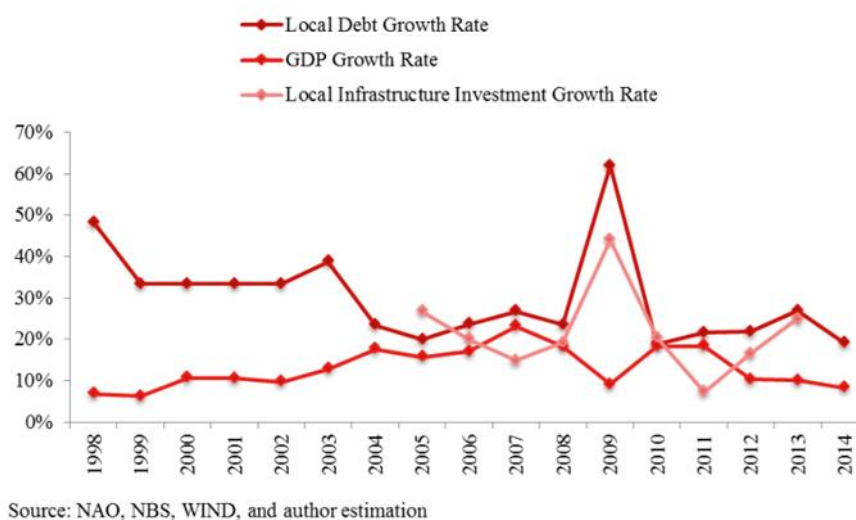
Πηγή: Xun Wu, 2015

Το Διάγραμμα 4 δείχνει την αρνητική σχέση ανάμεσα στην αύξηση του δημόσιου χρέους και την αύξηση του ΑΕΠ. Επίσης αρνητική σχέση παρουσιάζει η αύξηση των επενδύσεων υποδομών με την αύξηση του ΑΕΠ. Οι σχέσεις αυτές εμφανίζονται πιο έντονα από το 2008 και έπειτα, δηλαδή παράλληλα με την εμφάνιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Οι επενδύσεις για υποδομές προτιμώνται ως δημοσιονομικό εργαλείο, διότι μπορούν να τονώσουν την οικονομία βραχυπρόθεσμα, γεγονός που ερμηνεύει την αύξησή τους από το 2011. Η δομή των εσόδων των τοπικών κυβερνήσεων ενθαρρύνει επενδύσεις σε κλάδους εντάσεως κεφαλαίου και σε υποδομές. Το φορολογικό σύστημα δίνει κίνητρα για υπερεπένδυση σε βαριά βιομηχανία, υποδομές, ανάπτυξη ακινήτων και εξορύξεις παρά σε τομείς υπηρεσιών.

Το δημοσιονομικό μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του 2014-2016, το οποίο επιβλέπει ο Lou Jiwei, αποσκοπεί στο να διορθώσει τα παραπάνω προβλήματα, καθώς και να αυξήσει τη δύναμη της κεντρικής κυβέρνησης (Kroeber, 2016, σελ. 121). Εάν επιτύχει, θα είναι η μεγαλύτερη δημοσιονομική μεταρρύθμιση από το 1994 και θα αποτελέσει το θεμέλιο λίθο για διαρκή οικονομική μεγέθυνση.

Διάγραμμα 4.

Σύγκριση Δημόσιου Χρέους, ΑΕΠ και Επενδύσεων Υποδομών

Πηγή: Xun Wu, 2015

3.7. THE NEW BUDGET LAW

Ο “New Budget Law of China” ξεκίνησε η λειτουργία του το 2015 μετά από δέκα χρόνια τροποποιήσεων και διαπραγματεύσεων. Η μεταρρύθμιση του νόμου θέτει τα θεμέλια για έναν πιο ισορροπημένο κρατικό προϋπολογισμό και μία πιο διαφανή μορφή χρηματοδότησης (Yifan Hu, 2015). Πρόκειται για μία τροποποίηση του μέχρι τότε ισχύοντος νόμου, που είχε εφαρμοστεί το 1995. Ο νέος νόμος αναφέρει ότι όλα τα έσοδα και οι δαπάνες πρέπει να αναφέρονται στον προϋπολογισμό της κεντρικής κυβέρνησης. Επιπλέον, σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης πρέπει να δημιουργηθεί ένα ταμείο σταθεροποίησης του προϋπολογισμού, σε συμφωνία με τις σχετικές διατάξεις του Συμβουλίου Επικράτειας, σε περίπτωση που παρουσιάζονται ελλείματα. Ο νέος νόμος σε αντίθεση με τον προηγούμενο επιβάλλει πέντε περιορισμούς στο δανεισμό των τοπικών κυβερνήσεων (Yilin Hou, 2016):

- Μόνο επαρχιακές κυβερνήσεις με προηγούμενη έγκριση από το Συμβούλιο Επικράτειας μπορούν να “δημιουργήσουν” χρέος.
- Το δημόσιο χρέος μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για δαπάνες κεφαλαίου, που παράγουν αγαθά ή υπηρεσίες.
- Το ποσό του χρέους για κάθε επαρχία θα πρέπει να υποβληθεί από το Συμβούλιο Επικρατείας στο Εθνικό Λαϊκό Κογκρέσο για έγκριση και κάθε

επαρχία μπορεί να δανειστεί μόνο εντός του εγκεκριμένου ορίου που επιβάλλει το Συμβούλιο Επικρατείας.

- Η μέθοδος του δανεισμού θα πρέπει να είναι μόνο μέσω της έκδοσης τοπικών κρατικών ομολόγων.
- Για τον έλεγχο των κινδύνων που σχετίζονται με τον δανεισμό των τοπικών κυβερνήσεων, τα ομόλογα των επαρχιακών κυβερνήσεων θα πρέπει να έχουν ένα πλάνο εξυπηρέτησης του χρέους και μία σταθερή πηγή εσόδων για την αποπληρωμή. Το Συμβούλιο Επικρατείας θα πρέπει να ιδρύσει ένα μηχανισμό για προειδοποίηση και αξιολόγηση του κινδύνου για το χρέος των τοπικών κυβερνήσεων, ένα μηχανισμό διαχείρισης κατάστασης έκτακτης ανάγκης και ένα σύστημα ανάληψης ευθυνών.

Μέσω της αναθεώρησης του νόμου γίνεται σαφές ότι η κυβέρνηση της Κίνας έχει εντοπίσει τα υφιστάμενα προβλήματα του δημοσιονομικού της συστήματος και οι αλλαγές προορίζονται συγκεκριμένα για τη διόρθωση αυτών.

3.8. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Χαρακτηριστικό του φορολογικού συστήματος της Κίνας είναι ότι όλοι οι φόροι πληρώνονται από εταιρείες και ο άμεσος φόρος που αφορά τους πολίτες είναι ελάχιστος. Ο προσωπικός φόρος εισοδήματος και ο ειδικός φόρος κατανάλωσης υπολογίζονται στο 5% και 6% των εσόδων της κυβέρνησης αντίστοιχα, ενώ ο ΦΠΑ (VAT), ο εταιρικός φόρος εισοδήματος και η φορολογία των επιχειρήσεων υπολογίζονται στο 55% των κυβερνητικών εσόδων. Δεν υπάρχει φόρος για την αξία των ακινήτων ή για κεφαλαιακά κέρδη από περιουσιακά στοιχεία, γεγονός που διαφοροποιεί το φορολογικό σύστημα της Κίνας από άλλες χώρες και ιδιαίτερα από τις αναπτυγμένες χώρες. Ο κύριος λόγος που το φορολογικό σύστημα εστιάζει στις εταιρείες, είναι ότι η κυβέρνηση μπορεί πολύ πιο εύκολα να συλλέξει τα έσοδα από τις εταιρείες παρά από τον τεράστιο αριθμό των μισθωτών (Kroeber, 2016, σελ. 125-126). Η δομή του φορολογικού συστήματος θα αλλάξει, ώστε οι τοπικές κυβερνήσεις να μη δίνουν έμφαση σε βιομηχανίες εντάσεως κεφαλαίου, αλλά στο να προωθήσουν την κατανάλωση και τον τομέα υπηρεσιών. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν αλλαγή στον ΦΠΑ ώστε να εστιάζει περισσότερο στην κατανάλωση παρά στη βιομηχανική παραγωγή και αυστηρότερους περιβαλλοντολογικούς φόρους. Ένας άλλος φόρος που είναι αναγκαίος είναι ο φόρος στις αξίες ακινήτων, ο οποίος θα

έχει διαρκές αντίκτυπο στα έσοδα των τοπικών κυβερνήσεων (Dollar, Hofman, 2008, σελ.35).

3.9.NATIONAL MID-TERM FISCAL PLAN (2017-2019)

Η Κίνα, έχοντας αντιληφθεί τα υπάρχοντα προβλήματα στο εσωτερικό, διερευνά μεθόδους για την επίτευξη δημοσιονομικής σταθερότητας με πρότυπο τις προηγμένες οικονομίες. Το τριετές μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλάνο αποτελεί μέρος της προσπάθειας της χώρας, προκειμένου να χειριστεί καλύτερα τις διακυμάνσεις της οικονομίας. Αυτό το τριετές μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό σχέδιο μπορεί να θεωρηθεί ότι φέρει στοιχεία του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) με βάση το κινεζικό πλαίσιο. Το επίσημο έγγραφο που αναγγέλλει την υιοθέτηση αυτού του μηχανισμού αναρτήθηκε το 2015. Ο μηχανισμός αυτός αποτελεί μία μετάβαση από τον ετήσιο προϋπολογισμό στο μεσοπρόθεσμο και χρησιμεύει ως πλατφόρμα για τον ακριβέστερο προσδιορισμό των πολιτικών εσόδων και δαπανών, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της δημοσιονομικής πολιτικής. Επιπλέον, επιτρέπει έγκαιρες προσαρμογές με βάση τις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις και καλύπτει όλες τις συνιστώσες του συνολικού προϋπολογισμού της κυβέρνησης, δηλαδή το γενικό δημόσιο προϋπολογισμό, τον προϋπολογισμό κυβερνητικών ταμείων, τον προϋπολογισμό διαχείρισης κρατικών περιουσιακών στοιχείων και τον προϋπολογισμό ταμείων κοινωνικής ασφάλισης (Yilin Hou, 2016).

Πιο συγκεκριμένα, κάθε τριετές μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλάνο περιλαμβάνει τέσσερα μέρη. Αρχικά προβλέπει σημαντικούς οικονομικούς δείκτες και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας για τα επόμενα τρία έτη, με βάση το πενταετές αναπτυξιακό και ετήσιο σχέδιο της χώρας καθώς επίσης και σημαντικές διεθνείς και εγχώριες αλλαγές. Με αυτόν τον τρόπο και σύμφωνα με τις τρέχουσες μακροοικονομικές πολιτικές υπολογίζονται τα ενδιάμεσα έσοδα και δαπάνες. Στη συνέχεια αναλύει ζητήματα που προκύπτουν ανάλογα με τις εκάστοτε πολιτικές, τα οποία αφορούν τα έσοδα και τις δαπάνες της κυβέρνησης. Τα ζητήματα αυτά είναι σχετικά με τις πηγές των εσόδων της κυβέρνησης, δηλαδή με τη φορολογία και τις επιπτώσεις της, με τις δαπάνες που αφορούν την κοινωνική ασφάλιση, την υγειονομική περίθαλψη και δημογραφικές μεταβολές και τέλος με τον κίνδυνο δημόσιου χρέους κυρίως σε περιοχές όπου οι κυβερνήσεις έχουν πραγματοποιήσει μεγάλες οφειλές (Chinese Academy of Sciences, 2015). Με βάση τα παραπάνω συντάσσει σχέδια

μεταρρύθμισης εσόδων και δαπανών. Αναφορικά με τα έσοδα, προτείνονται φορολογικές μεταρρυθμίσεις με σαφείς στόχους πολιτικής, χρονικό όριο υλοποίησης και αξιολογούνται οι επιπτώσεις τους στην οικονομία, τη βιομηχανία και στους πολίτες. Όσον αφορά τις δαπάνες, περιγράφονται σημαντικές μεταρρυθμίσεις και αναγράφονται ετήσιες υποχρεώσεις και προθεσμίες. Επιπρόσθετα σχετικά με το δημόσιο χρέος, προβλέπονται δαπάνες, ο κίνδυνος χρέους, καθορίζεται ένα αποδεκτό όριο ελλειμμάτων και χρέους και αφού τα χρέη τοποθετηθούν στον προϋπολογισμό ενεργοποιείται ο μηχανισμός προειδοποίησης για κίνδυνο χρέους και διαχείρισης κινδύνων. Τέλος εκτιμώνται τα έσοδα και οι δαπάνες για τα επόμενα τρία χρόνια, με βάση τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις (Chinese Academy of Sciences, 2015).

3.9.1.13^ο ΠΕΝΑΤΕΤΕΣ ΠΛΑΝΟ (FYP 2016-2020)

Τα πενταετή προγράμματα της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος περιλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας και τέθηκαν σε ισχύ το 1953. Τα σχέδια εκπονούνται και εφαρμόζονται από τις κεντρικές, επαρχιακές και τοπικές κυβερνήσεις και ορίζουν οικονομικούς στόχους καθώς και στόχους κοινωνικής ανάπτυξης (Owen Haake, 2015). Το 13ο Πενταετές Πλάνο της Κίνας εστιάζει στην καλύτερη διανομή εσόδων ανάμεσα στην κεντρική κυβέρνηση και στις τοπικές, στη δημιουργία ενός επίσημου μηχανισμού χρηματοδότησης του χρέους των τοπικών κυβερνήσεων και σε επιπρόσθετες μεταρρυθμίσεις για γεφύρωση της οικονομικής ανισότητας ανάμεσα σε επαρχίες της χώρας (Yilin Hou, 2016). Πιο αναλυτικά, το 13ο Πενταετές Πλάνο περιλαμβάνει πέντε κλάδους. Αρχικά περιγράφει οικονομικές και φορολογικές μεταρρυθμίσεις για τη δημιουργία σύγχρονων χρηματοπιστωτικών υποδομών και προωθεί την κοινωνική ισότητα και δικαιοσύνη. Στη συνέχεια, αναφέρεται η καθιέρωση ενός φορολογικού συστήματος που θα είναι αποτελεσματικό στη διοίκηση και θα διέπεται από ένα σύνολο κυβερνητικών νόμων και κανόνων. Σημαντικό ζήτημα είναι η δημιουργία ενός βελτιωμένου συστήματος διακυβερνητικών σχέσεων που θα συνταιριάζει τις λειτουργίες κάθε κυβερνητικού επιπέδου με τις δαπάνες και θα εστιάζει στην καλύτερη κατανομή των εσόδων ανάμεσα σε κεντρικές και τοπικές κυβερνήσεις. Επιπλέον επιδιώκει να καθιερώσει ένα σύγχρονο και διαφανές δημόσιο σύστημα προϋπολογισμού με μηχανισμούς εξισορρόπησης και μεσοπρόθεσμους δημοσιονομικούς σχεδιασμούς. Τέλος θα δημιουργηθεί ένας επίσημος μηχανισμός χρηματοδότησης χρέους για τις τοπικές κυβερνήσεις.

3.10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η χώρα παρουσιάζει στρεβλώσεις στο οικονομικό σύστημα και στη χρηματοοικονομική διάρθρωση της κυβέρνησης, οι οποίες οφείλονται σε προηγούμενες μεταρρυθμίσεις, που είχαν ως στόχο την αύξηση του ΑΕΠ. Οποιαδήποτε λύση για το τοπικό δημόσιο χρέος της Κίνας θα αναγκάσει την κεντρική κυβέρνηση να επωμιστεί μέρος του βάρους του δημόσιου χρέους. Η αρχική αύξηση του χρέους της Κίνας ήταν απόρροια των μέτρων για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Η χώρα κατάφερε να αποτρέψει μία επικείμενη οικονομική κρίση, αλλά ταυτόχρονα βγήκαν στην επιφάνεια προβλήματα που ταλάνιζαν το εσωτερικό της, όπως για παράδειγμα τα χρέη των τοπικών κυβερνήσεων και το φορολογικό σύστημα. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, όπως η θέσπιση ενός νέου φόρου ακίνητης περιουσίας, θα επιφέρουν ανακούφιση στις πιέσεις του δυσλειτουργικού φορολογικού συστήματος. Το πακέτο μεταρρυθμίσεων που υιοθετεί η κυβέρνηση, δείχνει ότι η ηγεσία κατανοεί τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα στο εσωτερικό, τις προκλήσεις που μπορεί να αντιμετωπίσει η χώρα στο άμεσο μέλλον και την ανάγκη για διαρθρωτικές αλλαγές. Τέλος, όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη, η χώρα στοχεύει σε μεσαίου μεγέθους ρυθμούς ανάπτυξης. Το γεγονός αυτό αποτελεί σημαντικό βήμα για την μείωση της πίεσης προς τις τοπικές κυβερνήσεις, αφού δε θα επιβαρυνθούν με περισσότερα χρέη για την ενίσχυση της ανάπτυξης. Ο ρυθμός ανάπτυξης της Κινέζικης οικονομίας έχει μειωθεί στο 6,7% για το 2016 (World Bank Data, 2017, β), που υποδηλώνει ότι η Κίνα είναι πλέον μέρος της “νέας κανονικότητας”. Ο μικρότερος ρυθμός ανάπτυξης δεν είναι όμως απαραίτητα αρνητικό σημάδι, καθώς η Κίνα μεταβαίνει σε μία ώριμη οικονομία, η οποία ακόμα και με χαμηλότερους ρυθμούς συνεχίζει να αναπτύσσεται (Winter Nie, 2016).

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η νομισματική πολιτική είναι η μακροοικονομική πολιτική που θεσπίζει η Κεντρική Τράπεζα κάθε κράτους. Περιλαμβάνει τη διαχείριση της προσφοράς χρήματος και του επιτοκίου και αποτελεί την οικονομική πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση μιας χώρας για την επίτευξη μακροοικονομικών στόχων όπως είναι ο πληθωρισμός, η ανεργία, η κατανάλωση, η ανάπτυξη και η ρευστότητα. Η νομισματική πολιτική διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για τη σταθερότητα του μακροοικονομικού και χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος. Το άνοιγμα της Κίνας σε εμπορικές και χρηματοοικονομικές ροές και η σταδιακή μετάβαση της οικονομίας σε οικονομία της αγοράς, έχει αυξήσει τη σημασία ανάπτυξης ενός αποτελεσματικού πλαισίου νομισματικής πολιτικής (Prasad και Zhang, 2014).

Το πλαίσιο εφαρμογής νομισματικής πολιτικής στην Κίνα εξελίσσεται σταδιακά, αλλά παραμένει περιορισμένο, λόγω του καθεστώτος των συναλλαγματικών ισοτιμιών, των θεσμικών αδυναμιών και των προβλημάτων που επικρατούν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας. Η ανεξάρτητη και αποτελεσματική νομισματική πολιτική είναι επιθυμητή, για να είναι αποτελεσματικό αυτό το εργαλείο πολιτικής. Στην Κίνα επικρατεί σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία, ώστε να υπάρχει αυτονομία στη διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής και περιορισμός στην κίνηση κεφαλαίων. Σε αυτό το σημείο εμφανίζεται το “τρίλημμα” της παγκόσμιας οικονομίας, πιο αναλυτικά μια χώρα δεν μπορεί να έχει ταυτόχρονα σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία, ανεξάρτητη νομισματική πολιτική και ελεύθερη ροή κεφαλαίων (Bernake, 2016). Κατά συνέπεια, η ικανότητα της Κίνας να διαχειρίζεται τη συναλλαγματική της ισοτιμία μπορεί να εξαρτάται, μεταξύ άλλων παραγόντων, από την προθυμία της Κυβέρνησης να εφαρμόζει ανεξάρτητη νομισματική πολιτική και να ελέγχει τις ροές κεφαλαίων (Bernake, 2016). Η Κίνα αντιμετωπίζει μια δύσκολη αλλά απαραίτητη μετάβαση από ένα μοντέλο ανάπτυξης που δίνει έμφαση στη βαριά βιομηχανία, τις κατασκευές και τις εξαγωγές, σε ένα μοντέλο που επικεντρώνεται στην ανάπτυξη υπηρεσιών και στη μεγαλύτερη εγχώρια ζήτηση των καταναλωτών, όπως θα αναφερθεί και στο επόμενο κεφάλαιο. Για να υποστηρίξει την οικονομική ανάπτυξη κατά τη διάρκεια της δύσκολης μετάβασης της, η Κίνα έχει διευκολύνει τη νομισματική πολιτική με διάφορους τρόπους, όπως μειώνοντας τις ελάχιστες αποθεματικές απαιτήσεις για τις τράπεζες, γεγονός που επιτρέπει να δανείζουν περισσότερο και ταυτόχρονα συνέχισε

τη διαδικασία μεταρρύθμισης και ανοίγματος των κεφαλαιαγορών της. Εάν η Κίνα θέλει να χρησιμοποιήσει τη νομισματική πολιτική για να διαχειριστεί την εγχώρια ζήτηση και ταυτόχρονα να ελευθερώσει τις διεθνείς ροές κεφαλαίων, μπορεί να μην είναι σε θέση να καθορίσει τη συναλλαγματική ισοτιμία στα τρέχοντα επίπεδα. Ωστόσο εάν επιθυμεί να ελέγχει τη διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας, θα θυσιάσει σε κάποιο βαθμό την πρόοδο που έχει σημειώσει στο άνοιγμα του χρηματοπιστωτικού της συστήματος - το οποίο αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου της Κίνας να καταστήσει το Renmibi (RMB) διεθνές αποθεματικό νόμισμα. Μια εναλλακτική είναι η χρήση στοχευμένης δημοσιονομικής πολιτικής, με την οποία κυβερνητικές δαπάνες και φορολογικά μέτρα θα αποσκοπούν στη διευκόλυνση της μετάβασης στο νέο μοντέλο ανάπτυξης. Για παράδειγμα, η έλλειψη ενός ισχυρού δικτύου κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί αιτία για το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών στην Κίνα. Οι δημοσιονομικές πολιτικές που στοχεύουν στην αύξηση της ασφάλειας εισοδήματος, θα συμβάλουν στην προώθηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των καταναλωτικών δαπανών. Όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο αυτό σκοπεύει να πραγματοποιήσει η Κίνα με την τροποποίηση του συστήματος “Hukou”.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα μιας χώρας μπορεί να οργανωθεί με πολλούς τρόπους, οι οποίοι διαφέρουν όσον αφορά το ρόλο της κυβέρνησης, των τραπεζών και άλλων ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, το βαθμό χρηματοοικονομικής μόχλευσης στην οικονομία κλπ.. Η βέλτιστη μορφή ενός χρηματοπιστωτικού συστήματος για ένα δεδομένο έθνος εξαρτάται από το επίπεδο της ανάπτυξής του, το πολιτικό του σύστημα καθώς επίσης και από κοινωνικές αξίες που το χαρακτηρίζουν. Παρά τις βασικές διαφορές, κάθε χρηματοπιστωτικό σύστημα πρέπει να εκτελεί αποτελεσματικά μερικές βασικές λειτουργίες, όπως για παράδειγμα να βελτιστοποιεί την κατανομή κονδυλίων στην καλύτερη δυνατή χρήση, να επιτρέπει σε αποταμιευτές και επενδυτές να μεγιστοποιήσουν την απόδοσή τους με δεδομένο επίπεδο κινδύνου και να βοηθά στη μετατροπή βραχυπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων σε κεφάλαια που μπορούν να υποστηρίξουν μακροπρόθεσμα έργα (Elliott και Kai Yan, 2013). Το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κίνας έχει καταφέρει εδώ και αρκετές δεκαετίες να εκτελεί αρκετά καλά τις λειτουργίες του και να υποστηρίζει την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη του έθνους. Ωστόσο, είναι αρκετά δύσκολο να αναλυθεί, διότι είναι εξαιρετικά αδιαφανές και εξελίσσεται ταχέως. Παράλληλα με τις ραγδαίες αλλαγές στη

συνολική οικονομική και πολιτική ανάπτυξη της χώρας τις τελευταίες δεκαετίες, εμφανίστηκαν αλλαγές σε κανονισμούς, στη δομή και στη λειτουργία χρηματοδότησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Για παράδειγμα, πριν από μερικές δεκαετίες ο ιδιωτικός χρηματοπιστωτικός τομέας δεν υπήρχε και όλες οι τραπεζικές συναλλαγές πραγματοποιούνταν μέσω υποκαταστημάτων της People's Bank of China. Σε οποιοδήποτε χρηματοπιστωτικό σύστημα η επιτάχυνση του δανεισμού για οποιοδήποτε λόγο δημιουργεί πιθανότητα για επισφαλή δάνεια. Στην Κίνα αιτία ανησυχίας είναι η τεράστια αύξηση δανεισμού συγκριτικά με το παρελθόν. Για παράδειγμα στην Κίνα τα ακίνητα συνδέονται με επισφαλή δάνεια, διότι πολλά από τα δάνεια που κατευθύνονται προς τις τοπικές κυβερνήσεις βασίζονται σε ακίνητη περιουσία ή στην ικανότητα των κυβερνήσεων να πωλούν γη για να διατηρήσουν μία επαρκή ροή εσόδων. Επιπλέον προβληματισμό προκαλεί στην Κίνα το ότι οι κυβερνήσεις σε διεθνές, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην κατεύθυνση των δραστηριοτήτων των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, γεγονός που ενθαρρύνει την αδιαφάνεια. Παράδειγμα αποτελεί η χρηματοδότηση των τοπικών κυβερνήσεων από τις LFPs όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Για αυτό το λόγο εντείνονται τα ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα και την ισχύ του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του κινέζικου χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι ότι οι τράπεζες κυριαρχούν σε αυτό, παρέχοντας περίπου τα 3/5 της συνολικής πίστωσης στον ιδιωτικό τομέα (Elliott και Kai Yan, 2013). Σημαντική διαφορά με ανεπτυγμένα χρηματοπιστωτικά συστήματα παρουσιάζεται στο υψηλό επίπεδο κρατικής ιδιοκτησίας και ελέγχου. Οι πέντε μεγαλύτερες κινεζικές τράπεζες ανήκουν κατά πλειοψηφία στην κεντρική κυβέρνηση και υπάρχουν πολλές κρατικές συμμετοχές σε πολλές από τις υπόλοιπες τράπεζες. Επιπρόσθετα η κυβέρνηση παρεμβαίνει αρκετά πιο ενεργά στις τραπεζικές αποφάσεις σε σχέση με τη Δύση. Το πιο σημαντικό είναι ότι η κεντρική τράπεζα καθορίζει τα μέγιστα επιτόκια για τις καταθέσεις, τα ελάχιστα επιτόκια για τα δάνεια και συχνά τον στόχο για τον όγκο των δανείων.

4.2.ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κίνας κυριαρχείται από τράπεζες. Πιο συγκεκριμένα, το 80% των χρηματοδοτήσεων προέρχονται από τράπεζες ή από

οργανισμούς που δρουν ως τράπεζες και μόνο το 20% προέρχονται από αγορές κεφαλαίου (Kroeber, 2016, σελ. 128). Η μορφή του τραπεζικού συστήματος έχει αλλάξει ραγδαία από την εποχή των μεταρρυθμίσεων της χώρας. Αρχικά το κράτος χρησιμοποιούσε τις τράπεζες για να καταναείμει κεφάλαια για επενδύσεις. Μέχρι τη δεκαετία του 1990 ιδρύθηκαν περισσότερες τράπεζες και άρχισαν να εκδίδουν δάνεια τα οποία εξυπηρετούσαν περισσότερο τα ενδιαφέροντα της κεντρικής κυβέρνησης και των τοπικών κυβερνήσεων, παρά εμπορικά. Στο τέλος της ίδιας δεκαετίας οι τράπεζες αναδιαρθρώθηκαν περισσότερο εμπορικά και ξεκίνησαν να διαφοροποιούνται ανάλογα με τις μορφές των καταναλωτικών δανείων. Το 2010 το χρηματοπιστωτικό σύστημα άρχισε να διαφοροποιείται σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Το τραπεζικό μερίδιο άρχισε να μειώνεται καθώς οι μη τραπεζικές εταιρείες δανεισμού και οι αγορές ομολόγων και χρηματιστηρίων άρχισαν να διαδραματίζουν μεγαλύτερο ρόλο στη χρηματοπιστωτική δραστηριότητα. Ωστόσο, πυρήνας του χρηματοπιστωτικού συστήματος παραμένουν οι τράπεζες καθώς και η επιρροή σε αυτές από την κεντρική και τις τοπικές κυβερνήσεις.

Από τη δεκαετία του 1980 η κεντρική τράπεζα της Κίνας είναι η People's Bank of China (PBC) και οι εμπορικές δανειοδοτικές λειτουργίες σταδιακά διαχωρίστηκαν στις "Big Four", οι οποίες ελέγχονται από το Υπουργείο Οικονομικών. Πιο αναλυτικά η PBC ίδρυσε τέσσερις κρατικές τράπεζες, την Τράπεζα της Κίνας (BOC), την Αγροτική Τράπεζα της Κίνας (ABC), την Κατασκευαστική Τράπεζα της Κίνας (CCB) και την Βιομηχανική και Εμπορική Τράπεζα της Κίνας (ICBC), οι οποίες αποτελούσαν τμήματα της PBC και καλούνται "Big Four". Κύρια λειτουργία των παραπάνω τραπεζών ήταν να συλλέγουν καταθέσεις από άτομα και εταιρείες και να δανείζουν σε κρατικές επιχειρήσεις. Δανεισμός σε ιδιωτικές εταιρείες και νοικοκυριά δεν πραγματοποιούνταν.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ιδρύθηκαν τράπεζες με κρατικά και ιδιωτικά κεφάλαια, καθώς επίσης μικρές τοπικές τράπεζες και τοπικές πιστωτικές εταιρείες. Οι τράπεζες αυτές δεν ήταν αμιγώς ιδιωτικές, αλλά το κρατικό μερίδιο σε αυτές ήταν σημαντικά μικρότερο από ότι στις κρατικές τράπεζες (Elliott και Kai Yan, 2013). Το 1998 παρατηρήθηκε ότι τα επισφαλή δάνεια στις "Big Four" αποτελούσαν το 1/3 του ΑΕΠ (Naughton Barry, 2007, σελ. 462). Για αυτό το λόγο έγινε αναδιάρθρωση και τα επισφαλή δάνεια τοποθετήθηκαν σε ειδικές εταιρείες διαχείρισης περιουσιακών

στοιχείων, οι τράπεζες δεν δάνειζαν πλέον σε κρατικές επιχειρήσεις, αντίθετα χρηματοδοτούσαν βιώσιμες επιχειρήσεις και οικογένειες για αγορά κατοικιών.

Το 2003 δημιουργήθηκε η China Banking Regulatory Commission (CBRC). Βασική ρυθμιστική αρχή των τραπεζών και η λειτουργία της είναι να προωθήσει την ασφάλεια και σταθερότητα στον τραπεζικό τομέα, την αισιοδοξία και προστασία στους καταθέτες και καταναλωτές και τέλος να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα στον τραπεζικό κλάδο. Μέχρι το 2006 οι “Big Four” αναδιοργανώθηκαν σε μετοχικές εταιρείες (He Wei Ping, 2014, σελ. 4).

4.2.1. PEOPLE'S BANK OF CHINA (PBC)

Η PBC ιδρύθηκε το 1948 από τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, μέσω της ενοποίησης της πρώην Τράπεζας Huabei, της Τράπεζας Beihai και της Xibei Peasant Bank. Το 1977 η PBC αναλαμβάνει την αποκλειστική ευθύνη για την έκδοση νομίσματος και τον έλεγχο της προσφοράς χρήματος. Με την έναρξη των οικονομικών μεταρρυθμίσεων το Δεκέμβριο του 1978, το τραπεζικό σύστημα επεκτείνεται και δημιουργούνται πολλές μεγάλες κρατικές εμπορικές τράπεζες στο πλαίσιο της PBC (Federal Reserve Bank of Minneapolis). Το 1983, όμως, το Συμβούλιο Επικρατείας, το τελικό όργανο λήψης αποφάσεων της Κίνας, ορίζει επίσημα την PBC ως κεντρική τράπεζα της χώρας. Στις 18 Μαρτίου 1995 υιοθετήθηκε από την 3η Ολομέλεια του 8ου Εθνικού Λαϊκού Κογκρέσου νόμος, με τον οποίο επιβεβαιώθηκε νομικά η PBC ως Κεντρική Τράπεζα (PBC, 2017). Με την ανάπτυξη της οικονομίας και τη βελτίωση του οικονομικού συστήματος της χώρας, η PBC, ως κεντρική τράπεζα διαδραμάτισε έναν ακόμη σημαντικό ρόλο στη μακροοικονομική διαχείριση της Κίνας. Ο τροποποιημένος νόμος της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας σχετικά με την PBC, που εγκρίθηκε από την 6η συνεδρίαση της Μόνιμης Επιτροπής του 10ου Εθνικού Λαϊκού Κογκρέσου στις 27 Δεκεμβρίου 2003, προβλέπει ότι η PBC εκτελεί τις ακόλουθες κύριες λειτουργίες (PBC, 2017):

- Σύνταξη και εφαρμογή σχετικών νόμων, κανόνων και κανονισμών που σχετίζονται με την εκπλήρωση των καθηκόντων της.
- Διαμόρφωση και εφαρμογή νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με το νόμο.
- Έκδοση του RMB και διαχείριση της κυκλοφορίας του.

- Ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς διατραπεζικών δανείων, της αγοράς διατραπεζικών ομολόγων, της αγοράς συναλλάγματος και της αγοράς χρυσού.
- Πρόληψη και μετριασμός των συστημικών χρηματοοικονομικών κινδύνων για τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.
- Διατήρηση της ισοτιμίας του νομίσματος RMB σε ευπροσάρμοστο και σταθερό επίπεδο. Διατήρηση και διαχείριση κρατικών συναλλαγματικών αποθεμάτων και αποθεμάτων χρυσού.
- Διαχείριση του δημόσιου ταμείου ως εκπρόσωπος.
- Δημιουργία κανόνων πληρωμών και διακανονισμού σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες και διασφάλιση της κανονικής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού.
- Παροχή καθοδήγησης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στον χρηματοπιστωτικό τομέα και παρακολούθηση της κίνησης των ύποπτων ταμείων σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.
- Ανάπτυξη στατιστικού συστήματος για τον χρηματοπιστωτικό κλάδο.
- Διαχείριση του κλάδου παροχής πληροφοριών σχετικά με την πιστοληπτική ικανότητα στην Κίνα και προώθηση της δημιουργίας ενός συστήματος πληροφοριών για τις πιστώσεις.
- Συμμετοχή σε διεθνείς χρηματοοικονομικές δραστηριότητες με την ιδιότητα της κεντρικής τράπεζας.
- Συμμετοχή σε χρηματοοικονομικές δραστηριότητες σύμφωνα με τους σχετικούς κανόνες.
- Εκτέλεση άλλων καθηκόντων που καθορίζονται από το Συμβούλιο της Επικρατείας.

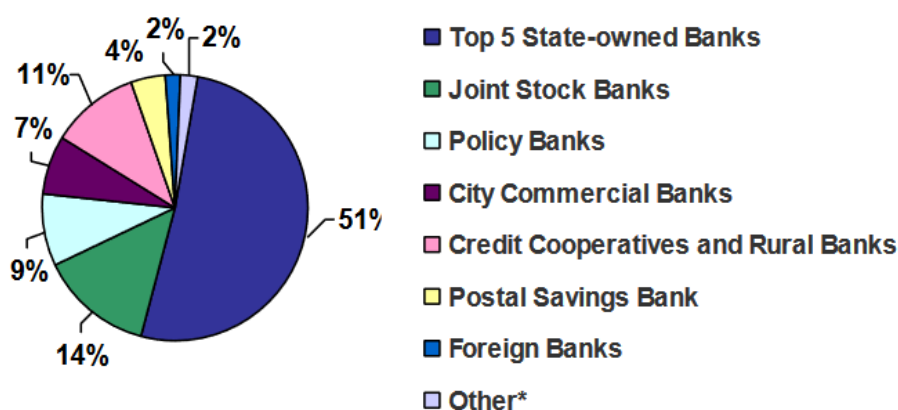
4.2.2. ΔΟΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στο Διάγραμμα 5, παρατηρούμε ότι ο τραπεζικός τομέας στην Κίνα είναι αρκετά συγκεντρωμένος, με τις πέντε μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες, οι οποίες είναι κυρίως κρατικές, να ελέγχουν σχεδόν τα μισά τραπεζικά περιουσιακά στοιχεία. Η δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία τραπεζών είναι οι 12 “joint-equity banks”, στις οποίες αντιστοιχεί το 14% των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων. Οι πιστωτικοί

συνεταιρισμοί και αγροτικές τράπεζες καταλαμβάνουν μερίδιο 11% και στη συνέχεια οι τρεις “policy banks” αποτελούν το 9% των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων και είναι υπεύθυνες για την χρηματοδότηση κρατικών αναπτυξιακών project. Τέλος οι “foreign banks” καταλαμβάνουν μόλις το 2% (Krause Bell και Chao, 2010).

Διάγραμμα 5.

Η Διάρθρωση Τραπεζικού Συστήματος της Κίνας

* "Other" Includes village and township banks, lending companies, mutual credit companies, finance cooperatives, trust companies, financial leasing companies, auto finance companies, and money brokerage firms.

Πηγή: Krause Bell, Chao, 2010, CBRC 2008 Annual Report

4.2.3. ΣΚΙΩΔΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ορισμός ενός σκιώδους τραπεζικού συστήματος είναι από τη φύση του “σκιώδης” (Funke, Mihaylovski και Zhu, 2015). Το σκιώδες τραπεζικό σύστημα μπορεί να οριστεί, ως όλες οι χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες, εκτός από τις παραδοσιακές τραπεζικές συναλλαγές (Claessens και Ratnovski, 2014).

Το σκιώδες τραπεζικό σύστημα έχει σημαντικά οικονομικά οφέλη, αλλά και κόστη. Από τη μία, τα ιδρύματα του σκιώδους τραπεζικού συστήματος παρέχουν φθηνότερες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, μπορούν δηλαδή να παρέχουν δάνεια με χαμηλότερο κόστος από τις επίσημες τράπεζες και τις καθιστούν ευρύτερα διαθέσιμες, γεγονός που μπορεί να βοηθήσει στην οικονομική ανάπτυξη. Από την άλλη, οι τράπεζες στο σκιώδες τραπεζικό σύστημα συχνά δανείζουν σε “επικίνδυνους” πελάτες, οι οποίοι

λειτουργούν με ιδιαίτερα μικρότερη ρυθμιστική εποπτεία, σε σχέση με εκείνη που έχει σχεδιαστεί για να περιορίσει την “επικίνδυνη” συμπεριφορά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα ιδρύματα αυτά να είναι ουσιαστικά λιγότερο σταθερά από τις επίσημες τράπεζες και να μην εμπίπτουν στα δημόσια δίκτυα ασφαλείας, οπότε η αστάθεια μπορεί εύκολα να εξαπλωθεί και να επιταχυνθεί ταχύτερα σε σχέση με τις επίσημες τράπεζες (Elliott, Kroeber και Qiao, 2015).

Το σκιώδες τραπεζικό σύστημα στην Κίνα αυξήθηκε για να διαδραματίσει ένα ρόλο που η κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να εκπληρώσει, την παροχή δανείων σε νέες πηγές ζήτησης στην οικονομία. Η διαδικασία ξεκίνησε με την παγκόσμια κρίση. Η Κίνα ως απάντηση υιοθέτησε ένα φιλόδοξο πακέτο 586 δισεκατομμυρίων δολαρίων για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης. Το πακέτο διοχέτευσε κεφάλαια για την αναβάθμιση και την ανακατασκευή των υποδομών και άλλων προγραμμάτων, υποδηλώνοντας μια έκρηξη στις επενδύσεις παγίων στοιχείων. Η κεντρική κυβέρνηση χρηματοδότησε το 30% του πακέτου, ενώ τα υπόλοιπα χρηματοδοτήθηκαν μέσω του δανεισμού της τοπικής αυτοδιοίκησης. Καθώς οι τοπικές κυβερνήσεις δεν μπορούσαν να δανειστούν κεφάλαια, τα οχήματα χρηματοδότησης της τοπικής αυτοδιοίκησης έλαβαν χρέη από τράπεζες και σκιώδη τραπεζικά ιδρύματα. Επιπλέον, οι τοπικές κυβερνήσεις οι οποίες δεν μπορούσαν να λάβουν χρηματοδότηση από τις τράπεζες μετά από κάποιο χρονικό διάστημα εξαιτίας των υπερβολικά αντιληπτών κινδύνων, κατάφεραν να λάβουν χρηματοδότηση από σκιώδη τραπεζικά ιδρύματα, κυρίως από εταιρείες εμπιστοσύνης. Η ηγεσία της Κίνας, επομένως, υποστήριξε τον σκιώδη τραπεζικό τομέα, ικανοποίησε τις ανάγκες προσφοράς και ζήτησης ρευστότητας και τροφοδότησε την οικονομική ανάπτυξη (Hsu, 2015).

Το σκιώδες τραπεζικό σύστημα είχε ήδη δημιουργηθεί στην Κίνα μέχρι το 2010. Οι τράπεζες και οι εταιρείες παροχής χρηματοπιστωτικών συμβουλών άρχισαν να προσφέρουν “προϊόντα διαχείρισης περιουσίας” (WMP), τα οποία έδιναν στους επενδυτές μεγαλύτερα επιτόκια από ότι οι τραπεζικές καταθέσεις, με αποτέλεσμα ένας σημαντικός αριθμός δανείων να πραγματοποιείται εκτός του παραδοσιακού τραπεζικού δικτύου (Kroeber, 2016, σελ. 139). Μία πρόσφατη έκθεση του Fung Global Institute στο Hong Kong εκτιμά τα περιουσιακά στοιχεία του σκιώδους τραπεζικού συστήματος της Κίνας στο 51% του ΑΕΠ το 2014, έναντι 43% του ΑΕΠ το 2012 (Bottelier, 2015). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το “G20’s Financial Stability Board 2015 Global Shadow Banking Monitor” εκτιμά ότι η χρηματοδότηση της

σκιάδους οικονομίας της Κίνας ήταν περίπου 26% του ΑΕΠ το 2014, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από το μέσο όρο του 59% για άλλες 26 μεγάλες χώρες. Συνεπώς η Κίνα είναι κάπως πίσω από τις άλλες μεγάλες χώρες όσον αφορά την ανάπτυξη ενός μη τραπεζικού χρηματοπιστωτικού συστήματος (Mobius, 2017).

Από την εμφάνιση των προϊόντων διαχείρισης περιουσίας και των δανείων εμπιστοσύνης το 2010 η PBC και η CBRC, έχουν αποκτήσει μια ιδιαίτερη οπτική για το σκιάδες τραπεζικό σύστημα. Η βασική ιδέα ήταν ότι οι δραστηριότητες σκιάς συμβάλλουν στην ικανοποίηση της ζήτησης επενδυτών και καταθετών, πέραν των ρυθμιζόμενων καταθέσεων χαμηλής απόδοσης και των μη ρευστοποιήσιμων επενδύσεων σε ακίνητα που μέχρι πρόσφατα ήταν οι κυριότερες επενδυτικές επιλογές για τους περισσότερους Κινέζους. Τα δάνεια εμπιστοσύνης ήταν επίσης ένας χρήσιμος μηχανισμός χρηματοδότησης δανείων υψηλότερου κινδύνου. Ταυτόχρονα, όμως, οι ρυθμιστικές αρχές είχαν δύο μεγάλες ανησυχίες, πρώτον, ότι ένας μη ρυθμιζόμενος τομέας σκιάδους χρηματοδότησης θα μπορούσε να δημιουργήσει υπερβολική πιστωτική ανάπτυξη και δεύτερον, ότι η έλλειψη διαφάνειας στις πηγές και τις χρήσεις των κεφαλαίων θα μπορούσε να δημιουργήσει κινδύνους, όπως συνέβη στις ΗΠΑ πριν το 2008 (Elliott, Kroeber και Yu Qiao, 2015). *“Δυστυχώς οι απορρυθμίσεις του τραπεζικού τομέα οι οποίες άρχισαν τη δεκαετία του 1980 έκαναν τις τράπεζες ευάλωτες στις φούσκες και στις κρίσεις των αγορών των περιουσιακών στοιχείων και με αυτόν τον τρόπο μπορεί να επηρεάζεται αρνητικά η παγκόσμια χρηματοοικονομική και χρηματοπιστωτική ισορροπία”* (Σκλιάς, Ρουκανάς και Μαρής, 2012, σελ. 183). Συνεπώς οι ρυθμιστικές προσπάθειες από το 2013 επικεντρώθηκαν στη μείωση του ρυθμού αύξησης της μη τραπεζικής πίστωσης, στη διατήρηση πειθαρχίας στη χρήση της διατραπεζικής αγοράς για χρηματοδότηση και σε μεγαλύτερη διαφάνεια στη σύνθεση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων του σκιάδους τραπεζικού συστήματος (Elliott, Kroeber και Qiao, 2015).

Στην Κίνα τα περισσότερα προϊόντα σκιάδους τραπεζικής χρηματοδότησης αναπτύσσονται ως ένας τρόπος για τις τράπεζες να παρακάμψουν κυβερνητικούς περιορισμούς. Επειδή πολλές δραστηριότητες στον τομέα της σκιάδους τραπεζικής χρηματοδότησης δεν είναι διαφανείς και επειδή η ρυθμιστική εποπτεία είναι ανύπαρκτη, ο τομέας φυσικά προκαλεί υποψίες. Ωστόσο, η σκιάδης τραπεζική χρηματοδότηση έχει οδηγήσει σε πολύ θετικά αποτελέσματα σε αναδυόμενες αγορές όπως η Κίνα, παρέχοντας στους ιδιώτες επενδυτές τη δυνατότητα να σταθμεύσουν τα

κεφάλαιά τους και δανείζοντας σε δανειολήπτες πέρα από την επίσημη κρατική πολιτική, η σκιώδης τραπεζική χρηματοδότηση ανοίγει το δρόμο για την απελευθέρωση της αγοράς και η οικονομία “ξεφεύγει” από την αυστηρή κρατική ιδιοκτησία και τον έλεγχο (Wei Jiang, 2015). Ο κύριος σκοπός της σκιώδους χρηματοδότησης στην Κίνα είναι να ικανοποιήσει τη ζήτηση για πίστωση που δεν μπορεί να καλυφθεί από τις τράπεζες. Ωστόσο, εάν ένα ακόμη μεγαλύτερο μερίδιο δανεισμού είτε από τράπεζες είτε από σκιώδεις οντότητες πηγαίνει σε μη παραγωγικά έργα, τότε η οικονομική ανάπτυξη θα συνεχίσει να επιβραδύνεται. Μία σοβαρή συρρίκνωση του σκιώδους τραπεζικού τομέα θα επιδεινώσει αυτόν τον κίνδυνο, μειώνοντας τον διαθέσιμο όγκο των πιστώσεων, που οδηγεί σε έναν τραπεζικό τομέα που εξακολουθεί να είναι κάπως περιορισμένος ως προς την ικανότητά του να δανείζει αποτελεσματικά εκτός του τομέα των SOE (Elliott, Kroeber και Qiao, 2015).

4.3. ΕΞΕΛΙΞΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η κινεζική κυβέρνηση εφαρμόζει επεκτατική νομισματική πολιτική από το 1984 έως το 1985 προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική ανάπτυξη. Το 1989 η PBC αρχίζει να εφαρμόζει συσταλτική νομισματική πολιτική ενώ από το 1991, η νομισματική πολιτική είναι πιο χαλαρή. Όσον αφορά το 1992, λόγω της ανόδου της βιομηχανίας ακίνητης περιουσίας, της επιτάχυνσης των πάγιων επενδύσεων, της δραματικής αύξησης των τραπεζικών πιστώσεων κλπ., η κινεζική οικονομία βρίσκεται σε κατάσταση αστάθειας με αποτέλεσμα η νομισματική πολιτική να γίνεται πιο “σφιχτή”. Από το 1991, η νομισματική πολιτική είναι σχετικά χαλαρή. Το 1993 η κινεζική οικονομία έχει εισέλθει σε ένα νέο στάδιο, σε πιο ανοιχτή αγορά, με υπερβολική αύξηση των πάγιων επενδύσεων, αύξηση της ζήτησης, αναταραχή στις τραπεζικές πιστώσεις και οικονομικές διαρθρωτικές ανισοροπίες, με αποτέλεσμα, η κεντρική κυβέρνηση να εφαρμόσει πιο “αυστηρές” πολιτικές με κύριο στόχο τον έλεγχο του πληθωρισμού (Hui Zhou, 2015, σελ. 20-21).

Η Ασιατική οικονομική κρίση το 1997 οδήγησε σε αναταραχές στην Ανατολική Ασία και επηρέασε σοβαρά τις οικονομίες της περιοχής. Ωστόσο, η κινεζική κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι δεν θα υποτιμήσει το RMB και θα διατηρήσει σταθερή τη συναλλαγματική ισοτιμία. Η συγκεκριμένη ενέργεια προκάλεσε την μείωση των εγχώριων επενδύσεων, της κατανάλωσης και των εξαγωγών, την επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης, την μείωση της αύξησης των τιμών και τον όλο και πιο εμφανή

εγχώριο αποπληθωρισμό. Λόγω της μείωσης της εγχώριας κατανάλωσης, των επενδύσεων και της έλλειψης κινήτρων για οικονομική ανάπτυξη που προκλήθηκε από την Ασιατική οικονομική κρίση, η Κίνα εφάρμοσε πολιτικές για την τόνωση της εγχώριας ζήτησης και την τόνωση της ανάπτυξης.

Με την επιδείνωση της διεθνούς οικονομικής κατάστασης, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008, η Κίνα αρχίζει να εφαρμόζει χαλαρή νομισματική πολιτική για την αντιμετώπιση του σοκ. Η κινεζική κυβέρνηση υιοθετεί μια σειρά ευέλικτων μέτρων για να εξασφαλιστεί η επαρκής ρευστότητα και η στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης. Το 2009 προκειμένου να συνεχιστεί η ενίσχυση της οικονομικής στήριξης για την οικονομική ανάπτυξη, η Κίνα εξακολουθεί να εφαρμόζει χαλαρές νομισματικές πολιτικές, διατηρώντας άφθονη ρευστότητα στο τραπεζικό σύστημα. Το 2012, η εξάπλωση της κρίσης χρέους στην Ευρώπη, η υψηλή ανεργία και το χρέος των ΗΠΑ, προκαλούν αβεβαιότητα στην παγκόσμια οικονομία. Η Κίνα συνεχίζει να εφαρμόζει συνετή νομισματική πολιτική, με στόχο την διατήρηση σταθερής οικονομικής ανάπτυξης και την προώθηση μεταρρυθμίσεων (Hui Zhou, 2015, σελ. 20-25).

Πλέον η Κίνα δίνει έμφαση στην συνετή και ουδέτερη νομισματική πολιτική. Αφενός, η οικονομία της Κίνας πρέπει να διατηρήσει την ταχύτητα ανάπτυξής της, αφετέρου πρέπει να αποφευχθούν πιθανοί οικονομικοί κίνδυνοι. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να διατηρηθεί μια μέτρια και σταθερή συνολική προσφορά χρήματος. Με την εφαρμογή συνετής και ουδέτερης νομισματικής πολιτικής, η Κίνα επιδιώκει να σταθεροποιήσει την ανάπτυξη, να προωθήσει νέες μεταρρυθμίσεις και να αποφύγει πιθανούς χρηματοοικονομικούς κινδύνους (Chinadaily, 2016).

4.3.1. ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ

Η περιορισμένη ελευθέρωση των επιτοκίων που εφαρμόζει η κυβέρνηση της Κίνας μετά από δύο δεκαετίες μεταρρυθμίσεων, εξελίσσεται αργά. Παρόλα αυτά, η κυβέρνηση, η PBC και οι ρυθμιστικές αρχές δεσμεύονται για την ελευθέρωση των επιτοκίων. Πρόκειται για ένα σημαντικό βήμα και για ένα κρίσιμο στοιχείο της διαρθρωτικής οικονομικής μεταρρύθμισης που είναι αναγκαία για το νέο μοντέλο ανάπτυξης της Κινέζικης οικονομίας που βασίζεται στην κατανάλωση (Shevlin και Wu, 2015).

Διάγραμμα 6.

Διακύμανση Επιτοκίου

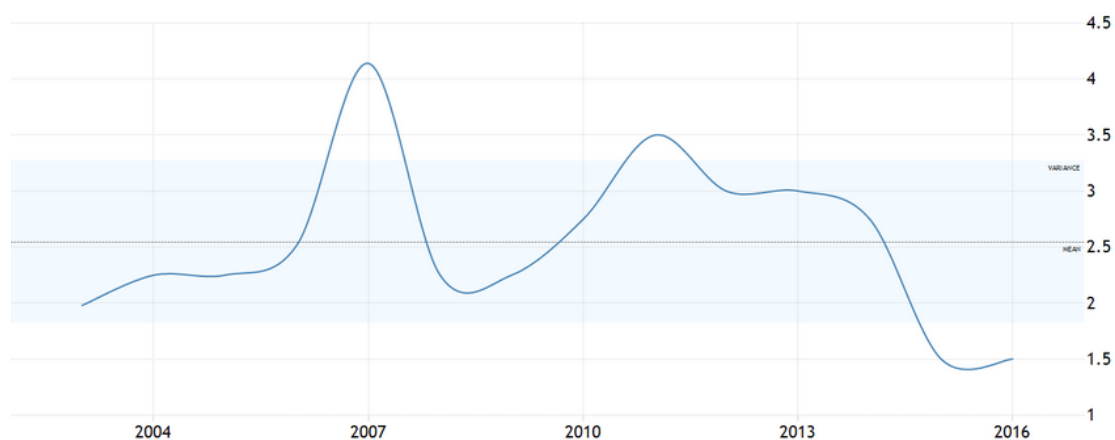

Πηγή: Trading Economics, 2017, δ

Η Κίνα κατήργησε το ανώτατο όριο των επιτοκίων των τραπεζικών δανείων το 2004, αλλά ο πιο σημαντικός έλεγχος αφορά τα επιτόκια καταθέσεων τα οποία για το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου 2004-2013 καθορίστηκαν στο επίπεδο του πληθωρισμού ή κάτω από αυτόν, επιτρέποντας μια κλασική στρατηγική δημοσιονομικής καταστολής, όπως φαίνεται στα Διαγράμματα 6 και 7 αντίστοιχα.

Διάγραμμα 7.

Διακύμανση Επιτοκίου Καταθέσεων

Πηγή: Trading Economics, 2017, γ

Ωστόσο, η άνοδος της σκιάδους χρηματοδότησης κατέστησε σαφές ότι τα τεχνητά χαμηλά επιτόκια καταθέσεων δεν μπορούσαν να επιβληθούν για πάντα. Η PBC το 2015 ανακοίνωσε την άρση των ανώτατων ορίων επιτοκίων καταθέσεων και παρέχει στις τράπεζες πλήρη ελευθερία να καθορίζουν τα επιτόκια που προσφέρουν στους δανειολήπτες και τους καταθέτες τους.

Η πλήρης ελευθέρωση του επιτοκίου σηματοδότησε μια σημαντική στιγμή για την οικονομική απελευθέρωση της Κίνας. Αρχικά, το πλαίσιο νομισματικής πολιτικής χαρακτηριζόταν από αυστηρά επιτόκια δανεισμού και καταθέσεων σε όλους τους τομείς. Με την πάροδο του χρόνου, οι αρχές σταδιακά απελευθέρωσαν τα επιτόκια στις αγορές χρήματος και ομολόγων, καθώς και έδωσαν μεγαλύτερη ευελιξία στις τράπεζες για να καθορίσουν τα επιτόκια δανεισμού και καταθέσεων που προσφέρονται στους πελάτες. Πριν από την πλήρη ελευθέρωση των επιτοκίων, η PBC ήταν σε θέση να ελέγξει άμεσα το κόστος χρηματοδότησης των δανειοληπτών και των τραπεζών προσαρμόζοντας τα επιτόκια αναφοράς, αλλά τώρα η ισχύς είναι στα χέρια των τραπεζών (Jinyue Dong και Le Xia, 2016). Ειδικότερα, στις τράπεζες έχει δοθεί μεγαλύτερη ελευθερία να προσφέρουν επιτόκια καταθέσεων υψηλότερα από τα επιτόκια αναφοράς που ορίζονται από την PBC.

Το 2015 η Κίνα δημιούργησε ένα σύστημα ασφάλισης καταθέσεων το οποίο παρέχει ασφάλεια για τις περισσότερες καταθέσεις τραπεζών των νοικοκυριών (Kroeber, 2016, σελ. 141). Η καθιέρωση ενός τυπικού καθεστώτος προστασίας των καταθέσεων θα εξαλείψει τη γενική παραδοχή ότι όλες οι τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα είναι σιωπηρά εγγυημένα από την κεντρική κυβέρνηση. Αυτό θα αναγκάσει τους επενδυτές να διαφοροποιηθούν και να ενθαρρύνουν τις τράπεζες να διευκρινίσουν τους πιστωτικούς κινδύνους που εμπεριέχονται στα προϊόντα τους (Shevlin και Wu, 2015). Οι ασφαλιστικές καταθέσεις έναντι των εγγυημένων τραπεζικών καταθέσεων θα έχουν σχετικά χαμηλά επιτόκια, ενώ άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα θα προσφέρουν υψηλότερα επιτόκια για να αντισταθμίσουν τους επενδυτές για τον κίνδυνο να χάσουν ένα μέρος ή το σύνολο του κεφαλαίου τους. Καθώς οι επενδυτές μεταφέρουν όλο και περισσότερα χρήματα σε προϊόντα με υψηλότερη απόδοση, οι τράπεζες θα αντιμετωπίσουν την πίεση να δανείσουν περισσότερα χρήματα με υψηλότερα ποσοστά σε πιο ριψοκίνδυνους δανειολήπτες κυρίως του ιδιωτικού τομέα.

Αυτό συμβαίνει ήδη στο σκιώδες τραπεζικό σύστημα, όπου τα υψηλής απόδοσης WPA χρηματοδοτούν δάνεια υψηλής απόδοσης. Εφόσον τα επιτόκια αυτών των νέων δανείων είναι αρκετά υψηλά ώστε να αντισταθμίσουν τους κινδύνους, η διαδικασία μπορεί να αποβεί επωφελής. Η τιμή του χρήματος θα καθορίζεται ολόενα και περισσότερο από την προσφορά και τη ζήτηση της αγοράς και όχι από την κυβέρνηση. Περισσότερα δάνεια μπορούν να δοθούν σε ιδιωτικές εταιρείες που αποφέρουν υψηλή απόδοση των επενδύσιμων κεφαλαίων τους και λιγότερα σε SOEs και τοπικές κυβερνήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις χαμηλής απόδοσης (Kroeber, 2016, σελ. 141). Τέλος, η Κυβέρνηση της Κίνας εξετάζει τη θέσπιση ενός νομικού πλαισίου που θα επιτρέπει στις τραπεζικές αθετήσεις να εκδηλώνονται με ομαλό τρόπο και θα εξαλείψει τον πιθανό πανικό της κατάρρευσης των τραπεζών. Θα παράσχει επίσης τη δυνατότητα στα αρμόδια μέρη να δημιουργήσουν πολιτικές και διαδικασίες για την αντιμετώπιση της πτώχευσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Shevlin και Wu, 2015).

4.3.2. ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΙΣΟΤΙΜΙΑ

Την εποχή των μεταρρυθμίσεων οι κύριοι στόχοι της πολιτικής των συναλλαγματικών ισοτιμιών ήταν οι ακόλουθοι. Αρχικά, βασική επιδίωξη ήταν οι τιμές στην Κίνα να είναι συγκρίσιμες με τις τιμές στον υπόλοιπο κόσμο και οι εξαγωγές της χώρας να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Ο πιο σημαντικός στόχος, όμως, ήταν η δημιουργία ενός σταθερού επενδυτικού περιβάλλοντος στο οποίο οι επενδυτές δεν θα ανησυχούσαν για το ότι πιθανές διακυμάνσεις στην ισοτιμία θα μείωναν τα κέρδη τους (Kroeber, 2016, σελ. 141).

Όπως παρατηρούμε στο Διάγραμμα 8, από το 1979 έως το 1994 το Renminbi υποτιμήθηκε από 1,5 προς το δολάριο σε 8,6. Αυτό συνέβη διότι κύριος στόχος ήταν η μετάβαση της οικονομίας, από μια οικονομία Σοβιετικού τύπου σε μια οικονομία με εξαγωγικό προσανατολισμό. Το εξαγωγικό μοντέλο ανάπτυξης απαιτούσε μια υποτιμημένη συναλλαγματική ισοτιμία, ώστε οι εξαγωγές της Κίνας να είναι ανταγωνιστικές στην παγκόσμια αγορά.

Μέχρι το 1994 η Κίνα διατηρούσε δύο συναλλαγματικές ισοτιμίες, μία υψηλή επίσημη και μία προσανατολισμένη στην αγορά. Το 1994, όμως, συνδυάστηκαν στην χαμηλότερη τιμή και τα επόμενα χρόνια αφέθηκε ελεύθερη σε μία προσπάθεια της

χώρας να κατανοήσει την πραγματική διεθνή αξία του Renminbi (Kroeber, 2016, σελ. 142).

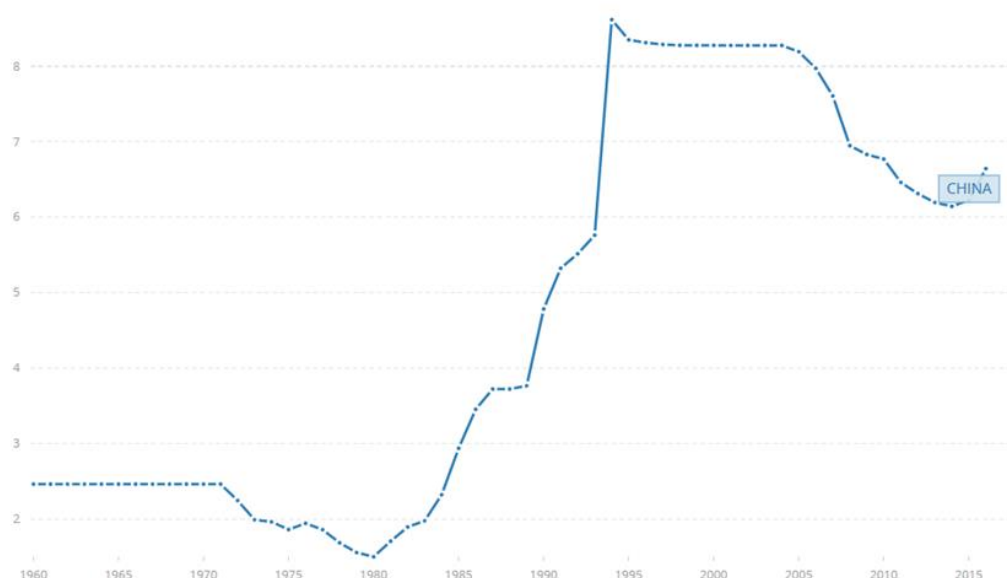
Στο Διάγραμμα 8, είναι εμφανές ότι από το 1995 έως το 2004 η συναλλαγματική ισοτιμία παρέμεινε 8,3 RMB/USD. Την συγκεκριμένη χρονική περίοδο υπήρχε μεγάλη αύξηση του όγκου των ΑΞΕ στη χώρα, άρα το εγχώριο νόμισμα έπρεπε να είναι ασφαλές για τους επενδυτές. Δηλαδή, η αιτία για τη διατήρηση μιας πιο σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας ήταν η δημιουργία ασφαλούς και σταθερού επενδυτικού περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα, η συναλλαγματική ισοτιμία έπρεπε να είναι χαμηλή για να παραμείνουν ανταγωνιστικές οι εξαγωγές της χώρας και παράλληλα να υπάρχουν ελάχιστες διακυμάνσεις.

Κατά τη διάρκεια της Ασιατικής κρίσης του 1997, η Κίνα σε αντίθεση με άλλες Ασιατικές χώρες, δεν υποτίμησε το νόμισμά της, διότι προτίμησε να διατηρήσει μακροχρόνια σταθερότητα για τους επενδυτές. Το κόστος αυτής της ενέργειας ήταν μεγάλο αφού μειώθηκε ο όγκος των εξαγωγών και το εμπορικό πλεόνασμα, αλλά μέχρι το 2001 η Κίνα εδραιώθηκε ως ένας αξιόλογος προορισμός για επενδύσεις και οι εξαγωγές σταδιακά άρχισαν να επανέρχονται στους προηγούμενους ρυθμούς (Kroeber, 2016, σελ. 143). Η ικανότητα της κυβέρνησης να διατηρεί σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία συνδέεται με τον έλεγχο κεφαλαίων. Ενώ η Κίνα ενθάρρυνε τις εισροές ΑΞΕ, είχε κρατήσει περιορισμένα άλλα είδη ροών κεφαλαίων, όπως για παράδειγμα τον εξωτερικό δανεισμό (Goodfriend και Prasad, 2006, α).

Από το 2005 η Κίνα εγκαταλείπει το καθεστώς σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας, το νόμισμα ανατιμάται και το 2013 το RMB αξιολογείται στο 6,1 προς το δολάριο, κάνοντάς το 40% πιο πολύτιμο σε σχέση με το 2005. Το 2015, η PBC ανακοίνωσε ότι ο καθημερινός καθορισμός της ισοτιμίας θα καθορίζεται από το κλείσιμο της αγοράς της προηγούμενης μέρας- central parity rate-, γεγονός που οδηγεί σε μία πιο ελεύθερα κυμαινόμενη συναλλαγματική ισοτιμία. Παρόλα αυτά, οι αρχές θα συνεχίσουν να παρεμβαίνουν για να εμποδίσουν τις μεγάλες διακυμάνσεις, όχι μόνο για να διατηρήσουν ένα σταθερό επενδυτικό περιβάλλον και ένα σταθερό εμπορικό πλεόνασμα, αλλά και για να βοηθήσουν τη διεθνοποίηση του νομίσματος (Kroeber, 2016, σελ. 144). Συμφωνά με το Διάγραμμα 8, το 2016 η συναλλαγματική ισοτιμία αξιολογείται 6,644 RMB/USD.

Διάγραμμα 8.

Συναλλαγματική Ισοτιμία Renmibi

Πηγή: World Bank Data, 2017, στ

4.3.3. ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ RENMIBI

Από το 2009 η Κίνα ξεκίνησε μια συντονισμένη ώθηση για να αυξήσει τη διεθνή χρήση του RMB. Το 2013 το RMB κατέλαβε την ένατη θέση στον κατάλογο των πιο συχνά διαπραγματεύσιμων νομισμάτων στις αγορές συναλλάγματος και συμμετείχε στο 2% των παγκόσμιων συναλλαγών νομισμάτων κατά αξία (Kroeber, 2016, σελ. 146). Ένας λόγος για τον οποίο το RMB άρχισε να διεθνοποιείται, ήταν απλά ότι ήταν περίεργο να μην διεξάγεται διεθνώς το νόμισμα ενός εμπορικού έθνους με το μέγεθος της Κίνας. Ένας άλλος παράγοντας ήταν η επιθυμία της Κυβέρνησης να συνεχίσει το άνοιγμα της οικονομίας της Κίνας. Για να συμβεί αυτό, το χρηματοπιστωτικό σύστημα έπρεπε να γίνει πιο ανταγωνιστικό και τα επιτόκια έπρεπε να καθορίζονται περισσότερο από την αγορά και λιγότερο από τους κυβερνητικούς σχεδιαστές, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Έτσι η PBC άρχισε να δημιουργεί την αγορά RMB στο Hong Kong. Η ιδέα ήταν να δημιουργηθεί ένας τόπος εκτός της ηπειρωτικής Κίνας, όπου τα επιτόκια θα μπορούσαν να καθοριστούν από την αγορά (Kroeber, 2016, σελ. 146).

Η PBC θέτει τις βάσεις για να γίνει το RMB ένα πλήρως μετατρέψιμο νόμισμα σε μια διαδικασία τριών βημάτων. Καθώς το RMB αναπτύσσεται ως εμπορικό νόμισμα, οι επιχειρήσεις εκτός της Κίνας συνηθίζουν να το χρησιμοποιούν για πληρωμές και παραλαβές αγαθών και υπηρεσιών. Ο στόχος είναι να επιτρέπεται η επένδυση του RMB πιο ελεύθερα, ώστε οι επενδυτές να έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν τα μερίδιά τους που βασίζονται σε RMB σε διασυνοριακές επιχειρήσεις και οι μεγάλες εταιρείες που βασίζονται στην Κίνα να μπορούν να μετατρέψουν τα κέρδη τους σε άλλα νομίσματα. Τέλος, η κυβέρνηση θέλει το νομισματικό της καθεστώς να ταιριάζει με τη θέση της ως οικονομικού ηγέτη. Η Κίνα θα ήθελε να αμφισβητήσει το δολάριο ΗΠΑ ως αποθεματικό νόμισμα και η διεθνοποίηση του νομίσματός της θα την σηματοδοτήσει ως μία ανερχόμενη νομισματική δύναμη στην παγκόσμια οικονομία. Στις 30 Νοεμβρίου 2015 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ενέκρινε τη συμπερίληψη του RMB στο καλάθι των νομισμάτων του Ειδικού Τραβηχτικού Δικαιώματος (SDR), τοποθετώντας το RMB στην ελίτ των παγκοσμίων νομισμάτων με το Δολάριο ΗΠΑ, τη Βρετανική λίρα, το Ευρώ και το Ιαπωνικό γιεν. Η ένταξη του RMB στο καλάθι νομισμάτων, είναι μια ισχυρή αναγνώριση της ανάπτυξης και διεθνοποίησης του νομίσματος, καθώς και της ελκυστικότητάς του ως διεθνούς αποθέματος. Ενώ θα πρέπει να σημειωθεί μεγαλύτερη πρόοδος στο RMB, η ένταξη αποτελεί σημαντικό ορόσημο και μπορεί να χρησιμεύσει ως καταλύτης για περαιτέρω μεταρρυθμίσεις (Love και Chen, 2017).

Ωστόσο, οι προκλήσεις που παρουσιάζονται με τη διεθνοποίηση του RMB μπορεί να περιπλέξουν τη νομισματική πολιτική της χώρας και να μειώσουν την αποτελεσματικότητά και την ανεξαρτησία της. Αυτό ακριβώς περιγράφει και το “τρίλημμα” μιας ανοικτής οικονομίας. Πιο αναλυτικά, καμία χώρα δεν μπορεί ταυτόχρονα να επιτύχει τους πολιτικούς στόχους της ελεύθερης κίνησης κεφαλαίων, τη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας και την ανεξάρτητη νομισματική πολιτική. Σε μια τέτοια περίπτωση, η χώρα πρέπει να παραιτηθεί από την εγχώρια νομισματική πολιτική της, εάν θέλει να διατηρήσει σταθερή τη συναλλαγματική της ισοτιμία. Καθώς το RMB γίνεται διεθνές αποθεματικό νόμισμα, ο αριθμός των ξένων επενδυτών και χωρών που διακρατούν RMB θα αυξάνονται, με αποτέλεσμα το νόμισμα να ανατιμάται και η χώρα να χάσει την ανταγωνιστικότητά του εμπορίου. Τέλος, είναι αποδεκτό ότι οι μακροοικονομικές πολιτικές μιας χώρας που εκδίδει αποθεματικό νόμισμα, έχουν συχνά σημαντικές επιπτώσεις στην αλλοδαπή. Μια χώρα

που εκδίδει σημαντικό νόμισμα είναι υπεύθυνη για τη διατήρηση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού και νομισματικού συστήματος. Μεταξύ άλλων, αυτό θα έπρεπε να διαδραματίσει το ρόλο του δανειστή ύστατης ανάγκης, πράγμα που σημαίνει ότι θα έχει κάποια ευθύνη για την παροχή ρευστότητας σε περιόδους ανάγκης, παρόλο που η στήριξη αυτή μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εγχώρια οικονομία της. (Liqing Zhang και Kunyu Tao, 2014)

4.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η κινεζική κυβέρνηση δεσμεύεται για περαιτέρω μεταρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα. Αλλά η επόμενη φάση της μεταρρύθμισης, όπως η πλήρης ελευθέρωση των επιτοκίων, της συναλλαγματικής ισοτιμίας και η διεθνοποίηση του νομίσματός της, θα διαρκέσει αρκετά χρόνια και θα παρουσιάσει νέες προκλήσεις. Η κυβέρνηση, οι ρυθμιστικές αρχές και οι τράπεζες θα προσπαθήσουν να επιτύχουν μια ισορροπία μεταξύ ελεύθερων αγορών και κυβερνητικού ελέγχου, με στόχο την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης.

Παρά τις δυσκολίες, όπως για παράδειγμα την εμφάνιση και εξέλιξη του σκιώδους τραπεζικού συστήματος τα τελευταία χρόνια, η κυβέρνηση προσπαθεί μέσω αλλαγών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα να εξασφαλίσει το άνοιγμα της οικονομίας. Απαραίτητη είναι και η θέσπιση ενός νομικού πλαισίου που θα επιτρέπει στις τραπεζικές αθετήσεις να εκδηλώνονται ομαλά, θα εξαλείψει τον πιθανό πανικό της κατάρρευσης των τραπεζών και θα επιτρέψει επίσης τη δημιουργία μίας διαδικασίας για την αντιμετώπιση της πτώχευσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η απελευθέρωση των επιτοκίων έχει αρχίσει σταδιακά και αναμένεται ότι η εξέλιξή της θα συνεχιστεί με σταθερό ρυθμό. Με επιτόκια που βασίζονται στην αγορά, η Κυβέρνηση επιδιώκει να πετύχει καλύτερη πρόσβαση σε κεφάλαια και μεγαλύτερη επενδυτική επιλογή. Ταυτόχρονα, η χώρα με την ένταξη του νομίσματός της στο παγκόσμιο νομισματικό καλάθι, απεικονίζει το σημαντικό ρόλο που κατέχει στην παγκόσμια οικονομία. Παρά το γεγονός ότι η πλήρης απελευθέρωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας αναμένεται να διαρκέσει αρκετά χρόνια, η διεθνοποίηση του RMB θα οδηγήσει σε αύξηση της ζήτησής του και σε αναβάθμιση της θέσης του.

5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αναπτυξιακή πολιτική της Κίνας τα τελευταία 30 χρόνια κυριαρχείται από το μοντέλο εξαγωγικής ανάπτυξης. Πλέον όμως υπάρχουν δομικά εμπόδια που καθιστούν την εξαγωγική ανάπτυξη αδύνατη. Αρχικά, η οικονομική κρίση του 2008 και οι συνέπειές της τα επόμενα χρόνια, δημιούργησαν μία κατάσταση ελλείμματος ζήτησης σε παγκόσμιο επίπεδο. Το μοντέλο αυτό βασιζόταν σε ανεπτυγμένες οικονομίες, όμως η υπερχρέωση των Αμερικανών καταναλωτών και η περίοδος δημοσιονομικής λιτότητας που επικρατεί στην Ευρώπη, δημιουργούν προβλήματα στην εξέλιξη του μοντέλου. Επιπλέον, το μοντέλο βασίζεται στο φθηνό και άφθονο εργατικό δυναμικό, ώστε να υπάρχει μεγάλη παραγωγική ικανότητα και να μπορεί η χώρα να προσελκύει κεφάλαια από το εξωτερικό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον ανταγωνισμό μεταξύ των αναδυόμενων οικονομιών και της δημιουργίας μιας “κούρσας προς τα κάτω” με χαρακτηριστικά την συμπίεση των μισθών, την ελαχιστοποίηση περιβαλλοντικών προτύπων και την προώθηση υποτίμησης νομισμάτων. Με λίγα λόγια, η ανάπτυξη μέσω αυτού του μοντέλου δεν μπορεί να είναι στέρεη (Palley, 2011).

Η πρόσφατη επιβράδυνση της Κίνας έχει οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι οι βασικοί παράγοντες που συντέλεσαν στη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη μέχρι τώρα εξαντλούνται. Το άφθονο και φθηνό εργατικό δυναμικό, η ισχυρή αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας λόγω μετανάστευσης εργαζομένων από την ύπαιθρο στα αστικά κέντρα, η άνοδος των εξαγωγών και των επενδύσεων, σηματοδότησαν την πορεία και την άνοδο της Κινέζικης οικονομίας τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Αυτή η επιβράδυνση δείχνει ότι η Κίνα έχει προσαρμοστεί στη “νέα κανονικότητα”, πιο συγκεκριμένα ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης της χώρας δεν είναι εφικτό να ακολουθήσει την μέχρι τώρα πορεία του και θα πρέπει να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Τον Μάιο του 2014, ο πρόεδρος Xi Jinping χρησιμοποίησε τον όρο “νέα κανονικότητα” για να περιγράψει μια εξελισσόμενη οικονομία με βραδύτερη ανάπτυξη και νέους κινδύνους που απαιτούν πιο αποτελεσματική διοίκηση, πιο αποτελεσματικό κράτος δικαίου και άλλες μεταρρυθμίσεις (The World Bank Group, 2015). Ωστόσο, η ενίσχυση των επενδύσεων στον τομέα των υποδομών παγκοσμίως και ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, θα μπορούσε να ανοίξει το δρόμο για μία “νέα νέα κανονικότητα”, όπου οι χώρες υψηλού εισοδήματος επιστρέφουν σε συνθήκες προ

κρίσης και οι αναπτυσσόμενες χώρες απολαμβάνουν μεγαλύτερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης (Yifu Lin Justin, 2015).

Για την Κίνα το μοντέλο εξαγωγικής ανάπτυξης έχει εξαντλήσει τα περιθώριά του και πλέον στρέφεται προς μία ανάπτυξη βασισμένη στην εγχώρια ζήτηση. Η Κίνα επιδιώκει τη μετάβαση από το μεσαίο σε υψηλό εισόδημα και μία σταθερή ανάπτυξη, προσανατολισμένη στην “ποιότητα” και όχι στην “ποσότητα”, καθώς η οικονομία μετατοπίζεται από την επένδυση στην κατανάλωση, από την εξωτερική στην εσωτερική ζήτηση και από τον κατασκευαστικό τομέα στον τομέα των υπηρεσιών. Για να καταφέρει να μεταβεί σε μία μοντέρνα οικονομία, τις τελευταίες τρεις δεκαετίες έχει επενδύσει σε υποδομές και στο σχηματισμό κεφαλαίου. Η πρόκληση για τη χώρα είναι να αλλάξει το μοντέλο ανάπτυξής της, να καταφέρει να μεγιστοποιήσει τις αποδόσεις των επενδύσεων που έχει πραγματοποιήσει μέχρι σήμερα και να επιτύχει ανάπτυξη που να βασίζεται περισσότερο στην αποδοτικότητα και λιγότερο στην συγκέντρωση κεφαλαίου. Για να είναι πιο βιώσιμη η μετάβαση και να υπάρχει αύξηση της κατανάλωσης και της ζήτησης για υπηρεσίες, είναι απαραίτητη η προώθηση της καινοτομίας, η αύξηση τη παραγωγικότητας, η προώθηση μίας λιγότερο ενεργειακά εξαρτώμενης παραγωγής, οι βελτιώσεις στις κοινωνικές υποδομές και η υποστήριξη της ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς (OECD, 2017).

Το νέο μοντέλο ανάπτυξης βασίζεται στην εγχώρια ζήτηση, που σημαίνει μείωση της εξάρτησης από τις εξαγωγές και από στρατηγικές που αποσκοπούν στην προσέλκυση Α.Ξ.Ε. Για μία επιτυχή μετάβαση είναι απαραίτητη η δημιουργία δικτύων κοινωνικής ασφάλειας που μειώνουν την ανάγκη για προληπτική αποταμίευση, αύξηση και σύνδεση μισθών με αύξηση της παραγωγικότητας μέσω της εφαρμογής ενός κατώτατου μισθού, αύξηση παροχής δημοσίων αγαθών και αύξηση δημοσίων επενδύσεων σε υποδομές (Palley, 2011).

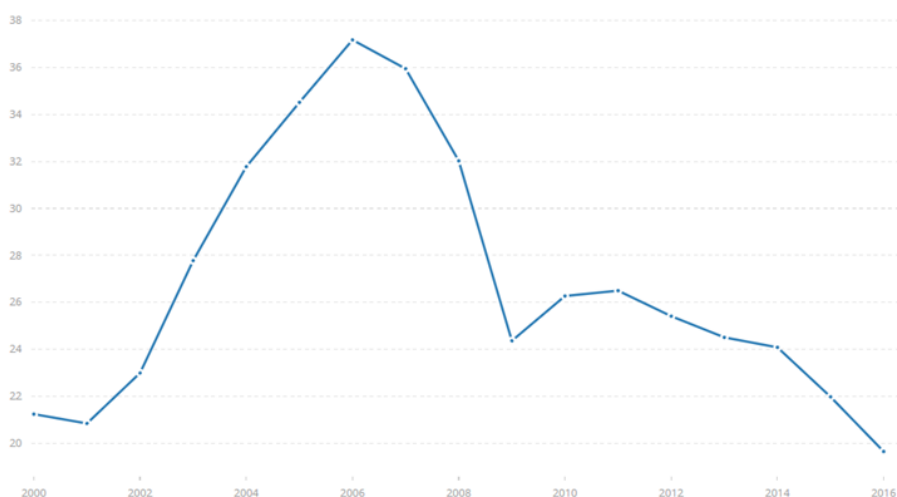
5.2. ΑΛΛΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η Κίνα υιοθέτησε ένα μοντέλο ανάπτυξης που βασίζεται στις εξαγωγές και στις επενδύσεις. Με το μοντέλο αυτό πέτυχε μεγάλη αύξηση του ρυθμού μεγέθυνσης του ΑΕΠ σε ετήσια βάση - από το 1999 μέχρι το 2012 ξεπερνούσε το 7,6%, το 2007 υπολογιζόταν στο 14,23% (World Bank Data, 2017, β) - και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σχεδόν τετραπλασιάστηκε από το 2006 μέχρι το 2016 - από 2.099,23 σε 8.123,181 USD αντίστοιχα - (World Bank Data, 2017, γ).

Με την είσοδο στον ΠΟΕ το 2001, η Κίνα έγινε γρήγορα ο παγκόσμιος κατασκευαστικός κόμβος και ο μεγαλύτερος εξαγωγέας μέχρι το 2008. Μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση και την κατάρρευση της εξωτερικής ζήτησης, η Κίνα μετατράπηκε από μια οικονομία που βασίζεται στις εξαγωγές σε μία οικονομία που βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις επενδύσεις για την τόνωση της αύξησης του ΑΕΠ, παράλληλα με την προώθηση των εξαγωγών. Πιο συγκεκριμένα οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ως ποσοστό του ΑΕΠ ανέρχονταν σε 12,38% το 1989, σε 37,17% το 2006 και σε 19,64% το 2016 (World Bank Data, 2017, α).

Διάγραμμα 9.

Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ως ποσοστό του ΑΕΠ

Πηγή: World Bank, 2017, α

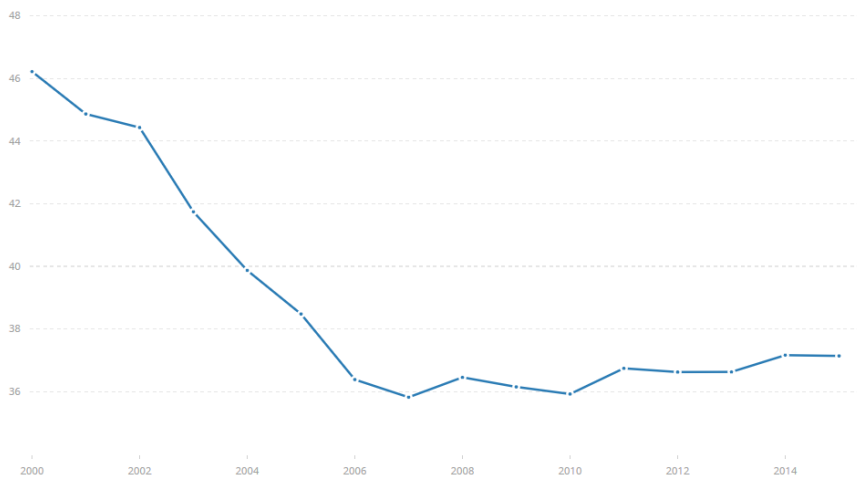
Η ταχεία οικονομική ανάπτυξη, όμως, επέφερε ανισότητες και μεγάλη επιδείνωση στο περιβάλλον. Ενώ η υψηλή ανάπτυξη έχει βοηθήσει την Κίνα να άρει εκατομμύρια ανθρώπους από τη φτώχεια, η εισοδηματική ανισότητα αυξήθηκε σημαντικά, με τον δείκτη Gini να αυξάνεται από 0,29 το 1981 σε 0,42 το 2010 - ο δείκτης Gini μετράει τον βαθμό στον οποίο η κατανομή του εισοδήματος μεταξύ ατόμων ή νοικοκυριών σε μια οικονομία αποκλίνει από μια απόλυτα ισότιμη κατανομή, το 0 αντιπροσωπεύει την τέλεια ισότητα, ενώ το 1 υποδηλώνει μέγιστη ανισότητα - (Index Mundi). Παράλληλα η περιβαλλοντική ρύπανση, τόσο από την άποψη των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα όσο και της τοπικής ατμοσφαιρικής ρύπανσης, έχει επιδεινωθεί σημαντικά.

Η συνεχιζόμενη υπερβολική επένδυση και η εσφαλμένη κατανομή των πόρων θα μειώσουν την αποτελεσματικότητα και δεδομένου του υψηλού ποσοστού αποταμίευσης, η μείωση της αποδοτικότητας θα οδηγήσει σε μια σταθερή επιβράδυνση της ανάπτυξης και θα οδηγήσει την οικονομία στην παγίδα μεσαίου εισοδήματος. Αυτός ο κίνδυνος είναι ιδιαίτερα υψηλός, δεδομένου ότι η Κίνα έχει φτάσει σε επίπεδο εισοδήματος, στο οποίο πολλές ταχέως αναπτυσσόμενες οικονομίες παρέμειναν στάσιμες στο παρελθόν. Για το λόγο αυτό απαιτείται μια συνολική επανεξισορρόπηση της οικονομίας, για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα της ανάπτυξης. Αρχικά θα πρέπει να υπάρξει εσωτερική επανεξισορρόπηση. Αυτό συνεπάγεται τη μετάβαση από την επένδυση στην κατανάλωση από την πλευρά της ζήτησης, τη μετάβαση από τη βιομηχανία στον τομέα των υπηρεσιών από την πλευρά της προσφοράς, καθώς και τη μείωση της έντασης των πιστώσεων και τη βελτίωση της αποδοτικότητας κατανομής στην πλευρά των εισροών. Παράλληλα, συνεπάγεται την επανεξισορρόπηση της κατανομής των εισοδημάτων, που θα στοχεύει στη δημιουργία μιας πιο ισότιμης κοινωνίας με λιγότερη εισοδηματική ανισότητα. Τέλος, η επανεξισορρόπηση του περιβάλλοντος είναι ιδιαίτερα σημαντική- γιατί θα συμβάλλει στη μείωση της έντασης ενέργειας και εκπομπών άνθρακα της παραγωγής, καθώς και στην μείωση της τοπικής ατμοσφαιρικής ρύπανσης (Longmei Zhang, 2016). Όπως περιγράφεται στο 13ο πενταετές πρόγραμμα (2016 έως 2020), η κυβέρνηση δεσμεύεται να μετατρέψει την οικονομία σε πιο “πράσινη”, πιο καινοτόμα, καθώς επίσης να ισορροπήσει την ανάπτυξη μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, να διαμοιράσει την ευημερία στο σύνολο της χώρας και να βελτιώσει τις κοινωνικές παροχές (Lehman Brown, 2016).

Η στροφή προς μία ανάπτυξη βασισμένη στην εγχώρια ζήτηση έχει ήδη ξεκινήσει. Αρχικά η εξάρτηση από τις εξαγωγές έχει μειωθεί σταθερά από το 2011 όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 9, μετά τη μεγάλη πτώση που συντελέστηκε από το 2006 έως το 2008. Στο Διάγραμμα 10, παρατηρούμε ότι το 2010 η καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών βρισκόταν στο 35,9% του ΑΕΠ και το 2015 υπολογίζεται στο 37,14% του ΑΕΠ.

Διάγραμμα 10.

Τελική καταναλωτική δαπάνη νοικοκυριών ως ποσοστό του ΑΕΠ

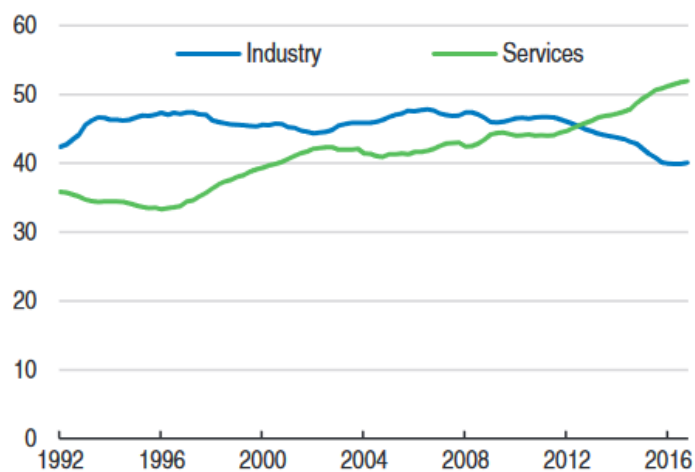

Πηγή: World Bank, 2017, ε

Επιπλέον στο Διάγραμμα 11 παρατηρούμε ότι το 2013 η συμβολή του τομέα των υπηρεσιών στο ΑΕΠ ξεπέρασε για πρώτη φορά τη συμβολή του τομέα της βιομηχανίας στο ΑΕΠ και το 2014 η αλλαγή αυτή επιταχύνθηκε με τον τομέα των υπηρεσιών να εκτιμάται περίπου στο 48% του ΑΕΠ. Μία ακόμα σημαντική ένδειξη για τη στροφή της Κίνας αποτελεί η αύξηση της συμβολής της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών στο ΑΕΠ

Διάγραμμα 11.

Συμβολή του τομέα των υπηρεσιών στο ΑΕΠ

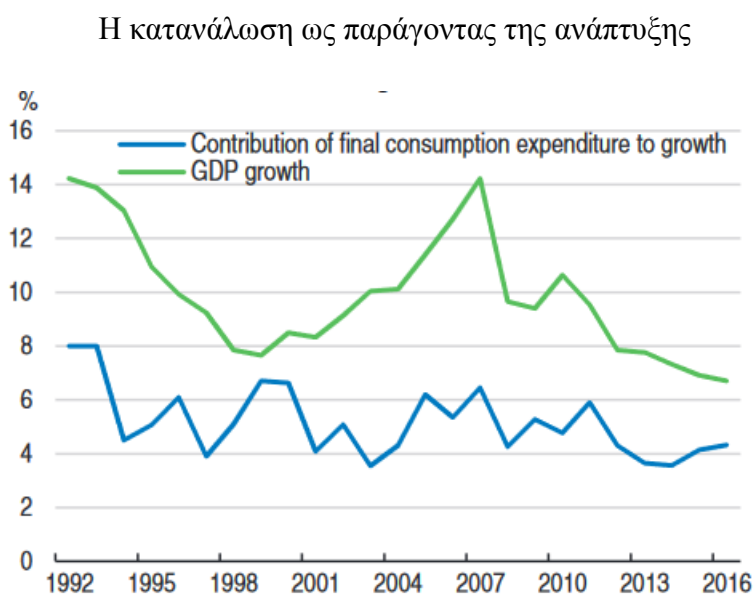

Πηγή: OECD, 2017

Το Διάγραμμα 12 αναδεικνύει κάτι πιο σημαντικό, ότι η κατανάλωση ήταν αρκετά σταθερός παράγοντας της ανάπτυξης διαχρονικά, αλλά παρά την ανοδική πορεία που έχει από το 2014 μέχρι σήμερα, παραμένει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα συγκριτικά με τα πρώτα έτη της δεκαετίας του 1990 που βρισκόταν στα υψηλότερα επίπεδα.

Παρά τις παραπάνω ενδείξεις για να μεταβεί η Κίνα σε μία οικονομία που βασίζεται στην κατανάλωση, πρέπει να καταφέρει να μειώσει το ποσοστό αποταμίευσής της. Η Κίνα έχει υψηλό εθνικό ποσοστό αποταμίευσης, κυρίως από νοικοκυριά, όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 13, και για μια επιτυχή επανεξισορρόπηση απαιτούνται χαμηλότερα ποσοστά αποταμίευσης. Το υψηλό ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών οφείλεται κυρίως σε δημογραφικούς και προληπτικούς παράγοντες. Το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών αυξήθηκε από 5% στα μέσα της δεκαετίας του 1970 σε 40% τα τελευταία χρόνια. Αίτια για αυτή την άνοδο αποτελεί αρχικά η δημογραφική αλλαγή με την εισαγωγή της πολιτικής του ενός παιδιού στα τέλη της δεκαετίας του 1970, γεγονός που αύξησε την εξοικονόμηση των νοικοκυριών. Δεύτερον, το κίνητρο προφύλαξης που συνέβη ιδιαίτερα μετά τη μεταρρύθμιση της υγειονομικής περίθαλψης στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η οποία υποχρέωνε τα νοικοκυριά να καταβάλλουν μεγαλύτερο μέρος των δαπανών για την υγειονομική περίθαλψη. Η επιτυχής επανεξισορρόπηση απαιτεί χαμηλότερο ρυθμό αποταμίευσης και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στις επενδύσεις (Longmei Zhang, 2016).

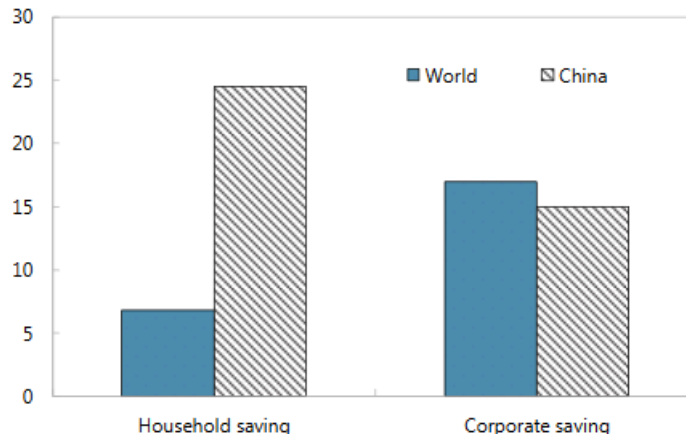
Διάγραμμα 12.

Πηγή: OECD, 2017

Διάγραμμα 13.

Ρυθμός αποταμίευσης νοικοκυριών σε ποσοστό Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος
(2014)

Πηγή: Longmei Zhang, 2016

Μια οικονομία που βασίζεται περισσότερο στην κατανάλωση θα έχει λιγότερη ζήτηση για βιομηχανικά προϊόντα και αυξανόμενη ζήτηση για καταναλωτικά αγαθά, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, η αύξηση της κατανάλωσης θα ωφελήσει όλο και περισσότερο τον τομέα των υπηρεσιών. Επιπλέον, οι βελτιώσεις στην παραγωγικότητα του τομέα των υπηρεσιών θα μειώσουν τη σχετική τιμή των υπηρεσιών της αγοράς έναντι της εγχώριας παραγωγής και θα προωθήσουν την κατανάλωση των υπηρεσιών της αγοράς από τα νοικοκυριά.

5.3. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΓΙΑ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ

Οι μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την παραγωγικότητα είναι περισσότερο απαραίτητες, καθώς ο πληθυσμός γερνάει γρήγορα και το εργατικό δυναμικό συρρικνώνεται. Όσον αφορά το μέλλον, η Κίνα πρέπει να αξιοποιήσει πλήρως την επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία ως πηγή ανάπτυξης. Η προώθηση της καινοτομίας βρίσκεται ήδη μέσα στους πέντε βασικούς στόχους του 13ου πενταετούς σχεδίου (2016-2020), καθώς με κινητήριο μοχλό την καινοτομία η ανάπτυξη θα γίνει πιο ποιοτική. Επόμενο βήμα είναι να αξιοποιήσει την εγχώρια αλλά και την παγκόσμια αγορά, να εξασφαλίσει μία πιο ισορροπημένη ανάπτυξη τόσο στις αγροτικές όσο και στις αστικές περιοχές με πιο βελτιωμένες κοινωνικές παροχές, επιδιώκοντας παράλληλα οικονομική ανάπτυξη πιο φιλική προς το περιβάλλον.

Δημογραφικά η Κίνα αντιμετωπίζει προβλήματα λόγω γήρανσης του πληθυσμού της. Η πολιτική ενός παιδιού χαλάρωσε πρόσφατα, όμως επικρατεί σκεπτικισμός σχετικά με το πόσο αποτελεσματική θα είναι αυτή η αλλαγή ώστε να αυξηθούν τα ποσοστά γεννήσεων βραχυχρόνια. Άλλωστε πολλοί ανησυχούν για το κόστος ενός επιπλέον παιδιού, ενώ η προώθηση του εκσυγχρονισμού και της καινοτομίας ίσως αντισταθμίσει εν μέρει τη συρρίκνωση του εργατικού δυναμικού (OECD, 2017). Ωστόσο, τομείς όπως η παραγωγή και η λιανική πώληση προϊόντων παιδικής φροντίδας, ενδυμάτων και τροφίμων πιθανό να βιώσουν ανάπτυξη στο μέλλον.

Το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών στην Κίνα είναι αυξημένο λόγω ανασφάλειας του πληθυσμού για τις κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχει το κράτος. Ένα μελλοντικό οικονομικό μοντέλο που έχει ως στόχο την τόνωση της εγχώριας ζήτησης για να λειτουργήσει αποτελεσματικά πρέπει να αντιμετωπίσει αυτό το ζήτημα, να αυξήσει τις δημόσιες δαπάνες για υγεία, εκπαίδευση, κοινωνική προστασία και να δώσει κίνητρα στους πολίτες ώστε να αυξήσουν την κατανάλωση. Ειδικότερα για την προώθηση της κατανάλωσης, η Κυβέρνηση σχεδιάζει να αυξήσει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, να δημιουργεί 25 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας ετησίως και να μειώσει τον πληθυσμό που κατοικεί σε αγροτικές περιοχές κατά 70 εκατομμύρια μέσω πολιτικών αστικοποίησης (Lehman Brown, 2016).

5.3.1. ΣΥΣΤΗΜΑ “HUKOU” ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η κατανάλωση μπορεί να ενισχυθεί ουσιαστικά μειώνοντας την ανάγκη αποταμίευσης για την τρίτη ηλικία, την υγεία και την εκπαίδευση. Σημαντικό πρόβλημα στην Κίνα είναι η άνιση παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Η πλειοψηφία των παροχών κοινωνικής πρόνοιας και συνταξιοδότησης δεν παρέχονται από την κεντρική κυβέρνηση, αλλά από τις τοπικές κυβερνήσεις. Αυτό συνεπάγεται ότι το μέγεθος των κοινωνικών παροχών ποικίλλει ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των τοπικών κυβερνήσεων, με αποτέλεσμα να διαφέρουν από επαρχία σε επαρχία. Το σύστημα εγγραφής των νοικοκυριών στην Κίνα “hukou” το οποίο εγκρίθηκε αρχικά το 1958, τέθηκε στο εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων τον Ιούλιο του 2014 (Bingqin Li, 2015). Η μεταρρύθμιση συνέπεσε με το σχέδιο αστικοποίησης της κυβέρνησης, το οποίο επικεντρώθηκε στην αστικοποίηση και τη μετακίνηση περισσότερων κατοίκων της υπαίθρου σε πόλεις και κωμοπόλεις. Το σύστημα “hukou” αφορά τη διανομή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας οι οποίες σχετίζονται με την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την στέγαση και

άλλες κοινωνικές υπηρεσίες, που σημαίνει ότι για να επωφεληθεί κάποιος από αυτά τα κρατικά οφέλη πρέπει να απευθυνθεί στο τοπικό “hukou”, όπου είναι εγγεγραμμένος (Wallis, 2016).

Το παλαιό σύστημα καταχώρησης διατηρούσε μια σαφή διάκριση μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών. Η κατάσταση αυτή καθιστά δύσκολο για τους μετανάστες από την ύπαιθρο προς τις πόλεις να αποκτήσουν ισότιμη πρόσβαση ως αστικοί πολίτες. Το νέο σύστημα καταχώρησης καταργεί αυτή τη διάκριση, αντικαθιστώντας την με καταχώρηση κατοικίας σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία. Η νέα εθνική μεταρρύθμιση περιγράφει μια γενική δομή με ένα σύνολο κριτηρίων εισόδου, όπως η σταθερότητα της εργασίας και της διαμονής, η κοινωνική ασφάλιση και η διάρκεια ζωής ενός ατόμου στην πόλη. Οι τοπικές κυβερνήσεις μπορούν να ασκούν διακριτική ευχέρεια προκειμένου να καθορίσουν τις συγκεκριμένες απαιτήσεις που σχετίζονται με αυτά τα κριτήρια. Η πρώτη αρχή της μεταρρύθμισης είναι η εξάλειψη της διαφοροποιημένης μεταχείρισης των αγροτικών και αστικών πληθυσμών. Η νέα πολιτική που θεσπίστηκε τον Ιούλιο του 2014 δημιούργησε ένα ενιαίο εθνικό σύστημα καταγραφής για τους αγροτικούς και τους αστικούς πληθυσμούς. Η νέα μεταρρύθμιση διατηρεί την αρχή του ελέγχου του πληθυσμού, κατηγοριοποιεί δηλαδή τις πόλεις κατά μέγεθος και ενθαρρύνει τους αγροτικούς μετανάστες να εγκατασταθούν σε μικρότερες και μεσαίες πόλεις. Καθώς αυξάνεται το μέγεθος των πόλεων, οι τοπικές αρχές μπορούν να καθορίσουν αυστηρότερα κριτήρια διακανονισμού, καθορίζοντας για παράδειγμα υψηλότερα επίπεδα εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Η ιδέα είναι να παρέχεται στους κατοίκους μακράς διαρκείας ίση πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες, αλλά και πάλι η πρόσβαση στις αστικές κοινωνικές υπηρεσίες εξαρτάται από τους πόρους και την πολιτική βούληση των τοπικών κυβερνήσεων, καθώς και από απαραίτητα κριτήρια που θα επιβάλει η κάθε τοπική κυβέρνηση για την εγγραφή ατόμων στο τοπικό “hukou” (Bingqin Li, 2015).

Η κυβέρνηση σχεδιάζει την εγκατάσταση 100 εκατομμυρίων κατοίκων της υπαίθρου σε πόλεις έως το 2020, για να αυξήσει την κατανάλωση (OECD, 2017). Η μεταρρύθμιση του συστήματος “hukou” θα διευκολύνει τους μετανάστες να εγκατασταθούν σε μικρές και σε μεσαίες πόλεις. Η Κίνα πρέπει να συνεχίσει να μεταρρυθμίζει την πολιτική της για τις κοινωνικές υπηρεσίες προκειμένου να αντιμετωπίσει τις βαθιές ανισότητες, τόσο μεταξύ πόλεων όσο και μεταξύ αστικών και

αγροτικών περιοχών, για να επιτύχει μείωση της αποταμίευσης για προληπτικούς λόγους και ως συνέπεια την ενίσχυση της κατανάλωσης.

5.4. ΜΕΣΑΙΑ ΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

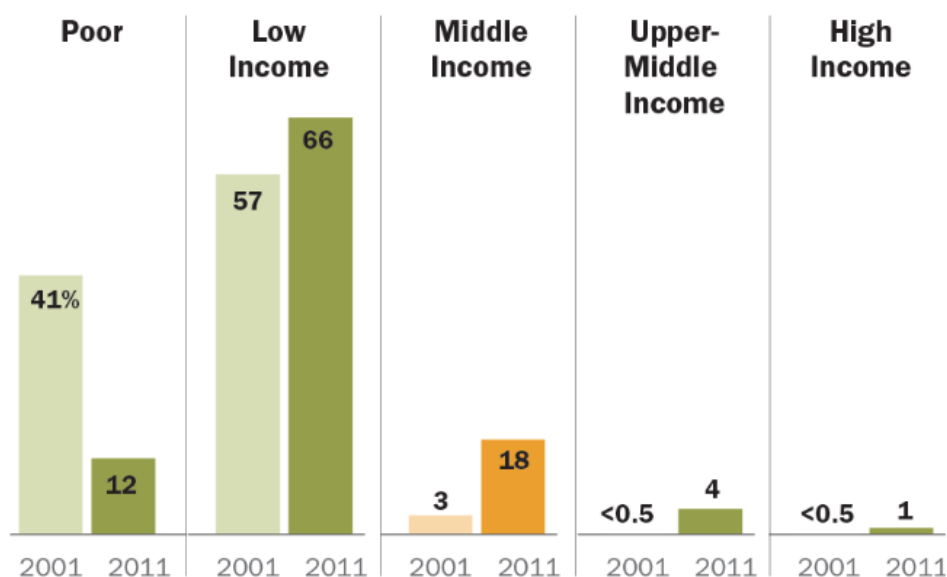
Δεν υπάρχει συγκεκριμένος ορισμός του επιπέδου εισοδήματος της μεσαίας τάξης στην Κίνα, αλλά μερικές μετρήσεις χρησιμοποιούν ζώνες για να διακρίνουν τις πολλές διαφορετικές ομάδες εισοδήματος. Για παράδειγμα, η Κυβέρνηση της Κίνας ορίζει ως μεσαία τάξη εισοδήματα, τα οποία κυμαίνονται από 60.000 έως 500.000 yuan ετησίως (\$ 7.250 έως \$ 62.500), ενώ η εταιρεία McKinsey την ορίζει από 75.000 έως 280.000 yuan (\$ 11.500 έως \$ 43.000) ετησίως (China Power, 2017). Για να διευκολυνθούν οι συγκρίσεις μεταξύ χωρών, η Παγκόσμια Τράπεζα ορίζει ως μεσαία τάξη, ανθρώπους που ξοδεύουν US\$10 έως US\$100 ανά ημέρα για κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών (Kroeber, 2016, σελ. 187).

Η μεσαία τάξη στην Κίνα διαφέρει από την μεσαία τάξη αναπτυγμένων οικονομιών. Αυτό συμβαίνει επειδή το εισόδημα της μεσαίας τάξης στην Κίνα είναι αρκετά χαμηλότερο από το εισόδημα της αντίστοιχης τάξης σε αναπτυγμένες οικονομίες, άρα οι Κινέζοι που ανήκουν στη μεσαία τάξη, έχουν μικρότερη αγοραστική δύναμη από ανθρώπους μεσαίας τάξης αναπτυγμένων οικονομιών. Η Παγκόσμια Τράπεζα υπολογίζει ότι το 2010 η μεσαία τάξη στην Κίνα αποτελούσε το 11% του πληθυσμού της, ενώ το 2000 υπολογιζόταν στο 2% (Kroeber, 2016, σελ. 187).

Στο Διάγραμμα 14, ο πληθυσμός της Κίνας κατηγοριοποιείται ανάλογα με τα χρήματα που δαπανά ο κάθε άνθρωπος ημερησίως. Φτωχοί χαρακτηρίζονται όσοι ξοδεύουν ημερησίως λιγότερο από 2 δολάρια, άτομα με χαμηλό εισόδημα αποτελούν εκείνοι που ξοδεύουν 2,01 έως 10 δολάρια, άτομα με μεσαίο εισόδημα όσοι δαπανούν 10,01 έως 20 δολάρια, ενώ από 20,01 μέχρι 50 δολάρια αποτελούν άτομα με ανώτερο μεσαίο εισόδημα. Τέλος, όσοι ξοδεύουν πάνω από 50 δολάρια την ημέρα αποτελούν άτομα με υψηλό εισόδημα. Κατά τη δεκαετία 2001 έως 2011, το ποσοστό φτώχειας στην Κίνα μειώθηκε από 41% σε 12% και ο το ποσοστό στην κατηγορία μεσαίου εισοδήματος εξαπλασιάστηκε.

Διάγραμμα 14.

Ποσοστό πληθυσμού της Κίνας με βάση το εισόδημα

Πηγή: Kochhar, 2015

Σήμερα η μεσαία τάξη στην Κίνα υπολογίζεται περίπου στο 35%, με ποσοστό 23,91% να αντιπροσωπεύει τα άτομα με μεσαίο εισόδημα και ποσοστό 7,8% να συμπεριλαμβάνει άτομα με ανώτερο μεσαίο εισόδημα (China Power, 2017). Παρά την πρόσφατη πρόοδο επικρατεί ένα σημαντικό χάσμα στο βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού της Κίνας και η μετάβαση σε μία οικονομία υψηλού εισοδήματος αποτελεί σημαντική πρόκληση για τη χώρα.

5.4.1. ΠΑΓΙΔΑ ΜΕΣΑΙΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Ο όρος “Παγίδα Μεσαίου Εισοδήματος” αναφέρεται σε μία σειρά αρνητικών επιπτώσεων της οικονομικής ανάπτυξης που εμφανίζονται όταν μία χώρα βρίσκεται στο επίπεδο μεσαίου εισοδήματος. Οι επιπτώσεις έχουν κοινά χαρακτηριστικά και είναι αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών και διεθνών παραγόντων. Συνήθως η μετάβαση σε μία οικονομία υψηλού εισοδήματος από τη φάση του μεσαίου εισοδήματος είναι πιο δύσκολη σε σχέση με την μετάβαση από χαμηλού σε μεσαίου εισοδήματος. Αυτό συμβαίνει γιατί οι χώρες που είναι φτωχές έχουν κίνητρο να κάνουν μεταρρυθμίσεις και αλλαγές, ενώ όταν μία χώρα γίνεται πιο εύπορη

συγκριτικά με το παρελθόν αλλαγές που μπορεί να επιβάλει η κυβέρνηση μπορεί να προκαλέσουν κοινωνική αναταραχή (Hu Angang, 2012, σελ. 147).

Πλέον η Κίνα έχει προσαρμοστεί στη “νέα κανονικότητα”, πιο συγκεκριμένα ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης της χώρας δεν είναι εφικτό να ακολουθήσει την μέχρι τώρα πορεία του και θα πρέπει να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα (The World Bank Group, 2015). Σε αυτό το σημείο, πρόκληση για τη χώρα είναι να αναπτύξει την ανταγωνιστικότητά της, για να μην “πέσει” στην παγίδα μεσαίου εισοδήματος, όπου δεν θα είναι σε θέση να ανταγωνιστεί ούτε με τις πιο προηγμένες οικονομίες λόγω χαμηλότερης απόδοσης, αλλά ούτε με τις λιγότερο αναπτυγμένες λόγω μεγαλύτερου κόστους.

Η παγίδα μεσαίου εισοδήματος - μια κατάσταση στην οποία οι χώρες που έχουν επιτύχει ένα ορισμένο επίπεδο ανάπτυξης δυσκολεύονται να κάνουν το άλμα που απαιτείται για να καταστούν προηγμένες οικονομίες (The Middle-Income Trap, 2016)- αναγνωρίζεται ως ο κίνδυνος μακροχρόνιας οικονομικής στασιμότητας, που υφίστανται χώρες μεσαίου εισοδήματος κυρίως ως συνέπεια των κοινωνικών και οικονομικών δομών τους (Akio Egawa, 2013). Η καθυστέρηση αλλαγής της οικονομικής διάρθρωσης προς ένα μοντέλο ανάπτυξης που βασίζεται στην παραγωγικότητα, είναι μια αδυναμία που μπορεί να πυροδοτήσει μια παγίδα μεσαίου εισοδήματος. Λόγω δημογραφικών ζητημάτων που αντιμετωπίζει η χώρα, όπως η μείωση του αριθμού των νέων εργαζομένων και η αύξηση των μισθών για εργασίες χαμηλής εξειδίκευσης, από το 2010 έχουν δημιουργηθεί ανησυχίες για το αν η χώρα κατευθύνεται προς την παγίδα μεσαίου εισοδήματος (Kroeber, 2016, σελ. 176).

Υπάρχουν όμως και άλλοι παράγοντες που μπορεί να ωθήσουν μία χώρα στην παγίδα μεσαίου εισοδήματος, όπως για παράδειγμα η εισοδηματική ανισότητα, η γήρανση του πληθυσμού, η διαφθορά, η αδυναμία τόνωσης της εγχώριας ζήτησης, η υπερβολική εξάρτηση από εξαγωγές, η έλλειψη καινοτομίας, κλπ. (Akio Egawa, 2013). Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η στροφή προς ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο έχει ήδη ξεκινήσει και η κυβέρνηση της Κίνας έχει ήδη πάρει μέτρα για την τόνωση της εγχώριας ζήτησης, την προώθηση της καινοτομίας και της εξάπλωσης της ευημερίας στο σύνολο της χώρας. Επιπλέον, ο Πρόεδρος Xi Jinping από το 2013 παρουσίασε ένα μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα που είχε ως στόχο τη μείωση της διαφθοράς. Με το να διεξάγει μία εκστρατεία κατά της διαφθοράς θα δώσει κίνητρα στους αρμόδιους

λειτουργούς να προωθήσουν μια πιο βιώσιμη και αποτελεσματική ανάπτυξη (Kroeber, 2016, σελ. 221-223). Η εκστρατεία κατά της διαφθοράς παράλληλα με τη μεταρρύθμιση του συστήματος “Hukou” θα μειώσει την ανασφάλεια των πολιτών, με αποτέλεσμα να μειωθεί το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών και να τονωθεί η κατανάλωση. Πραγματοποιώντας τις παραπάνω ενέργειες, προωθώντας τον τομέα της εκπαίδευσης, δίνοντας κίνητρα στο εργατικό δυναμικό για εξειδίκευση και εξελίσσοντας γρήγορα τη μετάβαση από την παραγωγή στην κατανάλωση, ίσως η Κίνα καταφέρει να αποφύγει την παγίδα μεσαίου εισοδήματος.

5.5. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η Κίνα είναι ο μεγαλύτερος καταναλωτής ενέργειας, καθώς καταναλώνει 30% περισσότερη ενέργεια από τις ΗΠΑ και είναι ο μεγαλύτερος χρήστης άνθρακα, αντιπροσωπεύοντας περίπου το ήμισυ της παγκόσμιας κατανάλωσης. Κατά συνέπεια, έχει την πρώτη θέση στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα παγκοσμίως και αποτελεί βασική αιτία για την υπερθέρμανση του πλανήτη (Kroeber, 2016, σελ. 149). Η μεγάλη κατανάλωση ενέργειας δικαιολογείται αρχικά από την οικονομική δομή της χώρας, η οποία βασιζόταν στη βιομηχανία και στον κατασκευαστικό τομέα για πολλά χρόνια και η εξάρτηση της Κίνας από τη χρήση άνθρακα εξηγείται λόγω των εγχώριων αποθεμάτων άνθρακα, καθώς διαθέτει το 12,8% των παγκόσμιων αποθεμάτων άνθρακα (BP, 2016).

Το υψηλό επίπεδο ρύπανσης της Κίνας έχει επηρεάσει σοβαρά την υγεία και την ευημερία των πολιτών. Υπολογίστηκαν 670 πρόωροι θάνατοι ανά εκατομμύριο στην Κίνα από την έκθεση σε σωματίδια και συγκεντρώσεις όζοντος το 2010 (OECD, 2017). Το 2016 η Κίνα αντιπροσώπευε το 27,3% των συνολικών εκπομπών άνθρακα και οι Ηνωμένες Πολιτείες το 16%. (BP, 2017). Οι στόχοι που τέθηκαν για την προστασία του περιβάλλοντος και την καινοτομία κατά τη διάρκεια του 13ου Πενταετούς Σχεδίου 2016-2020 απεικονίζουν τη σημασία που αποδίδουν οι αρχές στην οικολογική ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, το 13ο Πενταετές Σχέδιο της Κίνας αναφέρει ότι θα δημιουργήσει θεσμούς για την οικολογική πρόοδο, συστήματα για την πρόληψη και τον έλεγχο των οικολογικών κινδύνων και θα βελτιώσει τις δυνατότητες αντιμετώπισης των οικολογικών και περιβαλλοντικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, προκειμένου να διατηρηθεί η Κίνα οικολογικά ασφαλής (NDRC, 2016).

Στις 3 Σεπτεμβρίου 2016 η Κίνα επικύρωσε το “Paris Agreement” του 2015, που αφορά την παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα, και έχει εφαρμόσει πολιτικές για την επίτευξη των στόχων του Nationally Determined Contribution (NDC). Οι πολιτικές αυτές επικεντρώνονται επί του παρόντος στους στόχους που καθορίζονται από το NDC, οι οποίοι περιλαμβάνουν μέγιστες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα έως το 2030 το αργότερο, μείωση της έντασης διοξειδίου του άνθρακα (εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα ανά μονάδα του ΑΕΠ) κατά 60 έως 65% από το επίπεδο του 2005, αύξηση του μεριδίου των μη ορυκτών καυσίμων στην πρωτογενή κατανάλωση ενέργειας σε περίπου 20% και αύξηση του όγκου των δασικών αποθεμάτων κατά 4,5 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005 (Climate Action Tracker, 2017).

Η νέα κανονικότητα της κινεζικής ανάπτυξης υποδηλώνει βραδύτερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και μετατόπιση από τους τομείς έντασης ενέργειας καθώς η κυβέρνηση θα υπερασπιστεί τώρα νέους τομείς, όπως υψηλότερη ποιότητα κατασκευής, γεωργικό εκσυγχρονισμό και υγειονομική περίθαλψη. Το 2005, το Πεκίνο έθεσε ως στόχο τη μείωση της ενεργειακής έντασης κατά 20% μέχρι το 2010 και πέτυχε μείωση κατά 19,1%. (Meidan, Sen και Campbell, 2015). Επίσης, η χρήση ανανεώσιμης ενέργειας αυξήθηκε κατά 20,9% το 2015, φθάνοντας περίπου το 17,2% συνολικά σε παγκόσμιο επίπεδο (BP, 2016). Μέχρι το 2030, η κυβέρνηση προβλέπει ότι οι εκπομπές άνθρακα ανά μονάδα του ΑΕΠ θα έχουν μειωθεί κατά 60-65% σε σχέση με τα επίπεδα του 2005. Η επίτευξη των δεσμεύσεων αυτών θα ενισχυθεί από την επιβράδυνση της ανάπτυξης, την οικονομική αναδιάρθρωση και την επανεξισορρόπηση. Ενδεικτικά, η κατανάλωση ενέργειας το 2016 αυξήθηκε σε 1,4% περίπου, ποσοστό που αποτελεί το βραδύτερο ρυθμό από το 1998. Ο συνδυασμός ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχει διαφοροποιηθεί με την πάροδο του χρόνου, κυρίως από την υδροηλεκτρική ενέργεια στην ηλιακή, την αιολική και τη γεωθερμική ενέργεια. Μια σειρά οικονομικών και κανονιστικών πολιτικών καθώς και φορολογικά κίνητρα έχουν τεθεί σε εφαρμογή για την υποστήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (OECD, 2017).

Εντούτοις, οι συνολικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου είναι πιθανό να συνεχίσουν να αυξάνονται μέχρι το 2030, καθώς η Κίνα δεν έχει ακόμη εφαρμόσει επαρκείς πολιτικές αντιμετώπισης εκπομπών αερίων θερμοκηπίου εκτός από διοξείδιο του άνθρακα (CH₄, N₂O, HFC κλπ.). Καθώς το NDC αναγνωρίζει ότι η αντιμετώπιση αυτών των αερίων είναι σημαντική, μπορεί να αναμένεται περαιτέρω δράση πολιτικής για την

αντιμετώπιση και των εκπομπών εκτός του διοξειδίου του άνθρακα (Climate Action Tracker, 2017). Ένα εθνικό σύστημα μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα πρέπει να αποτελέσει βασικό εργαλείο για την επίτευξη του στόχου. Ωστόσο, η αντιμετώπιση θα είναι αποτελεσματική μόνο εάν η επιβολή της νομοθεσίας είναι αυστηρή και επιβάλλει την αύξηση του κόστους ρυπογόνων εκπομπών στη βιομηχανία, ώστε να γίνει απαραίτητη η στροφή σε νέες τεχνολογίες ή αν η Κυβέρνηση παρέχει επιδοτήσεις ή μειώσεις φόρων σε επιχειρήσεις που προσαρμόζονται γρήγορα στα νέα δεδομένα (OECD, 2017).

5.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το αναπτυξιακό μοντέλο της Κίνας που προωθούσε την ταχεία εκβιομηχάνιση, τις εξαγωγές και τις επενδύσεις έφτασε στα όριά του. Τρεις δεκαετίες μετά την έναρξη της επιτυχούς μεταρρύθμισης και του ανοίγματος, η Κίνα αντιμετωπίζει την πρόκληση της μετάβασης σε ένα διαφορετικό μοντέλο ανάπτυξης με μικρότερους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης συγκριτικά με το παρελθόν, το οποίο καθοδηγείται από την κατανάλωση, την ποιότητα και την καινοτομία.

Για να μεταβεί μία οικονομία από αγροτική σε βιομηχανική, πρέπει να εγκαταστήσει ένα τεράστιο ποσό παγίου κεφαλαίου, όπως εργοστάσια και υποδομές. Κατά τη διάρκεια εγκατάστασης οι επενδύσεις αυξάνονται ραγδαία όπως και τα εισοδήματα των νοικοκυριών. Στο τέλος της εγκατάστασης οι επενδύσεις αρχίζουν να μειώνονται και οι δαπάνες των καταναλωτών αποτελούν την κινητήρια δύναμη της οικονομίας, έτσι η κατανάλωση ως ποσοστό του ΑΕΠ αρχίζει να αυξάνει (Kroeber, 2016, σελ. 211). Αυτή την πορεία ακολούθησε και η Κίνα μέχρι σήμερα, αλλά η αύξηση της εγχώριας ζήτησης δεν είναι η αναμενόμενη. Η μετατόπιση της Κίνας στο νέο μοντέλο ανάπτυξης που βασίζεται περισσότερο στην εγχώρια ζήτηση, καθοδηγείται κυρίως από την επιβράδυνση της επένδυσης και όχι από την αύξηση της κατανάλωσης. Η κατανάλωση μπορεί να ενισχυθεί ουσιαστικά μειώνοντας την ανάγκη των ανθρώπων για αποταμίευση, παρέχοντας δηλαδή μεγαλύτερη ασφάλεια στους πολίτες, μέσω βελτιωμένων κοινωνικών προγραμμάτων και υπηρεσιών και με την εξασφάλιση ευκαιριών απασχόλησης και εξειδίκευσης για τους εργαζόμενους στους νέους τομείς που θα στραφεί η χώρα.

Επιπλέον παράγοντες όπως η εισοδηματική ανισότητα, οι μη αποτελεσματικές αποφάσεις τοπικών κυβερνήσεων, η διαφθορά και η γήρανση του πληθυσμού σε

συνδυασμό με τη μείωση των γεννήσεων είναι ανησυχητικοί όταν η χώρα καταφέρνει να φτάσει σε επίπεδο μεσαίου εισοδήματος. Η είσοδος σε μία παγίδα μεσαίου εισοδήματος θα σήμανε για την Κίνα τον κίνδυνο της έναρξης μίας περιόδου οικονομικής στασιμότητας. Εάν όμως οι αντιδράσεις της Κυβέρνησης είναι άμεσες και το νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης σε συνδυασμό με τις νέες μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της χώρας λειτουργήσουν αποτελεσματικά, είναι πιθανό η χώρα να αποφύγει την παγίδα μεσαίου εισοδήματος.

Η νέα πραγματικότητα διαμορφώνει το ρόλο της Κίνας στη διεθνή σκηνή. Η Κίνα έχει θέσει ως προτεραιότητα την προστασία του περιβάλλοντος και έχει λάβει μία σειρά αποτελεσματικών πολιτικών και οικονομικών μέτρων για την επίτευξη των στόχων της. Το αναπτυξιακό της μοντέλο θα είναι πιο φιλικό προς το περιβάλλον, καθώς η οικονομία θα μετακινείται προς τον τομέα των υπηρεσιών.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 η Κίνα διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία, χάρη στη θεαματική της αναπτυξιακή πορεία. Έχοντας ως αφετηρία τις μεταρρυθμίσεις του Deng Xiaoping, η χώρα βγαίνει από την απομόνωση και αρχίζει να μετατρέπεται σε μία οικονομία κατευθυνόμενη περισσότερο από την αγορά και λιγότερο από το κράτος, καθώς και από μια αγροτική σε μια βιομηχανική και εξαγωγική χώρα, γεγονός που αποτέλεσε μοναδικό φαινόμενο παγκοσμίως.

Οι αρχικές μεταρρυθμίσεις είχαν κυρίως ως στόχο την αύξηση του ΑΕΠ, με αποτέλεσμα να μη δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε μεταρρυθμίσεις που αφορούν τη δομή και τη λειτουργία του οικονομικού συστήματος της χώρας. Σήμερα οι τοπικές κυβερνήσεις της Κίνας έρχονται αντιμέτωπες με την έλλειψη μίας σταθερής πηγής εσόδων και την αναποτελεσματική αξιοποίηση δημοσίων δαπανών. Πιο συγκεκριμένα, οι τοπικές κυβερνήσεις έχουν δαπάνες που υπερβαίνουν κατά πολύ τις άμεσες πηγές των εσόδων τους, με αποτέλεσμα να αναζητούν μη βιώσιμες πηγές εσόδων, όπως πωλήσεις γης. Παρά τις επίσημες απαγορεύσεις δανεισμού, επαρχίες και δήμοι της Κίνας πραγματοποίησαν τεράστια χρέη τα οποία ήταν δομημένα με ακατάλληλο τρόπο. Οι τοπικές κυβερνήσεις κατέφευγαν σε χρηματοδότηση και δανεισμό μέσω των LFPs, κυρίως επειδή το σύστημα μεταφοράς χρημάτων από την κεντρική κυβέρνηση υπολειτουργούσε, με αποτέλεσμα το τοπικό δημόσιο χρέος της Κίνας να αυξάνεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια.

Το 2016 ο ρυθμός ανάπτυξης της Κινέζικης οικονομίας μειώθηκε στο 6,7% (World Bank Data, 2017, β) που υποδηλώνει ότι η Κίνα είναι πλέον μέρος της “νέας κανονικότητας”. Λόγω της οικονομικής επιβράδυνσης, το δημόσιο χρέος ήρθε στην επιφάνεια και αποτελεί ζήτημα που απασχολεί ιδιαίτερα την κυβέρνηση της Κίνας. Από τη μία πλευρά τα επενδυτικά project των LFPs, που αφορούν υποδομές, είναι πιθανό να συντελέσουν σε μακροχρόνια οικονομική μεγέθυνση. Αυτό θα συμβεί εάν οι τοπικές κυβερνήσεις αυξήσουν τα έσοδά τους μέσω κερδοφόρων επενδύσεων των LFPs, διότι με αυτόν τον τρόπο θα είναι σε θέση να αποπληρώσουν τα δάνεια των προηγούμενων ετών, άρα ο δανεισμός μέσω των LFPs δε θα βλάψει την οικονομία. Το IMF εκτιμά το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης και των τοπικών κυβερνήσεων σε ποσοστό 54% του ΑΕΠ, συμπεριλαμβάνοντας μερικά τοπικά χρέη που η Κινεζική Κυβέρνηση δεν υπολογίζει στις μετρήσεις της (Kroeber, 2016, σελ. 120). Από την άλλη

μεριά, ο δανεισμός μέσω των LFPs είναι αδιαφανής σε σύγκριση με τον άμεσο δανεισμό από την κεντρική κυβέρνηση και το ύψος των δανείων των τοπικών κυβερνήσεων μπορεί να μην είναι ακριβές, γεγονός που μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες στην οικονομία της Κίνας.

Το σοβαρό πρόβλημα πηγάζει από την αναποτελεσματική χρήση των δανείων των κρατικών επιχειρήσεων. Το θέμα με το χρέος των τοπικών κυβερνήσεων δεν είναι μόνο ότι μπορεί να πυροδοτήσει μία κρίση, αλλά αντανακλά ένα προβληματικό και μη βιώσιμο δημοσιονομικό σύστημα, το οποίο προέρχεται από την πολύπλοκη σχέση της κεντρικής κυβέρνησης με τις τοπικές. Η κυβέρνηση έχοντας εντοπίσει τα παραπάνω προβλήματα υιοθετεί το δημοσιονομικό μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του 2014-2016, το 2015 δημιουργεί τον “New Budget Law” και εστιάζει σε νέες φορολογικές μεταρρυθμίσεις, ώστε να αυξήσει τα έσοδα και να περιορίσει το δανεισμό των τοπικών κυβερνήσεων και κατ’ επέκταση να ελέγξει το δημόσιο χρέος.

Μεταρρυθμίσεις χρειάζεται και το χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας, παρόλο που έχει καταφέρει εδώ και αρκετές δεκαετίες να εκτελεί αρκετά καλά τις λειτουργίες του και να υποστηρίζει την ταχύτατη οικονομική ανάπτυξη του έθνους. Το 2010 το χρηματοπιστωτικό σύστημα άρχισε να διαφοροποιείται σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, καθώς εταιρείες δανεισμού, οι αγορές ομολόγων και χρηματιστηρίων άρχισαν να διαδραματίζουν μεγαλύτερο ρόλο στη χρηματοπιστωτική δραστηριότητα. Ωστόσο, πυρήνας του χρηματοπιστωτικού συστήματος παραμένουν οι τράπεζες οι οποίες επηρεάζονται από την κεντρική κυβέρνηση. Αιτία ανησυχίας στην Κίνα είναι η τεράστια αύξηση δανεισμού συγκριτικά με το παρελθόν, η οποία πιθανό να δημιουργεί επισφαλή δάνεια. Επιπλέον προβληματισμό προκαλεί το ότι οι κυβερνήσεις σε διεθνές, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην κατεύθυνση των δραστηριοτήτων των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, γεγονός που ενθαρρύνει την αδιαφάνεια. Τα παραπάνω σε συνδυασμό με την ανάδυση του σκιώδους τραπεζικού συστήματος εντείνουν τα ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα και την ισχύ του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας και για τη σταθερότητα της οικονομίας. Για να συνεχίσει να υποστηρίζει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας το χρηματοπιστωτικό σύστημα θα πρέπει να θεσπίσει ένα μηχανισμό που θα επιτρέπει στις τραπεζικές αθετήσεις να εκδηλώνονται ομαλά, θα αντιμετωπίζει έγκαιρα και αποτελεσματικά τυχόν επισφαλή δάνεια, θα προωθή τη

διαφάνεια, θα προσπαθεί να ελέγξει το ρυθμό αύξησης της μη τραπεζικής πίστωσης και του σκιώδους τραπεζικού συστήματος.

Θετικές επιπτώσεις για τη χώρα θα προκαλέσει η απελευθέρωση των επιτοκίων, της συναλλαγματικής ισοτιμίας και η διεθνοποίηση του νομίσματός της. Η απελευθέρωση των επιτοκίων έχει αρχίσει σταδιακά και αναμένεται ότι η εξέλιξη της διαδικασίας θα συνεχιστεί με σταθερό ρυθμό, γεγονός αναγκαίο για το νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης της Κίνας που βασίζεται στην εγχώρια ζήτηση. Παράλληλα από το 2005 η Κίνα εγκαταλείπει το καθεστώς σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας, το νόμισμα ανατιμάται και το 2013 το RMB αξιολογείται στο 6,1 προς το δολάριο, κάνοντάς το 40% πιο πολύτιμο σε σχέση με το 2005. Παρόλα αυτά οι αρχές θα συνεχίσουν να παρεμβαίνουν για να εμποδίσουν τις μεγάλες διακυμάνσεις, όχι μόνο για να διατηρήσουν ένα σταθερό επενδυτικό περιβάλλον και ένα σταθερό εμπορικό πλεόνασμα, αλλά και για να βοηθήσουν τη διεθνοποίηση του νομίσματος. Η ένταξη του RMB στο καλάθι νομισμάτων, είναι μια ισχυρή αναγνώριση της ανάπτυξης και διεθνοποίησης του νομίσματος της Κίνας, καθώς και της ελκυστικότητάς του ως διεθνούς αποθέματος. Η χώρα με την ένταξη του νομίσματός της στο παγκόσμιο νομισματικό καλάθι, απεικονίζει το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει στην παγκόσμια οικονομία. Ενώ θα πρέπει να σημειωθεί μεγαλύτερη πρόοδος στο RMB, η ένταξη αποτελεί σημαντικό ορόσημο και μπορεί να χρησιμεύσει ως καταλύτης για περαιτέρω μεταρρυθμίσεις.

Επιπροσθέτως, η Κίνα έχει αναγνωρίσει ότι το αναπτυξιακό μοντέλο που προωθούσε την ταχεία εκβιομηχάνιση, τις εξαγωγές και τις επενδύσεις έφτασε στα όριά του. Τρεις δεκαετίες μετά την έναρξη της επιτυχούς μεταρρύθμισης και του ανοίγματος, η Κίνα αντιμετωπίζει την πρόκληση της μετάβασης σε ένα διαφορετικό μοντέλο ανάπτυξης με μικρότερους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης συγκριτικά με το παρελθόν, το οποίο καθοδηγείται από την κατανάλωση, την ποιότητα και την καινοτομία. Η νέα πραγματικότητα διαμορφώνει το ρόλο της Κίνας στη διεθνή σκηνή. Η Κίνα έχει θέσει ως προτεραιότητα την προστασία του περιβάλλοντος και έχει λάβει μία σειρά αποτελεσματικών πολιτικών και οικονομικών μέτρων για την επίτευξη των στόχων της. Το αναπτυξιακό της μοντέλο θα είναι πιο φιλικό προς το περιβάλλον, καθώς η οικονομία θα μετακινείται προς τον τομέα των υπηρεσιών.

Η μετατόπιση της Κίνας στο νέο μοντέλο ανάπτυξης που βασίζεται περισσότερο στην εγχώρια ζήτηση, καθοδηγείται κυρίως από την επιβράδυνση της επένδυσης και όχι από την αύξηση της κατανάλωσης. Η Κίνα επιδιώκει τη μετάβαση από το μεσαίο σε υψηλό εισόδημα και μία σταθερή ανάπτυξη, προσανατολισμένη στην “ποιότητα” και όχι στην “ποσότητα”, καθώς η οικονομία μετατοπίζεται από την επένδυση στην κατανάλωση, από την εξωτερική στην εσωτερική ζήτηση και από τον τομέα της μεταποίησης στον τομέα των υπηρεσιών. Η πρόκληση για τη χώρα είναι να αλλάξει το μοντέλο ανάπτυξής της, να καταφέρει να μεγιστοποιήσει τις αποδόσεις των επενδύσεων που έχει πραγματοποιήσει μέχρι σήμερα και να επιτύχει ανάπτυξη που να βασίζεται περισσότερο στην αποδοτικότητα και λιγότερο στην συγκέντρωση κεφαλαίου. Για να είναι πιο βιώσιμη η μετάβαση και να υπάρχει αύξηση της κατανάλωσης και της ζήτησης για υπηρεσίες, είναι απαραίτητη η προώθηση της καινοτομίας, η αύξηση τη παραγωγικότητας, λιγότερο ενεργειακά εξαρτώμενη παραγωγή και βελτιώσεις στις κοινωνικές παροχές.

Επιπλέον παράγοντες όπως η εισοδηματική ανισότητα, οι μη αποτελεσματικές αποφάσεις τοπικών κυβερνήσεων, η διαφθορά, η γήρανση του πληθυσμού σε συνδυασμό με τη μείωση των γεννήσεων είναι ανησυχητικοί όταν η χώρα καταφέρνει να φτάσει σε επίπεδο μεσαίου εισοδήματος. Η είσοδος σε μία παγίδα μεσαίου εισοδήματος θα σήμαινε για την Κίνα τον κίνδυνο της έναρξης μίας περιόδου οικονομικής στασιμότητας. Εάν όμως οι αντιδράσεις της Κυβέρνησης είναι άμεσες και το νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης σε συνδυασμό με τις νέες μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της χώρας λειτουργήσουν αποτελεσματικά, είναι πιθανό η χώρα να αποφύγει την παγίδα μεσαίου εισοδήματος.

Για τους παραπάνω λόγους απαιτείται μια συνολική επανεξισορρόπηση της οικονομίας, ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα της ανάπτυξης. Αρχικά πρέπει να υπάρξει εσωτερική επανεξισορρόπηση. Αυτό συνεπάγεται τη μετάβαση από την επένδυση στην κατανάλωση από την πλευρά της ζήτησης, τη μετάβαση από τη βιομηχανία στον τομέα των υπηρεσιών από την πλευρά της προσφοράς, καθώς και τη μείωση της έντασης των πιστώσεων και τη βελτίωση της αποδοτικότητας κατανομής στην πλευρά των εισροών. Παράλληλα, συνεπάγεται επανεξισορρόπηση της κατανομής των εισοδημάτων, που θα στοχεύει στη δημιουργία μιας πιο ισότιμης κοινωνίας με λιγότερη εισοδηματική ανισότητα. Τέλος, η επανεξισορρόπηση του περιβάλλοντος είναι ιδιαίτερα σημαντική, γιατί θα συμβάλλει στη μείωση της έντασης

ενέργειας και εκπομπών άνθρακα της παραγωγής, καθώς και στην μείωση της τοπικής ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Η Κίνα έχει συνειδητοποιήσει τις δυσλειτουργίες στο δημοσιονομικό και στο χρηματοπιστωτικό της σύστημα, καθώς επίσης την ανάγκη έγκαιρης και αποτελεσματικής μετάβασης στο νέο οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης. Εάν η Κίνα καταφέρει να πραγματοποιήσει τις μεταρρυθμίσεις και τους στόχους του 13ου Πενταετούς Πλάνου (2016-2020), θα καταφέρει να ξεπεράσει τους κινδύνους που ενέχει η οικονομία της και θα συνεχίσει να εξελίσσεται με ικανοποιητικούς ρυθμούς. Οι μεταρρυθμίσεις που προσπαθεί να υιοθετήσει η χώρα, θα ευνοήσουν την αύξηση του εισοδήματος των νοικοκυριών, θα βελτιώσουν το δίκτυο κοινωνικής προστασίας και θα στηρίξουν την επέκταση του τομέα των υπηρεσιών και των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Οι αισιόδοξες προβλέψεις αναδεικνύουν ότι, τα επόμενα 10 έως 15 χρόνια, η Κίνα έχει τη δυνατότητα να εξελιχθεί, να ξεπεράσει τις παρούσες δυσλειτουργίες στο εσωτερικό και να πάρει τη θέση της ως μια πλήρως ανεπτυγμένη και προηγμένη οικονομία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κολλίντζας Τρύφων, Τσουκαλάς Κωνσταντίνος (2011), *Θεωρία Οικονομικής Ανάπτυξης*, Αθήνα, Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ Α.Ε.

Λιανός Θεόδωρος, Ψειρίδου Αναστασία (2015), *Οικονομική Ανάλυση & Πολιτική - Μακροοικονομική Βασικές Αρχές & Προεκτάσεις*, Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος (2013), *Η Κίνα από την ουράνια αυτοκρατορία στην ανερχόμενη υπερδύναμη του 21^{ου} αιώνα*, Βάρη Αττικής, Εκδόσεις Ποιότητα.

Σκλιάς Παντελής, Ρουκανάς Σπύρος, Μαρής Γιώργος (2012), *Η Πολιτική των Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σχέσεων*, Εκδόσεις Παπαζήση.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Aghion Philippe, Howitt Peter (2009), *The Economics Of Growth*, United States of America, The MIT Press.

Doepke Matthias, Lehnert Andreas, Sellgren W. Andrew (1999), *Macroeconomics*.

Dollar David, Hofman Bert (2008), *Intergovernmental Fiscal Reforms, Expenditure Assignment, and Governance*, στο Jiwei Lou, Shuilin Wang, *Public Finance in China, Reform and Growth for an Harmonious Society*, Washington DC, The World Bank.

Feenstra C. Robert, Wei Shang-Jin (2010), *China's Growing Role in World Trade*, USA, The University of Chicago Press, National Bureau of Economic Research.

Giang Dang, Low Sui Pheng (2015), *Infrastructure Investments in Developing Economies, The Case of Vietnam*, Singapore, Springer.

Gillis Malcom, Perkins H. Dwight, Roemer Michael, Snodgrass R. Donald (2011), *Οικονομική της Ανάπτυξης*, Αθήνα, ΤΥΠΩΘΗΤΩ / ΔΑΡΔΑΝΟΣ.

Gorrie R. James (2013), *The China Crisis, How China's Economic Collapse will lead to a Global Depression*, Hoboken New Jersey, John Willey & Sons.

He Wei Ping (2014), *Banking Regulation in China, The Role of Public and Private Sectors*, New York, Palgrave Macmillan US.

Hu Angang (2012), *Economists' Analysis of China's Economic Transformation*, Beijing, Foreign Languages Press.

Hui Zhou (2015), *China's Monetary Policy Regulation and Financial Risk Prevention, The Study of Effectiveness and Appropriateness*, Berlin Heidelberg, Springer.

Hung Ho-fung (2016), *The China Boom, Why China Will No Rule the World*, New York, Columbia University Press.

Kroeber R. Arthur (2016), *China's Economy what everybody needs to know*, New York, Oxford University Press.

Naughton Barry (2007), *The Chinese Economy, Transitions and Growth*, Massachusetts Institute of Technology, USA, MIT Press.

Shambaugh David (2016), *China's Future*, Cambridge, Malden, Polity Press.

Song Xu (2009), *Beyond China's Coming Collapse Reform, the Chinese way*, Saarbrücken, VDM Verlag.

Tse-Kang Leng, Yu-Shan Wu (2014), *Chinese Models of Development, Global, Local and Comparative Perspectives*, Lexington Books.

Vague Richard (2014), *The Next Economic Disaster Why It's Coming and How to Avoid It*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press.

ΑΡΘΡΑ

Akio Egawa (2013), *Will income inequality cause a middle-income trap in Asia*, Bruegel Working Paper.

Bassanini Andrea, Scarpetta Stefano (2001), *The Driving Forces of Economic Growth: Panel Data Evidence for the OECD Countries*, OECD Economic Studies No.33/ II.

Batson Andrew, Zhang Janet (2011), *China Insight Economics*, GaveKalDragonomics.

Bernake S. Ben (2016), *China's trilemma-and a possible solution*, Brookings.

Bingqin Li (2015), *China's hukou reform a small step in the right direction*, East Asia Forum.

Bottelier Pieter (2015), *Shadow Banking in China*, World Bank 1818 H Association, Economics and Financial Chapters.

Claessens Stijn, Ratnovski Lev (2014), *What is Shadow Banking?*, IMF Working Paper.

Commission on Growth and Development (2008), *The Growth Report: Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development*, Washington, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank.

Elliott J. Douglas, Kai Yan (2013), *The Chinese Financial System – An Introduction and Overview*, Washington, Brookings.

Elliott Douglas, Kroeber Arthur, Qiao Yu (2015), *Shadow banking in China: A primer*, The Brookings Institution.

Funke Michael, Mihaylovski Petar, Zhu Haibin (2015), *Monetary policy transmission in China: A DSGE model with parallel shadow banking and interest rate control*, Helsinki, Bank of Finland, BOFIT, Institute for Economies in Transition.

Goodfriend Marvin, Prasad Eswar (2006, α), *Monetary Policy in Asia: approaches and implementation*, Bank for International Settlement, *BIS Papers No 31: 25-39*.

Goodfriend Marvin, Prasad Eswar (2006, β), *A Framework for Independent Monetary Policy in China*, IMF Working Paper.

Gorrie R. James (2013), *The China Crisis how China's economic collapse will lead to a global depression*, Willey & sons.

He Dong, Wang Honglin (2011), *Dual-track interest rates and the conduct of monetary policy in China*, Bank of Finland.

Hsu Sara (2015), *The Rise and Fall of Shadow Banking in China How shadow banking became the catch-all for riskier finance*, The Diplomat.

Jinyue Dong, Le Xia (2016), *China Looking for new monetary policy tools in the liberalized-interest-rate environment*, China Economic Watch, BBVA Research.

Kochhar Rakesh (2015), *A Global Middle Class Is More Promise than Reality: From 2001 to 2011, Nearly 700 Million Step Out of Poverty, but Most Only Barely*, Washington, D.C., Pew Research Center.

Krause Susan Bell, Chao Howard (2010), *The Financial System in China: Risks and Opportunities Following the Global Financial Crisis*, Promontory Financial Group, LLC and O'Melveny & Myers, LLP.

Lin Yifu Justin (2011), *Beyond Keynesianism and the new "new normal"*, New York, Council on Foreign Relations.

Liqing Zhang, Kunyu Tao (2014), *The Benefits and Costs of Renminbi Internationalization*, Asian Development Bank Institute.

Longmei Zhang (2016), *Rebalancing in China-Progress and Prospects*, IMF Working Paper.

Love Hilary, Chris Chen (2017), *Chinese Renmibi Interationalization Guite to Recent Developments*, PNC.

Meidan Michal, Sen Amrita, Campbell Robert (2015), *China: the 'new normal'*, University of Oxford, The Oxford Institute for Energy Studies.

Mobius Mark (2017), *Fears about China's shadow banking system are unfounded*, Business Insider.

Owen Haacke (2015), *Understanding China's 13th Five-Year Plan*, China Business Review.

Palley I. Thomas (2011), *Οι αντιφάσεις της Εξαγωγικής Ανάπτυξης*, Levy Economics Institute of Bard College.

Prasad Eswar, Lei Ye (2012), *The Renminbi's Role in the Global Monetary System*, Brookings Institution.

Prasad Eswar, Zhang Boyang (2014), *Monetary Policy in China*, Cornell University.

Rosen H. Daniel (2014), *China's Fiscal and Tax Reforms: A Critical Move on the Chessboard*, Rhodium Group.

Samans Richard, Blanke Jennifer, Hanouz Drzeniek Margareta, Corrigan Gemma (2017), *The Inclusive Growth and Development Report 2017*, Geneva, World Economic Forum.

Shevlin Aidan, Wu Lan (2015), *China: The path to interest rate liberalization, Investors will need a keener focus on credit and risk analysis in a challenging new terrain*, J.P.Morgan Asset Management.

Wallis Cara (2016), *Hukou Reform and China's Migrant Workers*, China Policy Institute.

Wei Jiang (2015), *Why Shadow Banking in China Matters*, Columbia Business School.

Winter Nie (2016), *China's "new normal" Why investors are too pessimistic on the country's economic health*, IMD.

Xun Wu (2016), *China's Growing Local Government Debt Levels*, MIT Center for Finance and Policy.

Yifan Hu (2015), *Breaking out to Find New Solutions – China's Local Government Debts under the New Budget Law*, China US Focus.

Yilin Hou (2016), *Interpreting China's Fiscal Reforms and the 13th Five-Year Plan Targets*.

Yongnian Zheng, Cuifen Weng (2015), *Central-Local Relations*, Oxford Bibliographies.

Zheng Liu (2015), *Is China's Growth Miracle Over?*, San Francisco, Federal Reserve Bank of San Francisco.

Zhou Jia Qi (2013), *China's Local Debt and Economic Growth*, Gettysburg Economic Review: Vol. 7, Article 6.

Zhu Ze (2007), *Essays on China's Tax System*, Erasmus Research Institute of Management (ERIM).

ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Bretton Woods Project (2011), *China and the World Bank*, 05/10/2017, <http://www.brettonwoodsproject.org/2011/09/art-568894/>

BP (2016), *BP Statistical Review of World Energy June 2016*, 06/10/2017, <https://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/statistical-review-2016/bp-statistical-review-of-world-energy-2016-full-report.pdf>

BP (2017), BP Statistical Review of World Energy June 2017, 06/10/2017,
<http://www.bp.com/content/dam/bp/en/corporate/pdf/energy-economics/statistical-review-2017/bp-statistical-review-of-world-energy-2017-full-report.pdf>

Chinadaily (2016), China to keep proactive fiscal policy, prudent monetary policy, 19/10/2017,
http://www.chinadaily.com.cn/business/2016-10/29/content_27211200.htm

China Power (2017), How well-off is China's middle class?, 06/10/2017,
<https://chinapower.csis.org/china-middle-class/>

Chinese Academy of Science (2015), 国务院关于实行中期财政规划管理的意, 10/10/2017,
http://www.cas.cn/gj/201501/t20150123_4303947.shtml

Climate Action Tracker (2017), China, 06/10/2017,
<http://climateactiontracker.org/countries/china>

Enikonomia.gr (2016), Κίνα, το οικονομικό θαύμα των τελευταίων 35 ετών, 18/10/2017,
<http://www.enikonomia.gr/international/107296,kina-to-oikonomiko-thavma-ton-teleftaion-35-eton.html>

Federal Reserve Bank of Minneapolis (2003), A Brief Timeline of the People's Bank of China, 18/10/2017,
<https://www.minneapolisfed.org/publications/the-region/a-brief-timeline-of-the-peoples-bank-of-china>

Focus Economics, China – External Debt, 2017, 12/10/2017,
<https://www.focus-economics.com/country-indicator/china/external-debt>

Focus Economics (2017), China Economic Outlook, 05/10/2017,
<http://www.focus-economics.com/countries/china>

Global Property Guide (2016), Slowdown ahead for Chinese home prices, after this year's astonishing 19% price rise, 10/10/2017,
<http://www.globalpropertyguide.com/Asia/China>

Index Mundi, China - GINI index (World Bank estimate), 06/10/2017,
<http://www.indexmundi.com/facts/china/indicator/SI.POV.GINI>

International Monetary Fund (2004), At a Glance – China and the IMF, 05/10/2017,
<https://www.imf.org/external/country/chn/rr/glance.htm>

International Monetary Fund (2016), The People’s Republic of China, 12/10/2017,
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2016/cr16270.pdf>

Lehman Brown (2016), China’s 13th Five Year Plan: 2016-2020: What does it mean for your business?, 06/10/2017,
https://www.lehmanbrown.com/wp-content/uploads/2016/03/LB_13th-Five-Year-Plan-Overview_032016-smaller-1.pdf

National Development and Reform Commission (NDRC) People’s Republic of China (2016), An Overview of the 13th Five-Year Plan, 06/10/2017,
<http://en.ndrc.gov.cn/newsrelease/>

OECD, DEREc (2017), DAC Evaluation Resource Centre, Growth: Building jobs and prosperity in developing countries, 05/10/2017,
<http://www.oecd.org/derec/?hf=5&b=0&q=growth+building+jobs+and+prosperity&s=score>

OECD (2017), Economic Survey of China 2017, 06/10/2017,
<http://www.oecd.org/eco/surveys/economic-survey-china.htm>

PBC (2017), 中国人民银行, 09/10/2017,
<http://www.pbc.gov.cn/english/130712/index.html>

The Middle-Income Trap, Nahee Kang (2016), The problem of the middle-income trap, 06/10/2017,
<https://middleincometrap.com/index.html>

The World Bank (2015), China Economic Update, 06/10/2017,
http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/EAP/China/ceu_06_15_en.pdf

The World Bank, How does the World Bank classify countries?, 05/10/2017,
<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378834-how-does-the-world-bank-classify-countries>

Trading Economics (2017, α), China Foreign Exchange Reserves, 10/10/2017,
<https://tradingeconomics.com/china/foreign-exchange-reserves>

Trading Economics (2017, β), China Government Debt to GDP, 10/10/2017,
<https://tradingeconomics.com/china/government-debt-to-gdp>

Trading Economics (2017, γ), Deposit Interest Rate China, 09/10/2017,
<https://tradingeconomics.com/china/deposit-interest-rate>

Trading Economics (2017, δ), China Interest Rate, 09/10/2017,
<https://tradingeconomics.com/china/interest-rate>

United Nations (2017), Sustainable Development Goals, Goal 8 targets, 05/10/2017,
<http://www.un.org/sustainabledevelopment/economic-growth/>

World Bank Data (2017, α), Exports of goods and services (% of GDP), 06/10/2017,
<https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS?end=2016&locations=CN&start=2000>

World Bank (2014), Fiscal Policy, 01/10/2017,
<http://www.worldbank.org/en/topic/macroeconomics/brief/fiscal-policy>

World Bank Data (2017, β), GDP Growth (annual %), 10/10/2017,
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2016&locations=CN&start=1981>

World Bank Data (2017, γ), GDP per capita (current US\$), 12/10/2017,
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=CN>

World Bank Data (2017, δ), Gross Capital Formation (% GDP), 12/10/2017,
<https://data.worldbank.org/indicator/NE.GDI.TOTL.ZS?locations=CN>

World Bank Data (2017, ε), Household final consumption expenditure, etc. (% of GDP), 06/10/2017,

<https://data.worldbank.org/indicator/NE.CON.PETC.ZS?end=2015&locations=CN&start=2000>

World Bank Data (2017, στ), Official exchange rate (LCU per US\$, period average), 09/10/2017,

<https://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.FCRF?locations=CN>

World Trade Organization (2001), WTO Ministerial Conference approves China's accession, 05/10/2017,

https://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr252_e.htm